

Marie Loka Øydna

Idealer, normer og holdninger blant unge, kvinnelige håndballspillere

Og hvordan disse har betydning for deres væremåter,
belastningstilpasning og spillerutvikling

Masteroppgave i idrettsvitenskap
Seksjon for idrett og samfunnsvitenskap
Norges idrettshøgskole, 2020

You think the only people who are people
Are the people who look and think like you
But if you walk the footsteps of a stranger
You'll learn things you never knew [that] you never knew.

Fra filmen Pocahontas.

SAMMENDRAG

Hensikten med studien var todelt. Først av alt var hensikten å undersøke dominerende idealer, normer og holdninger som eksisterer blant unge, kvinnelige håndballspillere, for å få en innsikt i hvilke forventninger til væremåter spillere forsøkte å leve opp til. Deretter var hensikten å utforske hvordan disse forventningene kom til uttrykk i bestemte væremåter og hvorvidt dette kunne skape spenninger i spillernes valg vedrørende deres egen belastningstilpasning.

Studien ble derfor designet som en kvalitativ casestudie av dominerende idealer, normer og holdninger som virket inn på spilleres væremåter og individuelle belastningstilpasning, kontekstualisert i spillerutviklingssystemet i norsk juniorhåndball. Datamaterialet ble samlet inn fra fire fokusgruppeintervjuer og fem individuelle intervjuer. Dataene ble analysert med en induktiv tilnærming. Perspektiver fra Michel Foucault og Erving Goffman bidro som en veiledende fortolkningsramme.

Resultatene viste at spillerne virket til å være sterkt påvirket av ideen om selv-optimalisering, i form av å være utviklingsfokuserte og forbedringssøkende i alle ledd. Videre beskrev spillerne viktigheten av å vise treningsvilje og evne til å tåle store mengder trening. Spillerne opptrådte bevisst med holdninger som innsats, disiplin og lærevillighet for å leve opp til de anerkjente væremåtene i miljøet. Til motsetning fryktet spillerne å bli ansett som umotiverte, unnasluntrere eller svake dersom de justerte belastningen sin eller måtte prioritere seg selv med hensyn til skader eller plager. Dette er diskrediterende kjennetegn som over tid kan endre en spillers sosiale identitet. Potensielt kan det medføre uønskede konsekvenser for seleksjon og spilletid, og på lengre sikt påvirke deres rolle som talentfulle. Til slutt viste resultatene at trenere hadde en sentral rolle i å normalisere og kommunisere forventningskrav til spillernes belastning, og spillernes tolkninger av disse kravene fikk betydning for deres opplevde handlingsrom til å tilpasse egen belastning.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	5
FORORD	7
INTRODUKSJON	8
TEORETISK RAMMEVERK	13
Kunnskap, makt og normaliserende praksis.....	13
Informasjonskontroll, rolletilhørighet og stigma.....	17
DESIGN OG METODE	20
Min bakgrunn og forforståelse	21
Kontekst og utvalg av case	22
Rekruttering av deltakere.....	23
Datainnsamling	24
Dataanalyse	27
Studiens kvalitet	29
Etiske avklaringer	32
RESULTATER	33
Utviklingsfokus, treningsvilje og tåleevne! Hva skal til for å bli god?.....	33
Innsats, vilje og disiplin! Hvordan leve opp til forventningene?	36
Hvordan håndterer spillere risikoen for å bli skadet eller utmattet i møte med egne og andres forventninger?	38
Hva er «riktig» og hva er «viktig»? Hva kommuniserer treneren?.....	42
DISKUSJON	47
Navigering mot selvoptimalisering	47
Hva sammenlikning <i>gjør</i>	51
Konflikter mellom forventninger gir ringvirkninger for belastningstilpasningen.....	53
Utsiktede konsekvenser av «riktig» og «viktig»	57
Praktiske implikasjoner	59
OPPSUMMERENDE TANKER	63
LITTERATURLISTE	65
VEDLEGG	78

FORORD

Det er ganske fascinerende å tenke på hvor mye mine år på Norges idrettshøgskole (NIH) har gitt meg. En ting er denne oppgaven, som har betydd mye for håndballspilleren i meg. En annen ting, som vil bli verdifull for meg resten av livet, er nysgjerrigheten og gleden av å lære. Det er noe jeg aldri ønsker å være foruten.

"Et menneske gir lite når det bare gir av det det eier. Men det gir meget når det byr på seg selv".¹ Det er mange mennesker som fortjener ære for å ha bydd på seg selv, sin kunnskap, sitt engasjement, og sin omsorg til meg. Først og fremst vil jeg rette en stor takk til min eminente veileder, Christian Thue Bjørndal. Ikke bare har du gladelig gitt av din tid og dine kunnskapsrike refleksjoner. Du har også latt meg trække min egen sti, men vært tilstede ved alle veikryss og gjort meg tryggere på mine neste retningsvalg. Jeg ser nå verdien av denne friheten og takker deg for den. Jeg vil også takke alle deltakerne som har gjort denne studien mulig. Med deres villighet til å by på seg selv står jeg nå igjen med en studie full av sjel. I tillegg vil jeg takke mine gode venner fra NIH for en latterfull, fantastisk tid og for mange betydningsfulle samtaler. Håvard, Tony, Lotte, Ingelin, "Twin", Ingunn, Helene, Daniel, og Nikolai – jeg gleder meg til fortsettelsen. En spesielt stor takk til Vero – du har gitt meg mer enn du aner, og jeg er evig takknemlig for at jeg har fått tatt del i vårt vennskap og denne masteropplevelsen med deg. Til slutt vil jeg takke familien min som har støttet meg og periodevis latt meg være egoistisk uten å pålegge meg dårlig samvittighet. Det står det både respekt og kjærlighet av. Tusen hjertelig takk!

PS: På grunn av stengte biblioteker under Korona-pandemien har det ikke alltid vært mulig å oppdrive primærlitteratur. Det bærer denne studien noe preg av.

Marie Loka Øydna
Kvinesdal, mai 2020

¹ Sitatet er hentet fra boken "Heksen fra Portobello", s.194, skrevet av Paulo Coelho.

INTRODUKSJON

Veien mot å bli en god håndballspiller kan være både morsom og givende, men den kan også være lang, uforutsigbar og vanskelig (Bjørndal & Ronglan, 2017). Dynamikken i utviklingsprosessen skaper usikkerheter som gjør at det ikke alltid er mulig å skille riktig fra galt eller viktig fra uviktig (Bjørndal & Ronglan, 2019). For eksempel: Burde den småskadde spilleren fokusere på å øke sin tåleevne for trening eller redusere treningsbelastningen? Denne usikkerheten påvirker både spillere, trenere, og andre som er involvert i deres arbeid med spillerutvikling, og løsningen blir ofte en idrettspraksis som forsøker å sikre mest mulig struktur og kontroll over utviklingsprosessene (Barker-Ruchti, 2019a). Den småskadde spilleren ender derfor gjerne opp med en detaljert treningsplan, hvor all aktivitet skal telles og måles for å sikre en kontrollert progresjon.

Overraskende få forskere har rettet oppmerksomheten mot de potensielt negative ringvirkningene som kan følge av treneres forsøk på å tilrettelegge for effektive og konkrete strategier, hvor den underliggende hensikten er å styre og kontrollere utviklingsprosesser. Dette hullet i forskningen er bekymringsfullt på grunn av problematikken som kan følge med populære utviklingsstrategier i moderne elitesportsystemer, som for eksempel bruken av overvåkningsteknologier (Jones, Marshall, & Denison, 2016; Taylor, Potrac, Nelson, Jones, & Groom, 2017; Williams & Manley, 2016); asymmetriske maktrelasjoner mellom trenere og utøvere (Barker-Ruchti & Tinning, 2010; Johns & Johns, 2000; Jones, Glimtmeier, & McKenzie, 2005; Shogan, 1999); autoritære lederstiler (Cushion & Jones, 2006) og disiplinierende trenerpraksiser (Denison, 2007; Gearity & Mills, 2012). Slike utviklingsstrategier har blant annet blitt kritisert for å utvikle føyelige, passive og ukritiske utøvere (Mills & Denison, 2018), og har blitt pekt ut som en mulig årsak til at utøvere opplever motivasjonstap, utbrenthet og/eller økt psykologisk stress (Denison, Jones, & Mills, 2019).

Utviklingsstrategiene som er nevnt ovenfor er et resultat av en instrumentell logikk hvor målet er å «produsere» eliteutøvere etter bestemte standarder, og på grunn av tidsøkonomiske årsaker har talentutviklingssystemer ofte til hensikt å identifisere, selektere og utvikle de utøverne med mest potensiale til å lykkes (Till & Baker, 2020). Kommersialiseringen av moderne eliteidrettssystemer og trender innen prestasjonspsykologisk forskning har ledet til at individentsentrerte forklaringsmodeller i stor grad har dominert forskningslitteraturen på talentidentifisering og talentutvikling (Barker-Ruchti, Barker, Rynne, & Lee, 2016; Burgess & Naughton, 2010; Collins & MacNamara, 2017; Vaughan, Mallett, Davids, Potrac, & López-

Felip, 2019). Spesielt mye oppmerksomhet har blitt gitt til psykologiske ferdigheter som kan underbygge funksjonelle læringsprosesser (bl.a. selvregulering, indre motivasjon, dedikasjon, og funksjonelle mestringsstrategier; Abbott & Collins, 2004; Collins & MacNamara, 2012; Haraldsen, Nordin-Bates, Abrahamsen, & Halvari, 2020; Toering, Elferink-Gemser, Jordet, & Visscher, 2009). Utøvere betraktes ikke lenger som talenter utelukkende basert på deres prestasjoner, men kan også identifiseres som lovende fordi de disponerer psykologiske ferdigheter som forbindes med effektiv utvikling (MacNamara, Button, & Collins, 2010a, 2010b).

I forlengelse av den instrumentelle logikken i moderne eliteidrettssystemer styres prestasjonsutviklingen av et underliggende krav til hurtighet og kontinuitet (Barker-Ruchti, 2019a). Ericsson og kolleger (se, for eksempel Chase & Ericsson, 1981; Ericsson, Krampe, Tesch-Roemer, 1993; Simon & Chase, 1973) sine klassiske laboratorieeksperimenter og retrospektive studier av eksperters utviklingshistorie har vært spesielt viktige for å løfte frem viktigheten av tidseffektiv og målrettet trening som *den* avgjørende faktoren for å utvikle ekspertise i idrett. Derimot har flere forskere i nyere tid utfordret hvorvidt den klassiske ekspertiseforskningen klarer å gripe kompleksiteten som kjennetegner helhetlige menneskelige utviklingsprosesser i idrett (Abbott, Button, Pepping, & Collins, 2005; Araújo et al., 2010; Phillips, Davids, Renshaw, & Portus, 2010). Likevel preger de dominerende ideene om ekspertise, både bevisst og ubevisst, ideer og praksiser i spillerutvikling. Dette har ført til at systematisk trening først og fremst blir forstått som en målbevisst og strukturert aktivitet som skal gi utøvere den forutsigbare utviklingen som vil åpne dørene til stadig nye prestasjonsnivåer. Dette skaper både utfordringer og muligheter for unge utøvere (Gould, 2019).

Forbund, klubber, skoler og trenere er derfor stadig på leting etter de talentene som har de «rette» psykologiske ferdighetene som å (a) tidlig mestre målrettet, strukturert og hard trening (Ericsson, Krampe, Tesch-Roemer, 1993; Lund, Musaeus, & Christensen, 2013), (b) kunne håndtere de mange utfordringer som kan oppstå på veien mot toppidretten (Collins, MacNamara, & McCarthy, 2016), og (c) være villige til å investere i ambisjonene sine (ofte på bekostning av familie, venner og de andre sosiale aktivitetene som preger ungdomsårene) (MacNamara et al., 2010a; Skrubbeltrang, Olesen, & Nielsen, 2016). Denne talentforståelsen er relevant fordi studier har vist at trenere foretrekker utøvere med disse kvalitetene, og verdsetter holdninger som reflekterer læringsvilje og coachbarhet, treningsvilje, og dedikasjon til å utvikle seg (Christensen, 2009; Larkin & O'Connor, 2017; Olesen & Nielsen, 2019a). Imidlertid fremmer denne fysiologiske og psykologiske reduksjonismen som kommer til syne i litteraturen også en ganske snever forståelse av hvordan «den gode idrettsutøveren» skal se ut, være, opptre og fungere (Mills, Denison & Gearity, 2020).

Nyere empirisk forskning har anvendt sosiokulturelle perspektiver og bidratt til å utforske alternative måter å tenke på og arbeide med talent- og spillerutvikling. Eksempelvis utforsket Skrubbeltrang med kolleger (2016) perspektivene til Deleuze (Deleuze & Guattari 1987; Deleuze 1994) og Deleuze-inspirert etnografisk arbeid (Aitken 2007; Brembeck og Johansson 2010) i sin studie av idrettslever ved danske ungdomsskoler. I studien påpekte forfatterne blant annet hvordan trenere og andre sentrale aktører forsøkte å hjelpe eller styre utøvere til å leve etter bestemte standarder og idealer, spesielt for å opprettholde et akseptabelt utviklingstempo. Utøvere gjør sitt talent synlig ved å eksempelvis fremvise de overnevnte karakteristikkene som verdsettes, eller å oppfylle kravet om et høyt utviklingstempo. Forfatternes forståelse av talent er i så måte noe man *gjør*, heller enn *er* eller *har* (Olesen & Nielsen, 2019b). Skrubbeltrang med kolleger (2016) tydeliggjør at utøverne aktivt arbeidet med å leve opp til forventningene som ble stilt for å forbli i rollen som talent, eller forbli-den-samme (becoming-the-same). Hvis ikke risikerte de å bli-en-annen (becoming-other), falle ut av rollen som talentfull, og miste tilgang til viktige ressurser i talentutviklingssystemet.

I en forlengelse av dette beskriver Olesen og Nielsen (2019b) talentutvikling som en sosial prosess som kan ses fra to perspektiver: (a) fra aktørenes perspektiv, som omhandler styring av utøveres utviklingsprosesser i en ønsket retning, hvorav retninger snevres inn av eliteidrettens normative krav, og (b) fra utøvernes perspektiv, hvor det handler om et kontinuerlig arbeid for å bekrefte ens talent. På noe liknende vis anvender Manley, Roderick og Parker (2016) et sosiokulturelt perspektiv på spillerutviklingsarbeidet som ble gjort i et engelsk fotballakademi. Det resulterte i mange nye spørsmål og svar om utviklingsstrategier og deres tilsiktede og utilsiktede effekter på spillerne. Med andre ord gir et sosiokulturelt perspektiv oss noen helt andre teoretiske verktøy til å analysere utøvere i en talentutviklingskontekst, sammenlignet med for eksempel en bio-vitenskapelig eller individpsykologisk modell (Barker-Ruchti, 2019b, 2019c). I det sosiokulturelle perspektivet vil utøvernes væremåter i større grad forstås som et produkt av kulturelle «koder» og treneres strategier i styringsarbeidet, snarere enn bare individuelle egenskaper, styrker eller svakheter.

Forskning på spillerutviklingssystemer fra et organisatorisk perspektiv har også bidratt med nye og interessante perspektiver på spillerutvikling. Forskere fra Norges idrettshøgskole har eksempelvis vist hvordan norsk håndball er basert på en desentralisert og løst sammensatt organisasjonsstruktur der nøkkelaktørene klubb, skole og forbund opererer selvstendig fra hverandre (Bjørndal, Ronglan, & Andersen, 2015). Bjørndal, Ronglan og Andersen (2016) har vist at dette spillerutviklingssystemet muliggjør flere ulike utviklingsforløp mot elitenivå. Spillere kan ta del i forskjellige spillerutviklingstiltak, med varierende grad av deltakelse, og

de kan inkluderes til og ekskluderes fra klubb – og regionale eller nasjonale tilbud på forskjellige tidspunkter i utviklingsforløpet. Dette står i kontrast til «pyramidemodeller» hvor det ikke er tilrettelagt for at utøvere kan komme tilbake i systemet dersom de først har falt ut (Bailey & Collins, 2013). For ambisiøse spillere leder derfor denne fleksibiliteten med seg mange muligheter til å bli identifisert som fremtidens toppspillere; en fristende gulrot som henger over dem og minner dem på at de ikke skal gi opp. På sitt beste kan systemet bidra til å gi spillere mange muligheter og komplementære arenaer for spillerutvikling. Imidlertid kan det også fort bli for krevende, og heller resultere i kroniske belastningsskader, utbrenthet og frafall. Dette har vist seg å være en reell trussel mot toppspillerutvikling i norsk håndball (Bjørndal, Andersen, & Ronglan, 2017).

Å balansere trening – og kampbelastning for å oppnå «optimal» utvikling er en sentral del av det daglige arbeidet til trenere og utøvere. Enkelte studier har rettet oppmerksomhet mot treneres vurderinger av sine utøvers tåleevne og den innvirkningen sosiokulturelle normer og personlige forventninger kan ha i vurderingen (av nyere forskning, se Brink, Frencken, Jordet, & Lemmink, 2014; Schubring, Bub, & Thiel, 2015). Dog har flere studier fokusert på idrettsutøvers tendenser til å presse seg gjennom smerter og underrapportere skader (Howe, 2001; Malcolm & Sheard, 2002; Mayer & Thiel, 2018; Roderick; Schnell, Mayer, Diehl, Zipfel, & Thiel, 2014; Theberge, 2008; Waddington, & Parker, 2000; Young & White, 1995; Young, White, & McTeer, 1994). Huges og Coakley (1991) mener denne typen adferd er en konsekvens av en overdreven konformitet til moralske normer som finnes i idretten, som å «vinne til enhver pris», «utfordre egne grenser», «streve etter det eksepsjonelle», og «akseptere risiko og spille med smerter». Med andre ord er de kontinuerlige vurderingene angående belastning og tilpasning sterk påvirket av sosiokulturelle normer, verdier og antakelser om effektiv ekspertiseutvikling (Barker, Barker-Ruchti, Rynne, & Lee, 2014).

Normaliseringen av å tåle smerte og pushe treningsmengde kommer til uttrykk i tradisjonelle maskuline væremåter og idealer (Curry, 1993; Markula & Pringle, 2006), som dominerer i idretten for både menn (se, for eksempel Pringle & Markula, 2005; Pringle & Hickey, 2010; Steinfeldt & Steinfeldt, 2012; Wasylkiw & Clairo, 2018) og kvinner (se, for eksempel Mennesson, 2000; Joncheray, Level, & Richard, 2016; Tynan & McEvilly, 2017). Roderick (2006) påpeker at dersom utøvere feiler med å leve opp til disse væremåtene, kan det true deres karriereutsikter, og det kan få konsekvenser for deres status. Utøvere risikerer å bli stemplet som svake eller som unnasluntrere av trenere og lagkamerater dersom de melder fra om skader eller plager. Slike kjennetegn senker en utøvers troverdighet, og det er noe de fleste utøvere ikke er villige til å risikere. For realiteten i toppidretten er at utøvere lett kan bli erstattet

(Barker-Ruchti et al., 2016). I likhet med at utøvere må gjøre sitt talent synlig, tilsier dette at utøvere må akseptere og handle i tråd med de til enhver tid gjeldende normene og idealene knyttet til belastning, skader, og mental og fysisk utmattelse for å passe inn i rollen som «den gode idrettsutøveren» (Manley et al., 2016; Tibbert, Andersen, & Morris, 2015).

Selv om belastningsproblematikken i norsk ungdomshåndball er godt dokumentert (Moseid, Myklebust, Fagerland, & Bahr, 2019; Moseid, Myklebust, Fagerland, Clarsen, & Bahr, 2018; Moseid, Myklebust, Slaastuen, et al., 2019; Aasheim, Stavenes, Andersson, Engbretsen, & Clarsen, 2018) har ingen til dags dato undersøkt hvordan belastningsproblematikken i norsk ungdomshåndball kan relateres til kulturelle normer, verdier og ideer – til selve spillerutviklingskulturen. Denne studien har derfor til hensikt å kaste lys over samspillet mellom dominerende antakelser om «den talentfulle håndballspilleren», dets innvirkning på spilleres oppførsel og væremåter i spillerutviklingsmiljøet, og ringvirkninger det har for individuell belastningstilpasning. Studien har derfor et todelt fokus: Først skal jeg utforske dominerende idealer, normer og holdninger som eksisterer blant unge, kvinnelige håndballspillere, for å få en innsikt i hvilke forventninger til væremåter spillere forsøker å leve opp til. Deretter skal jeg utforske hvordan disse forventningene kommer til uttrykk i bestemte væremåter og hvorvidt dette kan skape spenninger i spillernes valg vedrørende deres egen belastningstilpasning.

Jeg vil bruke perspektiver fra den franske filosofen Michel Foucault og den kanadiske samfunnsforskeren Erving Goffman som et konseptuelt rammeverk for studien, ettersom de sammen gir meg verktøyene til å tolke samspillet mellom veletablerte forståelsesrammer og spilleres forsøk på å anerkjennes etter bestemte kriterier. Dette sosiokulturelle perspektivet kan bidra til en mer dyptgående forståelse av subtile faktorer som påvirker og begrenser unge, ambisiøse kvinnelige håndballspillere i deres daglige aktiviteter. For trenere og andre ressurspersoner rundt spillerne kan denne innsikten bidra til et mer reflektert forhold til egne utviklingspraksiser og de utilsiktede konsekvensene praksisene kan medføre.

TEORETISK RAMMEVERK

Hensikten med dette kapitlet er å gi leseren innblikk i de teoretiske perspektivene som jeg har anvendt for å forstå og forklare de sosiale fenomenene jeg har undersøkt i denne studien. For å belyse sammenhenger på både makro – og mikronivå, fant jeg det formålstjenlig å kombinere perspektiver fra både Foucault og Goffman. På flere områder har de nemlig vist seg å komplimentere hverandre. Begge undersøkte hvordan mennesker i ulike roller (for eksempel i rollene trener og utøver) samhandler med hverandre og med forventningene som er tilgjengelige i rollene som blir spilt (Jones, Cushion, Ronglan, & Davey, 2011).

Foucault var på sin side opptatt av hvordan overordnede «regler for forståelse» (et ovenfra og ned-synspunkt) virket inn på menneskers tilgjengelige måter å forstå verden på, imens Goffman studerte individer i sosiale situasjoner og hvordan de håndterte sosiale interaksjoner (et nedenfra og opp-synspunkt) (Hacking, 2004). Ifølge Bryant og Charmaz (2010) engasjerte ikke Goffman seg i epistemologiske spørsmål slik Foucault gjorde, men begge hadde en forståelse av at kunnskapsproduksjon er en subjektiv prosess og at det finnes mangfoldige virkeligheter som først blir verdifulle når de reflekteres opp mot sosiale eller historiske kontekster.

I denne studien har jeg derfor anvendt Foucaults perspektiver til å gripe innvirkningen kulturelle tradisjoner kan ha på spillernes forståelse av hva talentfulle spillere er og gjør. Dernest har jeg brukt perspektiver fra Goffman til å undersøke hvordan denne forståelsen kommer til syne i spillernes håndtering av seg selv i møte med kontekstuelle krav, og da spesielt med tanke på krav om belastningstilpasning.

Kunnskap, makt og normaliserende praksis

Den påfølgende presentasjonen av Foucaults perspektiver på sammenhengen mellom kunnskap, makt og normaliserende praksis baserer seg hovedsakelig på sekundærlitteratur. Originalverkene har vært både kronglete å få tilgang til og vanskelige å gripe på egenhånd. Sekundærlitteraturen, spesielt Markula og Pringle (2006) og Denison med kolleger, har knyttet flere av Foucaults perspektiver til idrettsverden, og har i stor grad hjulpet meg til å bygge opp min forståelse for hvordan jeg kan anvende Foucault til å tolke utøveres meninger og erfaringer innenfor kulturelle rammer. Jeg har selvfølgelig forsøkt å utvide forståelsen ved hjelp av originalverkene der det har vært mulig, men det oppleves riktig og viktig å påpeke at det er

bidragene fra sekundærlitteraturen som har vært sentrale i oppbyggingen av min forståelse av Foucaults perspektiver.

Foucault viet mye av sin tid til å utfordre den positivistiske holdningen til kunnskap og sannhet som preget modernistisk tenkning i hans tid. I likhet med andre postmodernistiske tenkere, forstod Foucault kunnskap som ikke noe mer enn konstruerte sannheter (Avner, Jones, & Denison, 2014; Markula & Silk, 2011). Kunnskap utvikler seg og blir dominerende, ikke fordi den er objektivt riktig eller sann, men fordi den praktiseres over flere år, noe som igjen styrker troen på at kunnskapen er korrekt (Denison & Scott-Thomas, 2011).

For Foucault var det sentralt å se kunnskap i lys av den historiske tidsepoken den er en del av, samt språkets betydning for måten mennesker vurderer et fenomen sin funksjon (Markula & Pringle, 2006). Ifølge Gutting og Oksala (2019) eksemplifiserer Foucault dette poenget indirekte i et av sine tidligere verker. Der forklarer han at betydningen av galskap har gått fra at personen er i kontakt med mystiske krefter, til å vokse frem som at personen er mentalt syk. Et eksempel som er mer overførbart til idretten er talemåten «utøveren er skadet», hvor samlingen av symptomer i personen er skaden i seg selv. Sammenliknet med «utøveren har en skade», som indikerer at skaden eksisterer som noe eget uavhengig av hvem som får den, bærer den første talemåten med seg en implisitt forståelse av at utøveren må fikses og tilbake til «dens riktige form». Selve skaden har altså ikke endret seg, men måten vi representerer skaden på har forandret seg i takt med den voksende vitenskapliggjøringen av mennesket (Markula & Pringle, 2006). Dette får konsekvenser for hvordan vi opplever hverandre og praksis mer generelt.

Slik jeg tolker utgreiingen til Markula og Pringle (2006), mente Foucault at menneskers forståelse både muliggjøres og begrenses av diskurser. Diskurser fungerer som tankesystemer (engelsk: system of thought) eller «rules of formation» (Foucault, 1972, s.38), som opererer i menneskers underbevissthet. Diskurs er et veldig omfattende begrep og kan brukes på forskjellig vis. Jeg har valgt å forholde meg til Markula og Pringle (2006) sin fortolkning av begrepet, hvor en diskurs blir forstått som uskrevne regler som betinger sosial praksis, produserer og regulerer produksjonen av uttalelser, og former hva som kan oppfattes og forstås (s.31). Slike tankesystemer er svært vanskelige å bryte ut av, siden man har blitt lært opp til å se verden på den bestemte måten og dermed ikke vet hvilke alternative måter å forstå verden på som man potensielt kan bryte ut til (Mills et al., 2020). For å virkelig tenke utenfor disse rammene, må man stille seg kritisk til hvor kunnskapen kommer fra (dets historiske kontekst og medfølgende tradisjoner), hvor stor plass tradisjoner, normer og sosiale relasjoner har fått for måten man forstår verden på, og hva denne kunnskapen faktisk gjør (Denison, 2019).

Dette må ses i sammenheng med vitenskapelige klassifiseringer og «delingspraksiser» (engelsk: dividing practices). Ifølge Markula og Pringle (2006) argumenterte Foucault for at mange sosiale problemer opprinnelig stammer fra vitenskapens forsøk på å skape objektive sannheter om mennesket. Det har gitt muligheten til å kategorisere mennesker og knytte dem til sin egen identitet. For Foucault betydde dette at man er «subject to someone else by control and dependence, and tied to his [sic] own identity by a conscience or self-knowledge» (Foucault, 1983a, sitert av Markula & Pringle, 2006, s.25). Enkelt forklart betyr dette at vitenskapen har skapt dikotome kategorier, som for eksempel «bra» kontra «dårlig», som videre har etablert en splittelse mellom «det normale» og «det avvikende». Følgelig produseres normaliserte standarder som mennesker kan måles og vurderes opp mot, noe som skaper selv-overvåkende tendenser hos mennesker i jakten på å leve opp til «det normale» og «det forventede» (Denison & Scott-Thomas, 2011).

Delingspraksisen kommer som en følge av de klassifiseringene som nå har blitt tilgjengelige i diskursen. Hvor godt mennesker oppfyller standardene avgjør med andre ord hvordan mennesker deles opp og skilles fra hverandre. For eksempel kan spillere klassifiseres som talentfulle basert på den diskursive forståelsen av hva et talent er, og derifra skille disse spillerne fra de «ikke like talentfulle». Former for delingspraksiser skjer overalt rundt oss og fungerer for det meste som et ubevisst systematiseringsverktøy. Denne ubevisstheden er dog risikabel dersom personer i maktposisjoner (eksempelvis trenere) ikke tenker over hvorfor de klassifiserer og skiller spillere på den måten de gjør, eller de effektene som kan medfølge (Mills & Denison, 2018).

Hva rettferdiggjør å praktisere noe på den ene måten over den andre? Hva er det som gjør at mennesker aksepterer det? Foucault sitt svar var makt. Foucault forstod ikke makt som hierarkisk, men som relasjonell. Dette synet anerkjenner hvordan makt fungerer på flytende, dynamiske og noen ganger subtile måter, snarere enn på en ovenfra og ned eller en forutsigbar måte (Avner et al., 2014; Markula & Silk, 2011). Makt er noe som finner sted mellom mennesker, i motsetning til noe et menneske enten har eller ikke har. Derfor brukte Foucault heller begrepet maktrelasjon når han snakket om hvordan makt blir utøvd (Markula & Pringle, 2006). Foucault så produktiviteten som moderne makt kan skape, og forstod det som uatskillelig fra kunnskap og personer i «ekspertposisjoner» (Mills & Denison, 2018). Makt er derfor, i seg selv, verken positivt eller negativt, men tett knyttet til kunnskap og praksis.

Moderne makt har til formål å disiplinere, systematisere, kategorisere og optimalisere mennesker til å være produktive individer og samfunnsborgere (Foucault, 1999). Med disiplinære virkemidler – hierarkiske blikk, normaliserende vurderinger og kontinuerlig

eksaminering – muliggjøres «en indre, tydelig og detaljert kontroll» (Foucault, 1999, s.153). For eksempel kan tilstedeværelsen av en trener virke med en disiplinerende kontroll over spillere fordi det gir en opplevelse av å bli observert. I en forlengelse av dette står trenere i en posisjon hvor de kan vurdere hvorvidt spillere når opp til deres forventede standarder eller trenger å bli korrigert, noe som kan virke disiplinerende i den form at spillere forsøker å føye seg etter standardene. Kontinuerlig eksaminering, eller «kvalitetssjekk» av spillere, er et produkt av de to foregående virkemidlene og kan for eksempel komme til syne gjennom målinger hvor spillere kan sammenliknes og rangeres. Gjennom konstant overvåking, kulturelle normer, overtalelser, forslag, oppmuntring eller fraråding om visse atferder, godkjennes eller avvises hele tiden standarden på hva som er normalt og hva som er unormalt, hvem som skal aksepteres og lyttes til, og hvem som skal ties eller anses som uverdige til å bli tatt på alvor (Mills & Denison, 2018). Dette tydeliggjør den viktigste funksjonen til moderne disiplinære systemer: Å korrigere avvikende atferd (Gutting & Oksala, 2019). Det finurlige med dette er først og fremst at makt fungerer så usynlig at mennesker ikke en gang merker at de former seg etter normalitetens standarder.

Ifølge Mills og Denison (2014) erkjente Foucault makten som så dyptgripende at individer får en samvittighet som forhindrer dem fra å avvike fra det opplevde normale. Mills og Denison (2018) beskriver det som en konfesjonell makt, eller en «syndsbekjennelse» ovenfor normaliteter. Denne makten har den virkningen at det får mennesker til å granske og overvåke seg selv, for så å ta mer ansvar for å lede seg selv i et forsøk på å samsvare med normalitetene. Det kan blant annet være en drivkraft for at utøvere forsøker å etterleve det maskuline idealet eller forventningene knyttet til talentrollen på eget initiativ, selv om det ikke nødvendigvis er snakk om en enkel reproduksjon av de dominerende væremåtene (Pringle & Markula, 2005).

Foucaults perspektiver gir oss derfor muligheter til å tenke rundt dominerende forståelser og tradisjoner, og hvordan disse potensielt kan snevre inn våre handlingsrom. Ved å undersøke rollen «en talentfull håndballspiller» gjennom linsen til Foucault, forsøker jeg å synliggjøre de uskrevne forventningene, idealene og normene som bestemmer hvorvidt noen er egnet til å ikle seg rollen eller ikke. Derfra kan jeg skape en forståelse for de rammene unge håndballspillere opererer innenfor når de prøver å presentere et beundringsverdig bilde av seg selv. Som Hacking (2004) uttalte, fokuserer imidlertid ikke Foucaults teoretisering på hvordan diskursene direkte påvirker hvordan man håndterer seg selv som individ. Kort forklart var Foucault opptatt av hvordan identiteter, eller subjektposisjoner som Foucault kaller det, produ-

seres gjennom diskurser, og ikke hvordan identiteten kan realiseres og ivaretas gjennom sosiale interaksjoner i hverdagen. Det er her Goffmans perspektiver gir nyttig innsikt.

Informasjonskontroll, rolletilhørighet og stigma

Goffman (1959) rettet mye av oppmerksomheten sin mot samspillet mellom regelstyrt adferd og strategiske handlinger. Han var spesielt opptatt av strategiene mennesker brukte for å kontrollere informasjonen de delte, og således styrte hvilket inntrykk andre mennesker satt igjen med i etterkant. I stor grad handler interaksjonsprosessen om å «velge riktig maske» og fremvise forventet adferd som er knyttet til spesifikke roller som finnes i en bestemt kontekst, samtidig som man skal «forgo or conceal actions which is inconsistent with these standards» (Goffman, 1959, s.41). Mennesker velger strategisk den rollen som er aktuell for situasjonen de befinner seg i og forsøker aktivt å utføre den etter gjenkjennbare standarder. På den måten kan man opprettholde en form for orden i interaksjonen med andre.

I kontekster som eliteidrett finnes det mange krav til at utøvere skal utvikle og presentere en bestemt type sosial identitet som reguleres av de sosiale rollene som er tilgjengelige (Manley et al., 2016). Sosial identitet er enkelt forklart den hverdagslige måten andre identifiserer og karakteriserer deg som menneske (Goffman, 1963). For eksempel kan «talentfull utøver» bli en del av en utøvers sosial identitet fordi han eller hun lever opp til forventningene som ligger i rollen.

Sentralt for Goffmans perspektiver ligger forståelsen om at mennesker ikke står helt fritt til å velge verken hvilken oppfatning andre har av en, eller hvordan de kan definere dem selv. Dette er begrenset og betinget i samspill med de rollene og relasjonene som finner sted rundt dem (Cassidy, Jones, & Potrac, 2016). Dog kan man bevisst eller ubevisst strebe etter å omfavne en bestemt rolle for å bygge en identitetsoppfattelse man trives med, samtidig som man forsøker å ikke bli plassert i motstridende roller (Goffman, 1961). En sterk tilknytning til en bestemt rolle dyrker imidlertid en ensidig identitet som dominerer individets overordnede selvkonsept, og skaper færre måter å oppleve former for selvrealisering. Da blir det gjerne enda viktigere å lykkes i den bestemte rollen. Som et resultat blir sportslige prestasjoner ofte idrettsutøvers måte å gi næring til sin egen identitetsoppfattelse (Brown & Potrac, 2009).

Mer spesifikt er denne organiseringen og vedlikeholdet av en bestemt presentasjon av seg selv avhengig av sosiale regler i en kontekst, samt hvor nært denne forholder seg til individets intensjoner og personlighet (Ronglan, 2011). Det er derfor viktig å legge merke til at enkeltpersoners identitetsoppfattelse er begrenset til roller lokalisert i sosiale omgivelser, men

samtidig er det i disse rollene individer blir kjent med seg selv (Goffman, 1959). Goffman (1963) bruker begrepet «følt» identitet for å referere til den subjektive opplevelsen en person har vedrørende sin identitet, men for enkelthetens skyld vil jeg bruke identitetsoppfattelse når jeg refererer til spillernes subjektive opplevelse av seg selv.

Sentralt i Goffmans (1963) teoretisering av sosiale interaksjoner ligger det å kontrollere informasjonen om diskrediterende karakteristikk i møte med personer som har fordommer mot den personen man kan avsløres for å være. Med diskrediterende karakteristikk menes kjennetegn som står i kontrast til rollekravene. Konsekvensen av å fremvise for mange av disse kjennetegnene er at vedkomnes sosiale identitet slår sprekker, som således kan lede til at man blir stigmatisert og «disqualification from full social acceptance» (Goffman, 1963, s.9). Dersom for eksempel en talentfull utøver fremviser mange nok diskrediterende kjennetegn, kan det hende at trenere vurderer utøveren til å ha mindre potensiale for å håndtere toppidrettslivet og dermed nedprioriterer utøveren til fordel for andre.

Stigma er en uønsket annerledeshet til det forventede. Slike synlige eller følte annerledesheter kan røre ved individets egen sårbare identitetsoppfattelse, eller som Goffman (1963) påpeker; «Any male who fails to qualify in any of these ways is likely to view himself – during moments at least – as unworthy, incomplete and inferior [...] concerning known-about aspects of himself he knows are probably seen as undesirable» (s.153). Identitetsoppfattelse er med andre ord en viktig del av Goffman sin teoretisering av stigma. Han presiserer at informasjonskontroll over diskrediterende kjennetegn oppstår uansett der hvor det finnes normer og forventinger til væremåter eller en begrenset sosial identitet. Ved å se rolletilhørighet i sammenheng med virkningen av den konfesjonelle makten beskrevet av Foucault, er det ikke rart at mennesker heller forsøker å dekke over kjennetegn som avviker fra det oppfattede normale i en kontekst.

Denne teoretiske forankringen åpner opp for å bemerke hvor stor påvirkningskraft sosiale og kulturelle tradisjoner kan ha på et menneskes handlingsrom. Blant annet har studien til Manley med kolleger (2016) av spillerutviklingsarbeidet gjort i et engelsk fotballakademi, vist at en kombinasjon av perspektivene til Foucault og Goffman gir gode forutsetninger for å studere idrettsutøveres bruk av informasjonskontroll for å tilpasse seg en bestemt kultur eller treneres forventninger. Det gir meg muligheter til å tolke hvorvidt spillerne i denne studien navigerer seg etter, eller forsøker å leve opp til, kravene som ligger i rollen som talentfull. For meg gir det mening å bruke navigering som begrep, for rent metaforisk fungerer forventningene i rollen som kulturelle «koder» som leder spillerne i en bestemt retning og inn i bestemte være-

måter. Sosiale forventninger hjelper dem nemlig å finne frem på ferden mot å bli den spilleren eller det mennesket de selv ønsker å være.

DESIGN OG METODE

Denne studien er designet som en kvalitativ casestudie av dominerende idealer, normer og holdninger som virker inn på spilleres væremåter og individuelle belastningstilpasning, kontekstualisert i spillerutviklingsystemet i norsk håndball. Undersøkelsenheten i studien er anerkjente væremåter og de hverdagslige og kulturelle antakelsene om spillerutvikling. Observasjonsenhetene er kvinnelige juniorspillere (17-19 år) sine refleksjoner og erfaringer fra ulike utviklingsarenaer (Yin, 2014). Selv om utviklingsarenaene (for eksempel klubb, skole, regionslag og landslag) kan forstås som egne sosiale verdener, påvirkes spillerne av sine interaksjoner dem imellom (Charmaz, 2014). Ved å fokusere på én av utviklingsarenaene ville jeg neglisjert det faktum at deltakelse i én arena kan ha ringvirkninger for hvordan man deltar i en annen. Jeg har hatt til formål å skape en overordnet oppfattelse av hvilke væremåter som går igjen på tvers av arenaene, til fordel for å sammenlikne dominerende idealer og normer arenaene seg imellom. Studien er derfor det Yin (2014) vil kalle en holistisk casestudie. Sammenliknet med andre forskningsdesign er casestudier godt egnet til å undersøke og gi en dybdeforståelse av et fenomen innenfor dens virkelige kontekst (Andersen, 2013; Yin, 2014). I tillegg tilrettelegger casestudier for en prosessorientert forskningsstrategi, noe som tillater åpenhet for å formulere og prøve ut tolkninger og hypoteser underveis (Andersen, 2013).

Studien er posisjonert innenfor en sosialkonstruktivistisk tradisjon, som innebærer at denne studien går inn for å stikke hull i det selvinnsynende og «naturlige», og heller knytte virkelighetsoppfatninger opp mot ulike sosiale konstruksjoner (eksempelvis kulturelle normer og idealer) i den bestemte konteksten (Charmaz, 2014). Med dette følger en oppfatning om at kunnskapsproduksjonen er situert i menneskelige praksiser som politikk, interesseområder, maktrelasjoner, og veletablerte tradisjoner og forståelsesrammer (Markula & Silk, 2011). Denne oppfatningen er inspirert av postmodernistisk tenkning, hvor blant annet Foucault sine perspektiver vedrørende kunnskap, makt og språkdiskurser står sentralt. Det betyr at denne studien til en viss grad også vinkler deltakernes personlige meningsdannelser opp mot maktrelasjonene de er en del av, med spesielt fokus på treneres definisjonsmakt (for eksempel at treneren har muligheten til å definere hva som er ønsket eller uønsket atferd). Studien har derfor ikke til hensikt (og begrenset tro på) å presentere «sannheter» eller gi en riktig løsning på hvordan man håndterer belastningsproblematikken, for det avhenger av konteksten man er en del av og personene man forholder seg til. For eksempel vil kanskje én spiller ha behov for en mer symmetrisk maktrelasjon med sin trener, imens en annen trenger at treneren opptrer mer

som en ekspert. Formålet er heller å beskrive fenomenet fra et perspektiv som kan gi praktikere flere måter å tenke rundt og tolke fenomenet på, slik at de kan ta reflekterte valg i sine utviklingspraksiser.

Min bakgrunn og forforståelse

Da jeg var 17 år spilte jeg klubbhåndball på tre kamparenaer, gikk på toppidrettslinje med håndball og deltok på regionale samlinger i regi av Norges Håndballforbund. I perioder kunne jeg runde opp mot 18 timer med trening i uka, noe som til slutt resulterte i en ødelagt skulder. Tre år og en skulderoperasjon senere kom jeg meg tilbake på håndballbanen og klatret meg oppover nivåstigen i seniorhåndballen. For tiden er jeg en del av et eliteserielag hvor jeg hver dag kjenner på og forsøker å leve opp til den etablerte lagskulturen. Veien dit har vært fylt med enda flere skader, så belastningstilpasning har vært et stort fokus i min treningshverdag de siste årene. Likevel finner jeg det vel så vanskelig å tilpasse belastningen min i dag som jeg gjorde da jeg var 17 år. Man skulle kanskje tro at jeg ville blitt flinkere med årene, og blitt mer moden. For min del har det heller blitt mer og mer vanskelig desto flere skader som har dukket opp. Det som virkelig fikk meg til å tenke over at mangelen på belastningstilpasning kunne handle om mer enn modenhet, var da skamfølelsen bredte seg i meg idet jeg atter en gang måtte fortelle trenerne mine at jeg ikke kunne trene likt som alle andre. Merkelig nok er ikke dette noe jeg har snakket med andre spillere om tidligere, noe som er synd, fordi det var absolutt ingen god opplevelse å gå gjennom. Jeg tenkte derfor at det var på tide å kaste mer lys over dette temaet. I så måte kan jeg med rette si at mine egne erfaringer som håndballspiller har vært en stor pådriver for denne studien.

På den ene siden har disse erfaringene gitt meg en sterk forforståelse av konteksten og fenomenene jeg undersøker, som blant annet er praktisk med tanke på å kunne «snakke samme språk» som deltakerne og få innpass hos dem. På den andre siden er det ikke til å legge skjul på at slike erfaringer setter meg i en posisjon hvor kulturen rundt og holdninger til belastningstilpasning blir en selvfølgelighet. Dette kan fort medføre blindhet til nyansene som finnes i ethvert praksisfellesskap. Selv om jeg er innforstått med min forforståelse og potensielle fallgruver, vil det være urealistisk å påstå at jeg klarer å distansere meg fullt fra den. Det å gi leseren en invitasjon inn til min bakgrunn som håndballspiller har derfor vært på sin plass for å skape mer gjennomsiktighet i hvem jeg er og hva jeg tar med meg inn i forskningsprosessen.

Kontekst og utvalg av case

Innledningsvis ble det nevnt at norsk håndball har et løst sammensatt og lite strukturert spillerutviklingssystem som kan lede til flere ulike utviklingsforløp. Formet av den norske idrettsmodellen, med frivilligheten som et viktig grunnlag i organisasjonsstrukturen og oppmerksomhet rettet mot både bredde- og eliteidrett, skiller norsk spillerutviklingsarbeid seg vesentlig fra andre land (Andersen, Bjørndal, & Ronglan, 2015).

Spillerutviklingssystemet i norsk håndball består av tre hovedaktører: klubber, idrettskoler og forbundsaktiviteter (herunder aldersbestemte region- og landslag), som sammen bidrar til den enkeltes spillerutvikling. Klubbaktivitet er den primære utviklingsarenaen for utøveren, men idrettsskolene regnes likevel som et sentralt og viktig komplementert tilbud til enkeltspilleren (Bjørndal & Gjesdal, 2020). De aller fleste unge utøvere med ambisjoner velger en videregående skole med et håndballtilbud (Bjørndal et al., 2015). Samtidig er ikke idrettskolene en homogen gruppe, men varierer både i profil, kvalitet og innhold. Klubbene skal være et tilbud for alle, både de som har et sterkt ønske om å bli gode og de som først og fremst har andre intensjoner for å delta. Ønsket om å drive god prestasjonsutvikling for de som viser ferdigheter og interesse må derfor hele tiden balanseres med ønsket om å ivareta alle spillere, også de som ikke er like gode eller ivrige på håndballbanen.

Aktørene er ment å komplimentere hverandre med ulike bidrag i en spillers utviklingsforløp. Idrettsskolene fokuserer hovedsakelig på spillers individuelle utvikling, imens klubbene og landslagene må kombinere utviklingsfokuset med lagets resultatfokus (Bjørndal et al. 2015). Fordi klubb, skole og forbund har ulike roller, målsetninger og interesser i spillerutviklingen, er det flere spenninger, motsetninger og dilemmaer som kommer til uttrykk og må håndteres i de tre ulike settingene.

En av de største utfordringene i slike spillerutviklingssystemer har vist seg å være koordinering på tvers av aktørene og belastningsproblematikken som medfølger (Bjørndal & Ronglan, 2017). Unge håndballspillere som velger videregående skoler med toppidrettstilbud øker sin treningsbelastning med mellom 50-100%, og det er spesielt disse spillerne som er mest utsatt for skader og utbrenthet (Kristiansen & Stensrud, 2017, 2020). Disse spillerne gir meg derfor muligheten til å få et godt innblikk i studiens case, siden spillerne er avhengige av en kontinuerlig daglig belastningstilpasning i både skole- og lagaktivitet.

Med manglende koordinering blir spillerne selv fort ansvarlige for å kommunisere behov for belastningstilpasning (Bjørndal & Ronglan, 2017). Innenfor disse rammene er den eneste muligheten for å få tilpasset belastningen gjennom direkte eller indirekte samhandling med trenerne (Bjørndal & Ronglan, 2019). Beslutningen om hvordan, når, og om tilpasning er

nødvendig, kan derfor oppfattes som en sosial prosess der sosiokulturelle faktorer kan ha en betydning (Schubring & Thiel, 2014). Derfor valgte jeg å undersøke idealene, normene og holdningene som preger spillerutviklingskulturen, ettersom det kan gi et innsyn i hvilke og hvordan subtile krefter virker inn på spillernes handlingsrom for belastningstilpasning.

Rekruttering av deltakere

Denne studien ble gjennomført som en del av et større pågående forskningsprosjekt på spillerutvikling i den norske idrettsmodellen ved Norges idrettshøgskole, hvor problematikken rundt overbelastning, skader og frafall i ungdomsidretten var et av fokusområdene. Prosjektleder er min veileder Christian Thue Bjørndal. Deltakerne i min studie representerte tre idrettsskoler, rekruttert fra de samme skolene som var en del av det overordnede forskningsprosjektet. 24 kvinnelige deltakere ble rekruttert, hvorav 19 deltok i fokusgruppeintervjuer og fem deltok i individuelle intervjuer. Jeg rekrutterte deltakerne strategisk, ettersom det gir tilgang til informasjonsrike deltakere som kan berike studien med sine dyptgående perspektiver på temaet (Patton, 2014).

Til fokusgruppeintervjuene ble trenere på hver enkelt skole bedt om å velge ut fem passende spillere. Denne strategien var å foretrekke for å sikre at spillerne hadde mye til felles, samtidig som at de hadde varierende erfaringer, og at de kunne fungere sammen til å skape en god diskusjon (Barbour, 2007). Deltakerne i fokusgruppeintervjuene måtte oppfylle følgende inklusjonskriterier: (a) gå andre- eller tredjeåret på en videregående skole med håndballtilbud, (b) representere forskjellige klubber, (c) ha ulike erfaringer med Norges Håndballforbunds (NHF) spillerutviklingsinitiativer, (d) ikke ha en langtidsskade, og (e) representere forskjellige spillerposisjoner. Disse kriteriene ble valgt for å gjenspeile heterogeniteten blant spillergruppen involvert i spillerutviklingssystemet som helhet, samt for å få innsikt i dominerende idealer og normer på tvers av deres lokale klubbblags unike lag – eller klubbkultur. Spillere med en langtidsskade (her: over 6 måneder) ble ekskludert fra studien, da de ikke møter samme krav til daglig koordinering med trenere som skadefrie spillere gjør. Tre av fokusgruppene bestod av fem deltakere, imens én gruppe bestod av fire deltakere. Dette antallet ble foretrukket fordi det tilrettelegger bedre for at alle deltakerne får noenlunde like mye rom til å komme til ordet, sammenliknet med større grupper hvor det er fare for at det dannes undergrupper (Halkier, 2010). Samtidig var det viktig at gruppen var stor nok til å sikre variasjoner og en dynamisk samhandling mellom deltakerne.

Til de individuelle intervjuene måtte deltakerne oppfylle de samme kriteriene, bortsett fra å representere forskjellige klubber eller spillerposisjoner. Alle spillerne representerte samme klubb av bekvemmelighetsgrunner som tidsbesparelse og tilgjengelighet (Patton, 2014). Dog var det ønskelig at deltakerne spilte på ulike kamparenaer eller tilhørte forskjellige treningsgrupper for å øke informasjonsinnholdet og sikre størst mulig variasjonsbredde i utvalget. Jeg ønsket en representasjon av forskjellige typer spillere man kan finne i spillerutviklingssystemet, og derfor ønsket jeg å inkludere både spillere som blomstrer, strever, eller så vidt overlever tilværelsen (Haraldsen, 2019). Vurderingen av passende spillere ble gjort etter min subjektive oppfatning med tanke på deres prestasjon eller ambisjonsnivå. Jeg har vært en del av flere håndballmiljøer i lang tid og har vært tett på spillere i det daglige, noe som gjorde det mulig å velge ut informasjonsrike deltakere på personlig skjønn. Spillere som oppfylte kriteriene og som jeg opplevde at kunne bidra med rik informasjon ble kontaktet personlig, enten ansikt til ansikt eller over melding. I tabell 1 presenterer jeg kort noen kjennetegn på deltakerne fra de individuelle intervjuene. Jeg har lagt ved en beskrivelse av hvorfor jeg opplevde at disse deltakerne kunne bidra med innholdsrike refleksjoner og varierte erfaringer, slik at leseren får en begrunnelse for valget. I tillegg har jeg lagt ved noen få stikkord som deltakerne har brukt for å beskrive seg selv. Disse tiltakene vil forhåpentligvis løfte frem noe av personene bak sitatene som brukes i resultatene. Alle deltakerne har blitt navngitt med pseudonymer for å sikre konfidensialitet.

Datainnsamling

En triangulering mellom fokusgruppeintervjuer og individuelle intervjuer (Yin, 2014) ble benyttet for å samle inn et mer nyansert datamateriale til studien. Fokusgruppeintervjuer er en foretrukket metode i studier hvor man ønsker å fange opp sosiale prosesser og dominerende kulturer (Halkier, 2010), og den ble derfor vurdert som fordelaktig siden jeg hadde til hensikt å belyse underliggende idealer, normer og holdninger blant spillere. Sammenliknet med andre former for gruppeintervjuer stimulerer fokusgruppeintervjuer til mer sentrerte diskusjoner uten for stor innblanding fra forskeren. Deltakerne oppfordres til å støtte eller utfordre hverandres uttalelser og meninger sett fra sin egen kontekstuelle forståelse (Halkier, 2010; Morgan, 1997). Dette gir en større variasjonsbredde av erfaringer og meninger om temaet, men det fungerer også som en slags validering av hvilke erfaringer som går igjen blant deltakerne (Frey & Fontana, 1993; Kitzinger & Barbour, 1999).

Tabell 1. Beskrivelse av mitt eget inntrykk av deltakerne og deltakernes beskrivelser.

	Mitt inntrykk av deltakerne før intervjuet	Deltakerens beskrivelser
Nora	Nora var spesielt interessant på grunn av sin fremtredende treningsvilje. Jeg hadde et inntrykk av at hun ikke har vært et typisk barnetalent og i større grad har blitt anerkjent for gode holdninger enn suverene prestasjoner. Gjennom mye hardt arbeid over tid har hun gradvis tatt steg innenfor klubb, skole og forbund.	Sta Ganske ambisiøs En grubler Liker å være best
Ida	Ida skilte seg ut fra de andre ved at hun aldri har spilt håndball fordi hun higet etter å nå høye ambisjoner. Jeg tenkte at hun ville gi nyttige perspektiver på hvordan det er å ikke være en av de beste på laget og således skape en annerledes fremstilling av hvordan det er å være del av et spillerutviklings-system. I tillegg har hun tidligere fortalt at hun ikke ønsket å være en av dem som «alltid» var skadet. På en måte er hun derfor en stor inspirasjonskilde for at denne studien ble til.	Åpen Lagspiller Kjærlighet for håndball Tar ikke så mye plass i gruppen Ikke så ambisiøs
Hanna	Hanna hadde trøblet med mange skader og på det aktuelle tidspunktet var hun på vei tilbake fra en større skade. I så måte hadde jeg et inntrykk av at hennes erfaringer kunne bidra med andre innfallsvinkler på balanseringen av identitetsoppfattelse og belastningstilpasning.	Trygg på seg selv Utadvendt Aldri slitt med motivasjonen Ganske ambisiøs
Camilla	Camilla anså jeg som en pliktoppfyllende jente som tidlig hadde blitt pekt ut som en spiller med potensiale, og har hatt mange trenere som har hatt troen på henne. Jeg opplevde at hun ville skape en variasjon i utvalget ved at hun var veldig strukturert og analytisk, samt at hun brukte mer tid på håndball enn mange andre. Jeg hadde inntrykk av at dette var noe som hadde gjort at hun var blitt tatt på alvor av trenere.	Liker kontroll og struktur Detaljorientert Litt beskjeden Ambisiøs
Silje	Silje var en jente som på papiret har lykkes prestasjonsmessig i spillerutviklingssystemet. Samtidig hadde hun delt sin interesse for studiens tema med meg tidligere, og jeg hadde et inntrykk av at hun ville dele informasjonsrike erfaringer, spesielt om trangen til å bli likt av andre. Dette kunne male er enda mer nyansert bilde av tilværelsen som en lovende spiller.	Innsatsvilje Opptatt av at de rundt skal ha det bra Disiplinert, men ikke så strukturert Ambisiøs

Dog er det vanskelig å virkelig fange deltakernes egne virkelighetsoppfatninger, og etter analysen av fokusgruppeintervjuene opplevde jeg å mangle en dypere forståelse for hvordan kulturen i spillerutviklingssystemet kunne innvirket på spillere på et personlig plan. Derfor valgte jeg å komplementere med individuelle intervjuer. Intervjuformen gav mulighet til å både bekrefte og utbrodere om visse funn som jeg allerede opplevde hadde blitt etablert gjennom fokusgruppeintervjuene, samtidig som personlige meninger og erfaringer kunne settes mer i fokus (Yin, 2014).

Fordi jeg posisjonerer meg som sosialkonstruktivist forstår jeg intervjuprosessen som aktiv og relasjonell (Holstein & Gubrium, 2003; Kvale & Brinkmann, 2009). Både jeg og intervjudeltaker konstruerer sammen en kunnskap om verden og om oss selv, og er uunngåelig sammenkoblet i interaksjoner som veiledes av våre diskursive forhold til verden og andre personer (Dowling & Flintoff, 2011). Selv om intervjudeltaker skal stå for det meste av snakkingen, oppfatter jeg intervjusettingen som en mulighet til å utveksle og skape perspektiver, refleksjoner og meningsdannelser (Charmaz, 2014; Harrison, MacGibbon, & Morton, 2001). Dette er et alternativ til den mer tradisjonelle forståelsen om at intervjuer først og fremst skal formidle erfaringer (Dowling & Flintoff, 2011). Mening blir forhandlet frem mellom deltakerens historie, mine teoretiske briller og mine personlige erfaringer. I denne studien kan en aktiv interaksjon mellom meg, som intervjuer, og deltaker sies å ha noen etiske utfordringer som jeg adresserer senere, men det har også muliggjort en større sensitivitet ovenfor datamaterialet (Corbin & Strauss, 2015).

Både fokusgruppeintervjuene og de individuelle intervjuene baserte seg på semi-strukturerte intervjuguider (se vedlegg 1 og 2). Jeg fulgte Corbin og Strauss (2015) sine prosedyrer for sirkulær analyse og tilpasset intervjuguidene underveis i datainnsamlingen for å ta hensyn til min utvidede fortolkningsramme. På denne måten åpnet jeg opp for å se temaet fra flere ulike vinklinger og lot min akkumulerte forståelse hele tiden finjustere det neste steget i datainnsamlingen (Corbin & Strauss, 2015). Jeg gjennomførte tre pilotintervjuer med fokusgrupper for å teste intervjuguiden og gruppestørrelsen, samt justere prosedyrene som ble brukt for å sette i gang diskusjonene. Fokusgruppeintervjuene hadde en varighet på 90-120 minutter og ble gjennomført i klasserom på deltakernes skoler. De individuelle intervjuene varte mellom 45-60 minutter og ble gjennomført på Norges idrettshøgskole. Alle intervjuene ble lydinnspilt og transkribert verbatim.

Jeg benyttet noe ulike fremgangsmåter i intervjuene. I første del av fokusgruppeintervjuene ble deltakerne bedt om å kjennetegne en perfekt eller talentfull håndballspiller for å gi et innblikk i etablerte idealer. I denne studien representerer idealer det spillerne higer etter

å oppnå, eller det de ønsker å etterleve. Deretter beskrev deltakerne kontekstene de er en del av for å opprette kjennskap til dominerende normer og holdninger. Til forskjell fra idealer representerer normer noe spillerne føyer seg etter fordi tilhørigheten i miljøet krever det. Holdningene fremstilles som de oppfatningene spillerne har ovenfor disse idealene og normene. Idealer, normer og holdninger fletter seg gjerne sammen i det virkelige liv og begrepene vil derfor overlape hverandre litt i denne studien. I den tredje delen diskuterte deltakerne forskjellige utsagn og caser som representerte ulike idealer, normer og holdninger knyttet til belastning og til rollen som håndballspiller. Disse var basert på mine egne erfaringer som spiller, mine tolkninger av pilotintervjuene og mine tolkninger av forskningslitteraturen hvor «den typiske utøveren» og dilemmaer som følger med utøverrollen har blitt omtalt (spesielt inspirert av Bjørndal, 2017; Potrac & Jones, 2011; Shogan, 1999). Utsagnene og casene ble presentert for deltakerne ved bruk av lysbilder fra en PowerPoint for å inkludere visuelle effekter som kunne sette en undertone til utsagnet.

Som moderator av fokusgruppene innledet jeg åpent og inntok en mindre aktiv rolle som intervjuer for å gi plass til deltakernes perspektiver og samhandling, men avsluttet med en strammere styring for å være sikker på å få belyst egne forskningsinteresser (Halkier, 2010). Oppfølgende eller avklarende spørsmål ble stilt til gruppen dersom diskusjonen eksempelvis stod fast i et sidespor, eller stilt direkte til noen av deltakere dersom jeg opplevde at de ikke fikk komme til ordet. Når man intervjuer en gruppe vil alltid noen være mer fremtredende enn andre (Morgan, 1996). Dette var også tilfellet i disse intervjuene, noe som blir tydelig i stemmene som løftes frem i resultatfremstillingen. Det kan skyldes deres interesse for temaet, deres evne til å formulere seg, eller at de har mange relevante erfaringer som de ønsker å dele sammenliknet med sine meddeltakere. De individuelle intervjuene fungerte mer som en åpen samtale, og oppfølgingsspørsmålene kom naturlig som en konsekvens av det som ble sagt, selv med intervjuguiden som veiviser. Sekvensen av temaer som ble dekket var deltakerne sine oppfatninger av seg selv i rollen som en håndballspiller, hvordan disse kom til syne for andre, samt refleksjoner over hvordan dette kunne virke inn på deres belastningstilpasning.

Dataanalyse

I denne studien har jeg brukt en induktiv tilnærming til dataanalysen, men jeg oppdaget underveis at mange interessante tolkninger og spørsmål kom frem i datamaterialet ved å knytte det opp mot perspektivene til Foucault og Goffman. Med andre ord har det teoretiske rammeverket i studien formet en fortolkningsramme som har veiledet meg til å forstå på en bestemt måte,

men jeg har ikke latt det bestemme på forhånd hva som er interessant i datamaterialet (Johannessen, Rafoss & Rasmussen, 2018).

Basert på min oppfattelse av manglende kontekstualisert forskning på samspillet mellom sosiale krefter og belastningstilpasning, ble fokuset rettet mot de idealene, normene og holdningene som kunne knyttes til belastning. Det ekskluderte for eksempel normer som å møte opp til avtalt tid eller opptre medmenneskelig. Mine viktigste antakelser før analysearbeidet begynte var at mangelen på individuell belastning kunne skyldes en frykt for å bli kjennetegnet på en uønsket måte. Samtidig forventet jeg at noen deltakere skulle fortelle at skam- eller skyldfølelse kunne virke inn på valget om å skjule skader eller smerter, siden det var opplevelser jeg hadde hatt selv. Antakelsene baserte seg således mye på mine egne erfaringer, men også på forskningslitteratur (spesielt inspirert av Roderick, 2006; Manley et al., 2016). Utfordringen var å benytte disse erfaringene uten å miste synet av nyansene i datamaterialet. Et nødvendig analytisk verktøy har derfor vært å bruke min sensitivitet til datamaterialet på en bevisst og reflektert måte (Corbin & Strauss, 2015).

Jeg har tatt utgangspunkt i Corbin og Strauss (2015) sin konstant komparative analysemetode. Transkripsjonene av fokusgruppeintervjuene ble delt inn etter temaene i intervjuguiden og lysbildene fra PowerPointen. Jeg skrev omfattende refleksjonsnotater fra hvert intervju, og deretter sammenliknet jeg intervjuene og refleksjonsnotatene for å finne likheter, forskjeller og gjennomgående mønstre for belastningstilpasning. Nye refleksjonsnotater som sammenfattet min forståelse av fellestrekk og forskjeller ble utarbeidet samtidig som nye spørsmål kom til og formet retningen for de individuelle intervjuene.

Transkripsjonene av de individuelle intervjuene ble kodet til ulike underkategorier (se vedlegg 3), som etter min forståelse går inn under det Corbin og Strauss (2015) kaller for åpen koding. Jeg skrev tilhørende refleksive memoer for å tydeliggjøre hvilken mening jeg tilla hver underkategori. I tillegg leste min veileder gjennom de individuelle intervjuene og kom med nyttige refleksjoner som jeg tok med i betraktningen. Kategoriene med tilsvarende betydning ble organisert sammen til større underkategorier.

Derifra gikk jeg tilbake til transkripsjonene av fokusgruppeintervjuene og de individuelle intervjuene, og sammenliknet råmaterialet opp mot hverandre innenfor disse kategoriene. Til slutt ble jeg stående igjen med fire hovedkategorier (se vedlegg 4). Den første omhandler fremtredende idealer og normer, den andre fokuserer på holdninger og det å leve opp til forventninger, den tredje tar for seg belastningstilpasning og diskrediterende kjennetegn, imens den fjerde berører spillernes opplevde handlingsrom og trenerens rolle i spillernes belastningstilpasning.

Studiens kvalitet

En studies kvalitet må vurderes ut fra studiens paradigmatisk plassering, typen studie som gjennomføres, studiens hensikt, samt hvordan jeg som forsker drar med meg personlige erfaringer og teoretisk kunnskap (Markula & Silk, 2011; Smith, Sparks & Caddick, 2014). Min oppfatning er at jeg har utført et sosialkonstruktivistisk forskningsarbeid, da jeg har vært interessert i den sosiale konstruksjonen (nåtidens forståelse) av «den talentfulle spilleren» og toneangivende normer og holdninger som følger med denne konstruksjonen. Samtidig harmonerer jeg med postmodernistisk tenking, ettersom jeg har vektlagt hvordan slike konstruksjoner og disiplinerende praksiser kan ha utilsiktede konsekvenser for belastningstilpasning (Alvesson & Sköldbberg, 2009). I tillegg anerkjenner jeg at det finnes mangfoldige virkeligheter som først blir verdifulle når de reflekteres opp mot sosiale og historiske kontekster (Holstein & Gubrium, 2013). Det finnes ingen objektive retningslinjer for å bedømme sosialkonstruktivistisk forskningsarbeid i og med at forskning, i likhet med andre aspekter av livet, oppfattes som sosialt konstruert og knyttet til maktrelasjoner og tilgjengelige forståelsesrammer (Kvale & Brinkmann, 2009; Markula & Silk, 2011). Inspirert av Richardson (2000) sitt arbeid med mer estetiske og moralske kriterier, ønsker jeg først og fremst å demonstrere for leseren hvordan jeg har kommet til å «vite det jeg påstår at jeg vet» gjennom selv-refleksivitet.

Mine erfaringer fra rollen som håndballspiller og langvarige tilhørighet til kontekster tilsvarende de studerte har vært verdifulle med tanke på å ha tilgang til «perspektiver fra innsiden» (Wadel, 1991). Oppdagelsene jeg har gjort meg i arbeidet med datamaterialet har blitt med meg når jeg selv har inntatt rollen som håndballspiller og jeg selv har fått erfare hvilken innvirkning sosiale krefter har hatt for min egen praktisering av belastningstilpasning. Det har vært et fortrinn i vurderingen av datamaterialets pålitelighet og gitt meg en innsikt som er vanskelig å få tilgang til på andre måter (Flyvbjerg, 2006; Kvale & Brinkmann, 2015).

Fordelene ved å være kjent med et bestemt empirisk univers må også balanseres mot viktigheten av å etablere analytisk avstand og evaluere ens egne implisitte forutsetninger, inn-grodd perspektiver og betingede svar (Bjørndal, 2017). Det har krevd mye «selveksponering» for å greie ut om fortolkningene mine ville løfte frem min egen stemme eller deltakernes stemme. Spørsmål som: «Prøver jeg å skaffe rettferdighet for meg selv eller deltakeren ved å tolke datamaterialet slik?» har gått i front for alle refleksjonsspørsmål som har blitt stilt kontinuerlig gjennom forskningsprosessen. Jeg har prøvd å være meg bevisst den makten jeg har hatt til å definere andres virkelighet og forsøkt å la deltakernes stemme bli fremtredende i forskningsteksten (Harrison et al., 2001; Hemmestad, 2013). Ifølge Manning (1997) bidrar dette til autentisitet og troverdighet i sosialkonstruktivistisk forskningsarbeid.

Jeg valgte å skrive refleksive memoer og større refleksjonsnotater i den hensikt å reddegjøre for analyseprosessen og utarbeidelsen av mine tolkninger av datamaterialet. Refleksive memoer er et viktig grep jeg har gjort for å øke gjennomsiktigheten til studien siden det gir meg selv og andre personer muligheten til å rette et kritisk blikk mot mitt analysearbeid (Thagaard, 2013). For eksempel gir det muligheter til å kritisk vurdere mine tentative ideer om hvordan deltakernes belastningstilpasning kan tolkes ved hjelp av begreper fra Goffman eller Foucault. Det muliggjør en vurdering av hvorvidt fortolkningene som har blitt gjort har et logisk argument og fremstår representative (Kvale & Brinkmann, 2015).

Et annet sensitivt område er relasjonen mellom meg og deltakerne (Postholm, 2010). Med noen av deltakerne har jeg en relasjon som strekker seg ut over den vi hadde under intervjusettingen. Jeg opplevde dette snarere som en fordel fremfor en ulempe med tanke på å skape autentiske og pålitelige samtaler (Carless & Douglas, 2013; Manning, 1997). Min opplevelse tilsa at dette var relasjoner som bygget på tillit og respekt. For å ivareta tilliten var det viktig for meg å påpeke ovenfor deltakerne at jeg ønsket å lære av dem og at jeg forstod dem som kunnskapsrike mennesker. På den måten forsøkte jeg å sette deltakerne i rollen som eksperter i å oppdage sin egen mening (Markula & Silk, 2011). I tillegg forstod jeg det som sentralt for tillitsforholdet å understreke at det var full aksept for å trekke seg dersom de ikke lengre ønsket å delta. Vi etablerte et profesjonelt forhold til intervjusettingen og vi har ikke diskutert dataene fra studien i etterkant av intervjuene.

Kvale (2006) argumenterer for at intervjusituasjonen aldri er frigjort fra den maktrelasjonen som eksisterer mellom intervjuer og intervjudeltakeren. I forlengelse av dette påpeker forfatteren at nære relasjoner mellom intervjuer og deltaker kan åpne for mer risiko med tanke på manipulering og utnyttelse av relasjonen for egen vinning. Slik jeg forstår Kvale (2006) kan maktrelasjonen reguleres ved å bryte med noen av de standardiserte intervjustrategiene, eksempelvis ved å ta i bruk en samtaleorientert tilnærming. Derneft har jeg vært observant på om svarene til deltakerne har virket ektefølt, eller om deltakerne har svart på en sosialt ønskverdig måte (Collins, Shattell & Thomas, 2005).

Det oppstod situasjoner hvor deltakernes uttalelser og mine erfaringer av deltakernes adferd utenfor intervjusituasjonen ikke stemte overens. For å overholde konfidensialitetsprinsippet vil jeg ikke utdype med eksempler, men det er imidlertid viktig å adressere noen av de etiske dilemmaene som følger med slike oppdagelser. Først og fremst får det følger for datamaterialets troverdighet. Deltakerne vurderes imidlertid som bedre egnet til å gi ærlige og pålitelige svar vedrørende sine egne liv enn hva min hukommelse er. Jeg har derfor valgt å stole på deltakernes uttalelser. Denne vurderingen beror seg mye på tillitsforholdet i den allerede

etablerte relasjonen. Jeg har i stedet vært bevisst på hvor mye plass dette datamaterialet har fått i analysearbeidet. For det andre vurderte jeg situasjonen fra et maktperspektiv (Kvale, 2006), og kom frem til at det ville være å misbruke maktposisjonen som intervjuer dersom jeg valgte å påpeke min mistro ovenfor en deltaker. Over det hele opplever jeg å ha opptrådd oppriktig og moralsk ovenfor min relasjon med deltakerne, men selv ikke da vil det være mulig å frigjøre seg helt fra de etablerte forventningene som følger med intervjusituasjonen.

Den aktive interaksjonen mellom meg som intervjuer og deltaker har også bydd på flere etiske refleksjonsdilemmaer. Blant annet har forholdet mellom styring og frihet vært viktig å reflektere over. Etersom jeg har hatt mine førforestillinger om ulike opplevelser deltakerne kom til å reflektere over, finnes det større risikoer for å styre samtalen for mye i bestemte retninger (Postholm, 2010). Derfor forsøkte jeg å tilrettelegge for deltakernes frihet til å lede intervjuet inn på temaer som står dem nært, selv om det ikke alltid var relevant for forskningsspørsmålet. Tanken var også at mer frihet kunne lede meg inn til ny og verdifull innsikt, og at deltakerne opplevde å sitte i førersetet for sin egen meningsdannelse (Markula & Silk, 2011). Denne bevisstheten har forhåpentligvis hjulpet meg til å ikke styre deltakerne for mye i bestemte retninger for å støtte opp under mine egne fortolkninger. Friheten resulterte imidlertid i lange intervjuer og noen av deltakerne fra fokusgruppeintervjuene opplevde intervjuet som litt for langvarig i deres travle hverdag. Likevel responderte alle deltakerne positivt til studiens tematikk og fortalte at de fant det både frigjørende og lærerikt å snakke om. Jeg oppfattet i så måte at det var verdt deres tid, og dermed skapte en gylden middelvei mellom nytteverdi og egenverdi.

Kvaliteten på postmodernistisk forskningsarbeid er bundet til etiske overveielser om hvorvidt studien styrker eller rettferdiggjør mennesker i vanskeligstilte posisjoner (Markula & Silk, 2011), og om studien kan ha en nytteverdi med henhold til å informere og forbedre praksis (Postholm, 2010). Ved å ta i bruk et utøverperspektiv og belyse flere sosiale dilemmaer som unge, kvinnelige håndballspillere kan møte på i sin hverdag, posisjoneres jeg på «spillernes side» og forsøker å skape rettferdighet for at det er vanskelig å navigere seg «riktig» i en uforutsigbar og dynamisk tilværelse. Indirekte stiller jeg spørsmål som bunner i skepsis til moraliteten i den kommersialiserte toppidrettsmodellen, hvor kravet om produktivitet og disiplin ikke nødvendigvis gjenspeiler spilleres helhetlige behov. Med grunnlag i rettferdighetsprinsippet forsøker jeg også å løfte frem spillere som ikke lykkes like godt i spillerutviklingsmodellen, med den hensikt å markere at vi også må vurdere betydningen av måten bestemte praksiser har blitt normalisert på. Er det spilleren som skal tilpasse seg praksis eller er det praksis som skal tilpasse seg spilleren? Jeg forsøker å fremvise at sosiale «sannheter» kan skape

problemer for spilleres belastningstilpasning og knytte det mot praksiser som trenere eller spillere selv utfører, i håp om å stimulere til refleksjon over alternative praksiser.

Etiske avklaringer

Norsk senter for forskningsdata innvilget etisk godkjenning for det overordnede forskningsprosjektet som denne studien er en del av (se vedlegg 5). Alle deltakerne i studien hadde tidligere gitt sitt informerte samtykke til å bli kontaktet og delta i intervju ved å signere et samtykkeskriv utarbeidet for det overordnede forskningsprosjektet (se vedlegg 6). Formaliteter med informert samtykke er ivaretatt av Christian Thue Bjørndal, som er den hovedansvarlige forskeren for dette overordnede prosjektet. Før intervjuene ble igangsatt, ble alle deltakerne i tillegg muntlig påminnet om formålet og fokuset med studien, at de kunne trekke seg på hvilket som helst tidspunkt uten å oppgi en grunn, at all informasjonen som samles inn var strengt konfidensiell, samt at resultatene ikke ville fremlegges på måter som ville gjøre det mulig å gjenkjenne enkeltdeltakere. For å sikre konfidensialitet ble ikke data som identifiserte personene rapportert. Deltakerne fra de individuelle intervjuene har blitt tildelt pseudonymer og navnene på deltakerne fra fokusgruppeintervjuene blir heller ikke avslørt. Likevel er det mulig at bakgrunnsinformasjonen som har blitt presentert om noen av spillerne kan gå på bekostning av deres fulle anonymitet, for eksempel hvis leserne tilhører de samme klubbmiljøene. Alle deltakerne fikk tilbudet om å lese gjennom transkripsjonene og å godta, verifisere eller korrigere sitater eller beskrivelsene knyttet til dem.

RESULTATER

Flere ganger har jeg tatt meg selv i å tenke: «Dette er overflødig informasjon. Alle som har vært i et håndballmiljø vet at det er slik kulturen er». Forhåpentligvis er det ikke bare personer involvert i håndballmiljøer som leser denne oppgaven, men jeg vil likevel gjerne gi disse leserne et tips. Forsøk å ikke bruke resultatene som et forsterkende middel til hvordan håndballkulturen bør være. Ta et steg ut av din egen forforståelse og reflekter over hvorfor kulturen har blitt som den har blitt, og hvilke konsekvenser som eventuelt følger med at den er slik. For først når vi blir klare over den kunnskapen vi tar for gitt, kan ny kunnskap slippe til. Da oppleves disse resultatene som alt annet enn overflødige.

Resultatkapitlet har blitt organisert i henhold til studiens hensikt. I den første delen løfter jeg frem idealene og normene i kulturen, henholdsvis med vekt på selvrealisering og utviklingsfokus, treningsvilje og tåleevne. I den andre delen fokuserer jeg på holdningene som brukes for å overholde kulturelle forventinger. Her trekker jeg frem innsats, disiplin og lærevillighet som sentrale holdninger for å leve opp til forventinger fra både andre og fra deltakerne selv. I den tredje delen retter jeg fokuset mot belastningstilpasning, og jeg presenterer karaktertrekk som deltakerne forsøkte å unngå ved å kontrollere informasjon om skader, plager og fysisk eller mental utmattelse. Avslutningsvis knytter jeg dette opp mot deltakernes opplevde forventningskrav til belastning og hvordan forventningene til væremåte og treningsmengde normaliseres, kommuniseres og tolkes.

Utviklingsfokus, treningsvilje og tåleevne! Hva skal til for å bli god?

Kulturen som fremtrer virker til å være preget av individualisme. Blant annet beskrev Nora dette direkte: 'Det er veldig mange som tenker bare meg – meg – meg'. Det kom tydelig frem at deltakerne forholdt seg til en dominerende kulturell norm hvor man skulle være drevet av en vilje til selvoptimalisering, utvikling og forbedring. En deltaker fra gruppe C eksemplifiserte hvordan normen kom til syne i deres treningsgruppe:

Det handler om å bli bedre og du kommer ikke på trening fordi du skal ha det gøy, eller fordi du må ha noe å gjøre på fritiden. Du kommer for å spille håndball, og det er det du skal. (Gruppe C, deltaker 5)

Silje tydeliggjorde at idealet bidro til en grenseløs appetitt etter utvikling: '[...] jeg føler at vi hele tiden er sånn at det er ikke godt nok det man har fått til. Man må videre'.

I diskusjonen med deltakerne dukket det frem en interessant vinkling på utvikling. Tilsynelatende har en tydelig utvikling blitt en måte å motta anerkjennelse fra trenere, og i noen tilfeller belønnes «det gode arbeidet», eksempelvis med hospiteringsmuligheter.

Når de som skal hospitere kommer opp, så hører jeg ofte sånn «ja, nå sa treneren at jeg har fått veldig god utvikling». [...] Det er det treneren legger veldig mye vekt på. At «du har fått så god utvikling». Utvikling er liksom *det* ordet. (Silje)

Utviklingsfokuset hadde såpass mye plass hos deltakerne at det nesten ble et prestasjonsfokus – de måtte prestere å utvikle seg. Utvikling har i så måte blitt en oppgave de må mestre for å få anerkjennelse. Det kom også frem at utviklingen helst burde skje i et bestemt tempo for at spillere skulle klare å henge med, noe som kunne oppleves som stressende:

Det følte jeg veldig på da jeg begynte i 1.klasse, for jeg hadde ikke trent så mye i [klubb]. Og da ble jeg jo litt sånn «shit, alle trener så sykt mye» og man blir jo litt sånn stresset på grunn av det. [...]. Jeg følte kanskje at jeg ikke var ... ikke [at jeg ikke var] god nok da, men ikke trente nok på en måte. Og at kanskje andre hadde mer utvikling enn meg. (Gruppe B, deltaker 1)

Deltakerne hadde forventninger til at utvikling skulle være en lineær, kontinuerlig og progressiv prosess. I så måte skulle utvikling være noe målbart og synlig som burde forsøkes å kontrolleres og planlegges for, slik at utviklingen (alltid) tok den ønskede retningen. Dette kom implisitt til syne da deltakerne snakker om treningsmengde. De fremstilte en forståelse av at utvikling og treningsmengde stod i et lineært forhold - jo mer du trener, desto bedre var det for utviklingen.

Ja, for den var jeg veldig opptatt av før. At hvordan skal du bli bedre enn alle andre hvis du gjør akkurat som alle andre. Veldig opptatt av det at jeg måtte trene mest for å bli best. (Nora)

Eksempelet fra Nora viste imidlertid at forståelsen hennes hadde justert seg med årene på grunn av en kulturell læring. Både hun og de andre deltakerne forklarte at de hadde blitt mer bevisste over at tåleevne var individuelt, og at belastningen burde tilpasses deretter for å unngå skader

eller plager. Dette ble blant annet eksemplifisert av deltaker 2 i gruppe B: 'Jeg vil jo heller si at en bedre påstand er [at] de beste håndballspillerne er de som trener strukturert. Og de som er gode til å trene det de skal uten å overbelaste seg selv'. Det fremstilte en forventning om at spillere burde være føre-var og prøve å tilpasse treningen sin slik at de ikke fikk plager i første omgang. Dersom plagene likevel oppstod, skulle de opptre ansvarlig og trene mer riktig for seg selv, slik at de ble kvitt plagene.

Det kom likevel frem at høy tåleevne var et ideal deltakerne gjerne ønsket å leve opp til. En av grunnene var at det kommuniserte hvor god jobb man gjorde i treningsarbeidet sitt. Hanna tydeliggjorde hva høy tåleevne kommuniserer: '[...] den personen som ikke er skadet, da er den så flink hvis du skjønner. Så da får på en eller annen måte det den personen til å føle seg mer vellykket eller flinkere'. Silje bygde opp under dette med å påpeke at: 'Ja, det er litt status å ha mye [trening] da, og at det går bra på en måte'. Ida nyanserte idealet enda mer:

Jeg ville sagt at det er verre å være den som ikke tåler det, enn at den som er best får høy status. Jeg føler på en måte at det er lettere å måle, eller lettere å se den som er dårlig, imens man kan være god på så forskjellige måter. (Ida)

Således presenterte deltakerne en opplevelse av å måtte «prestere det å tåle». Dette kom spesielt frem da det var snakk om landslagsaktivitet. Landslaget er en aktør i spillerutviklingssystemet med klare målsettinger og fritt spillerom til å velge/velge bort de spillerne de vil/ikke vil ha. Noen av deltakerne hadde erfart eller hørt historier om at trenere vurderte spillere ut fra deres tåleevne, noe samtalen mellom deltakere i Gruppe B illustrerte:

Deltaker 5: Det er noen som blir droppet på grunn av det at de ikke klarer å gjennomføre samlinger, eller hvis de alltid blir skadet da, så tar de heller inn andre som klarer det.

Deltaker 3: Ja, fordi det er veldig viktig for dem at man klarer å gjennomføre og orker å trene og tåler å trene egentlig. For hvis man ikke tåler å trene, så kan man ikke være med videre heller.

Deltaker 2: Og hvis du ikke tåler å være med på, for de tenker jo veldig mot mesterskap, og tåler du ikke den uka vi er borte [på samling], så tenker de at «da tåler du hvert fall ikke to uker mesterskap». Så det er ofte det, tror jeg da, det som kommer opp i trenernes hode.

Deltakerne var tydelige på at de måtte være villige til å legge ned mye arbeid og gi realiseringsprosjektet deres fulle oppmerksomhet, for: 'Hvis du *vil*, så får du det jo til på en måte' som Silje fastslår. Deltakerne plasserte treningsviljen sin ekstremt høyt og presenterte det som en moralsk holdning som det var forventet at spillere overholdt. Den virket inn så sterkt at spillere ble sett ned på dersom de viste misbilligelse mot trening, noe Gruppe B var tydelige på i sin diskusjon:

Deltaker 2: Så de dårlige holdningene vi ser ned på, det er jo unnasluntring eller at man ikke tar håndballen seriøst føler jeg da.

Deltaker 1: Ja, eller trening generelt.

Deltaker 2: Det er greit at du ikke vil trene, men du må selv ha en utstråling som virker annerledes.

Det ble tydelig at deltakerne ønsket å etterleve normene om selvrealisering og treningsvilje, og strekke seg etter idealene om kontinuerlig utvikling og tåleevne. Forventningene til bestemte væremåter og holdninger virket også til å veilede dem i hverdagen deres.

Innsats, vilje og disiplin! Hvordan leve opp til forventningene?

Deltakerne brukte bevisste holdninger for å vise at de overholdt kulturens normer og forventninger. Å opptre med innsats ble trukket frem som en helt sentral holdning for å vise treningsvilje og motivasjon, og Nora påpekte at innsats kunne gi et positivt inntrykk hos sine trenere: 'Hvis du slenger deg etter en ball og ofrer deg skikkelig, så tror jeg det er positivt på trenere da, at du hele tiden gir alt'. Disiplin og struktur ble anvendt for å informere om seriøsiteten deltakerne hadde ovenfor realiseringsprosjektet sitt. Det skulle blant annet illustrere at de var villige til å gjøre mer enn bare lystbetonte aktiviteter. Camilla la spesielt vekt på at disiplin i egentreninger kommuniserte seriøsitet:

Hvis det er en som sluntrer mye unna på styrken, og bare trener de håndballøktene de må på en måte, så ser jo ikke jeg på den personen som like seriøs som de som trener ordentlig da og viser at det ikke bare er hva du gjør på banen som er viktigst. (Camilla)

I tillegg påpekte Nora at det lønner seg å vise lærevillighet, siden det kommuniserte idealet om utvikling: 'Hvis du hele tiden viser at du er sulten på å lære mer og bli bedre, så tror jeg det er veldig positivt på trenerne'. Disse holdningene fungerte som verktøyer til å leve opp til en forventet væremåte, slik at deltakerne av andre kunne bli ansett som spillere med gode verdier og ambisjoner. Silje sin refleksjon belyste at holdningene kunne bli brukt på målbevisst vis for å gi andre et godt inntrykk av henne selv:

Jeg må gi det gode inntrykket da, i form av at jeg trener den ekstra økten, slik at jeg blir litt bedre. Også tenkte jeg liksom - gjør jeg det for meg eller gjør jeg det for andre? Og da skjønnte jeg liksom at den ekstra økten er det ikke jeg som er så sykt motivert for kanskje, men det er jo kanskje fordi jeg fremstilles bedre dersom jeg gjør den. (Silje)

Fremgangsmåten er ikke ensrettet kynisk selv om deltakerne hadde intensjoner om å fremstille seg på en bestemt måte. Deltakerne har tilhørt kulturen en stund og har tydelig internalisert forestillingen om virkeligheten de tilhører. Eksempelvis påpekte Silje at: '[...] det har vært meg på en måte. Hun som på en måte yter på trening', imens Hanna har vært drevet at treningsidealet: 'Hadde veldig lyst til å være den som bare trente masse liksom'. Deltakerne opplevde det som meningsfylt å leve opp til de internaliserte normene og idealene, og det gjorde at kravene til en forventet væremåte ikke nødvendigvis stjal energi.

Imidlertid var det ikke en lett oppgave å håndtere i en uforutsigbar og dynamisk tilværelse. Deltakerne møtte situasjoner hvor de måtte vurdere hvilken informasjon de skulle dele, slik at diskrediterende informasjon ikke kom til syne. Ida var én av få deltakere i studien som ikke hadde ambisjoner om å bli toppspiller, men hun opplevde ikke at det var rom for å ytre det:

Jeg snakker ikke sånn høyt om at jeg egentlig ikke har sånn store ambisjoner om at jeg skal opp i eliteserien og sånn. Jeg gidder ikke å si det til alle andre, fordi da høres jeg ut som jeg ikke har lyst. Jeg har jo lyst, men jeg har bare ikke ... jeg tenker ikke at det er målet. Men jeg har jo lyst til å gi alt på trening. (Ida)

Ida gav uttrykk for farene ved å dele informasjon om lave ambisjoner i en kultur hvor det forventes at man skal gjøre alt for å bli best, med spesielt fokus på å bli stemplet som useriøs. For Ida sin del var ikke hovedproblemet at hun måtte håndtere fordommer mot seg selv. Utfordringen var at hun måtte kontrollere informasjonen hun gav ut til trenere og medspillere som

var fordomsfulle mot spillere av den typen hun kunne avsløres for å være. Former for informasjonskontroll ble satt enda mer på prøve i situasjoner hvor det var snakk om belastnings-tilpasning. Dersom deltakerne hadde utfordringer med belastningen og valgte å informere om det, opplevde de å sette seg i fare for å stemples med kjennetegn som er ganske motstridende til de dominerende idealene, normene og holdningene de forsøkte å leve opp til.

Hvordan håndterer spillere risikoen for å bli skadet eller utmattet i møte med egne og andres forventninger?

Å ha en skade ble sett på som relativt normalt på grunn av håndballspilletts egenart og den belastende hverdagen som følger med. Situasjonen blir først mistenksomt dersom man hadde flere skader samtidig eller mange skadeperioder etter hverandre. I diskusjonene med og mellom deltakerne kom det frem at slike situasjoner ble assosiert med at man trente feil, i form av at man trente for lite, for mye eller med for lav kvalitet. I de fleste tilfeller ble det trukket en individentsentrert konklusjon hvor spilleren ble mistenkt for å være uansvarlig eller udisiplinert i treningsarbeidet sitt. I Noras øyne bidro slike antakelser til et svært dømmende miljø:

Ja, det kan være veldig sånn at «ok du er skadet hele tiden, da trener du sikkert ikke styrke». Det føler jeg er veldig fort gjort at man kan liksom baksnakke dem og si sånn «Ja, men hun kan skylde på seg selv at hun er skadet!». Og da blir det veldig miljø for at det ikke er greit. (Nora)

Mistanken fikk også en moralsk karakter, i form av en tradisjonell fordom som sier at spillere bruker skader eller plager som en unnskyldning for å slippe unna hardt arbeid. Deltaker 5 i gruppe C beskrev hvordan en slik fordom summet i bakhodet de gangene hun hadde behov for å slippe trening:

Jeg tror det bare ligger i det at du kanskje føler at du lyver, selv om du ikke lyver. Fordi selv om jeg har vært syk, så er det sånn hvis jeg sender den meldingen, så føler jeg at [trener] bare tenker at «OK greit, så hun har ikke lyst til å komme på trening i dag». (Gruppe C, deltaker 5)

Camilla tydeliggjorde viktigheten av å ha skapt en sosial identitet som bygde på de anerkjente normene og holdningene, fordi det bidro til å senke terskelen for å be om tilpasninger:

Jeg tror det er mye enklere å be om fri da, for da har jeg liksom bevist at jeg er ikke en som bare sluntrer unna som du sier. Jeg vil faktisk, men noen ganger er det litt mye. Så hvis jeg hadde vært i en ny klubb, så tror jeg det hadde sittet mye mer inne å spørre om fri igjen hvis jeg hadde trengt det nå. (Camilla)

Jo sjeldnere de delte informasjon om skader eller plager, desto mer opplevde deltakerne aksept for å si ifra. Til motsetning møttes spillere med skepsis dersom de sa ifra ofte, men ikke valgte å ta problemene sine alvorlig. En av deltakerne i Gruppe B satte disse to typene opp for sammenlikning:

Du har på en måte to typer personer, der den ene hopper og slenger seg inn og lander på kneet sitt og får vondt hver eneste gang, at hvis man på en måte syter og har vondt i det kneet sånn to ganger i uken på hver håndballøkt. Også er det en person som aldri slår seg, og hvis den personen slår seg og får veldig vondt, så tar man kanskje den personen litt mer seriøst. Du roper ikke så mye ulv på en måte. (Gruppe B, deltaker 4)

Ingen av deltakerne ville bli assosiert med lav arbeidsmoral og uærlighet, noe som forklarer dilemmaet Camilla presenterte: 'Man vil ikke bare komme med alle de småtingene hele tiden da, som i starten er småting. Men plutselig blir det noe stort, og da burde du ha sagt ifra før'. Denne normen hevet terskelen for å forebygge mot overbelastning eller si ifra om plager. På samme måte var det en kulturelt reproduisert norm at man skulle stille opp for laget sitt og være et tannhjul som fikk maskineriet til å fungere. En funksjonell belastningstilpasning krever derimot at man setter seg selv over laget, og det skapte spenninger i valgprosessen. Dersom deltakerne tok valg som gagnet dem selv, fryktet de å møte fordommer om at de sviktet trenerne og medspillerne sine:

Jeg har lyst til å prestere og jeg har ikke lyst til å skuffe treneren på en måte. Jeg føler på en måte det er obligatorisk da. [...] Jeg synes i hvert fall det er veldig vanskelig å si nei når jeg føler at jeg har en rolle i laget. For eksempel så hadde jeg en ganske sentral rolle i både K2 og i Lerøy, og da følte jeg på en måte at hvis jeg ikke møter opp, så skuffer jeg laget. (Gruppe D, deltaker 3)

Deltakerne la ikke skjul på at de noen ganger ble revet med av lysten til å spille, og at det kunne gjøre at de valgte å overse eller undervurdere egne plager. På den ene siden kunne mangel på modenhet spille inn, slik som eksempelet fra deltaker 5 i gruppe C tyder på: ‘Jeg føler det er fordi man har lyst til å trene, først og fremst. Jeg kjeder meg hvis jeg tar to uker pause’. På den andre siden drev realiseringsprosjektet dem fremover og de ønsket å ta alle muligheter på deres vei, for som deltaker 3 fra gruppe D sa: ‘Jeg hadde spilt med hull i tarmene. [...]. Det er det man vil. Det er det man jobber for’. Den sistnevnte var delvis én av grunnene til at de fleste deltakerne sjeldent ville takke nei til hospiteringsmuligheter, selv om de var slitne eller hadde plager. De fleste higet etter å ta steget opp på et høyere prestasjonsnivå, og hospitering gav dem muligheten til å teste ut nivået. Samtidig var det et taktisk valg for å bevise sin motivasjon ovenfor trenere. De fryktet å bli avskrevet som mindre seriøse eller motiverte dersom de takket nei til en mulighet, noe som utløste konsekvenstanken om at de ikke ville få muligheten igjen.

Jeg føler mange tar det tilbudet fordi de føler at hvis de ikke gjør det nå, så kommer det ikke til å gå en gang til, fordi du på en måte gir et bilde av at du ikke er så motivert, selv om du sikkert er det. (Gruppe C, deltaker 5)

Eksempelet som kom fra diskusjonen i Gruppe D illustrerte hvilket overtak frykten kunne ha:

[...] at jeg nettopp har spilt fire kamper, og er døden sliten liksom. Så måtte jeg liksom dra på den økten dagen etter. Jeg kom jo gråtene hjem fra trening, jeg var helt utslitt. Og sånn synes jeg har skjedd flere ganger, det skjedde flere Lerøy-runder også, at jeg måtte dra og trene med damelaget etterpå. [...] jeg synes det er vanskelig å si nei til damelaget, for det var helt i starten av sesongen, da jeg ikke hadde trent med damelaget så ofte, så jeg ville være med på alt. [...] for jeg var sånn, hvis jeg sier nei nå, så får jeg ikke være med noe mer, og da var jeg sånn «Ja, jeg kommer!». Og jeg burde jo ikke ha dratt i det hele tatt. (Gruppe D, deltaker 3)

Dersom de måtte justere ned belastningen, fryktet deltakerne å bli stemplet som svake. Da det var snakk om fysiske plager, skader eller utmattelse, var deltakerne påpasselige med å legge problemet på den fysiske kroppen. Uttalelsen fra Nora eksemplifiserte dette: ‘Jeg klarer å kjenne på det selv at «ok nå funker ikke kroppen, nå må jeg ha en fridag»’. Denne forklaringsmåten sikret at deltakerne fremdeles kunne ivareta inntrykket om at de hadde lyst til å trene, og at det ikke stod på *dem selv* og deres moral. Et redskap kan repareres, men en svak vilje kommer

de ikke langt med. Det kan være en grunn til at deltakerne pekte på mental utmattelse som mindre akseptert å snakke om, for da oppleves det som at de kun har seg selv og sin selvkontroll å skylde på.

Jeg hadde jo ei venninne i [toppidrettsskole] som var hjemme i tre måneder fordi hun rett og slett hadde møtt veggen. Hun klarte ikke mer. Og da er det veldig lett for de som ikke har vært i den posisjonen selv da, å på en måte stemple dem litt som svake. De har jo det samme som oss, men at de ... jeg tror veldig mange tenker at «Jeg føler det samme som deg, men jeg fortsetter å jobbe» og derfor ser de på en måte negativt på de som faktisk (Intervjuer: Gir opp?). Ja. Men det er jo ofte store forskjeller, ikke sant. Men det er veldig lett å tenke at «Hvorfor tar du deg ikke bare i sammen?», på en måte. Så jeg tror den er vanskelig. At det er vanskelig å si ifra når man er mentalt utslitt da. (Nora)

Denne informasjonskontrollen synes å være påvirket av den refleksive prosessen rundt deltakernes opplevelse av hvem de er. Dersom de måtte akseptere at de ikke tålte tilværelsen sin, måtte de også akseptere at de brøt med forventningene de hadde om hvem de ønsket å være:

Jeg tenker jo på en måte at for en spiller som er mentalt utslitt, så [...] For man ønsker å ikke føle på det, opplever jeg i hvert fall, for man ønsker å være en som ... selvfølgelig liker å spille håndball og ønsker å legge ned mye arbeid. Så jeg tror på en måte at terskelen for å føle på det og anerkjenne, og kanskje snakke med andre også, at man sliter med det eller bare er kjempesliten liksom, at den er ganske høy. (Hanna)

I en forlengelse av dette forestilte Hanna seg opplevelsen av å ikke takle de fysiske og psykologiske kravene som idrettsdeltakelsen stiller. Det ble tydelig at selvrealiseringsprosjektet har fått stor betydning for idrettsdeltakelsen og identitetsfølelsen til spillerne:

Hanna: Ja, for jeg tenker jo litt sånn, om det skjer, så vil man jo sikkert føle litt sånn at det er litt sånn mislykket. At det man burde klare å takle, og det man burde være god til å takle, at man da ikke klarer det, så føler man jo at man har mislykket i det man egentlig har lyst til å få til.

[...].

Hanna: Ja, og når da ... fordi når kroppen sier nei, så er det jo fysisk noe som er feil.

Intervjuer: Ja, det er noe du kan fikse. Du kan liksom reparere det.

Hanna: Ja, imens hodet, så tror jeg på en måte ... da er det jo noe som er mislykket med deg, ja kanskje litt mer sånn, som vi snakket om med identitet, med deg som person. At du ikke er egnet til det.

Det virket vanskelig å innrømme at man ikke tålte den belastningen det var forventet at man skulle tåle. En av deltakerne i Gruppe A hadde sett seg nødt til å justere belastningen oftere enn andre og hadde i flere perioder slitt med mange skader. Hun beskrev en opplevelse av å ha mislykket i rollen som en lovende håndballspiller i og med at hun ikke klarte å fremvise den tåleevnen som forventes, og hun opplevde at hun hadde skuffet seg selv:

[...] men jeg føler jeg svikter meg selv og jeg blir sett på som «Hun som alltid er skadet». Det er ikke det jeg har lyst til å bli sett på som. Jeg har lyst til å bli sett på som «Håndballspilleren». Ikke den som alltid sitter på tribunen fordi hun ikke kan være på trening, kan ikke spille kamp. Så for meg går det mer på meg selv enn hva jeg tenker at andre tenker. (Gruppe A, deltaker 5)

Slike livssituasjoner skaper en usikkerhet om hvem man er. Den nevnte deltakeren forsøkte å jobbe seg tilbake til rollen som lovende ved å trene enda mer og vise hvor mye det betydde for henne, men hun endte opp i en ond sirkel hvor forventninger til seg selv og opplevde krav fra miljøet fikk en utmattende effekt. For alle deltakerne er det vanskelig å sitte med ansvaret for å styre belastningen selv, for som Hanna sa: 'Terskelen for å si ifra at man ikke kan være med på noe som man egentlig skal være med på er jo ganske høy'. Siden deltakerne var opptatt av å leve opp til forventningene, er det nødvendig å vurdere hvordan forventningene om væremåte og treningsmengde normaliseres, kommuniseres og tolkes.

Hva er «riktig» og hva er «viktig»? Hva kommuniserer treneren?

Kunnskapen om hvordan spillere bør opptre for å bli toppspillere oppstår ikke i et vakuum. Det reproduseres av mennesker i ekspertroller, som i dette tilfellet er etablerte toppspillere og/eller trenere. Hanna påpekte at unge spillere ser opp til toppspillere og ønsker å reprodusere deres

væremåte fordi 'man har sett at det er det som fungerer'. Denne væremåten blir forsterket av at trenere lærer bort sine kunnskaper om prestasjonsutvikling, som igjen baserer seg på det spillere tidligere har lykket med, kulturelle sannheter og informasjon hentet fra vitenskapelige fagområder. Denne kunnskapen kommuniserer trenere til spillere på mange måter. Silje hadde flere ganger erfart at trenere kommuniserte sine forventninger gjennom tilbakemeldinger: 'Han er veldig god til å gi tilbakemeldinger på innsats og på utstråling. For det er verdier som han setter veldig høyt'. Andre ganger kommuniseres forventningene gjennom handling, noe Camilla sin erfaring illustrerte:

Da jeg gikk på SPU [spillerutvikling i regi forbundet], så sendte de jo en håndballspiller hjem som egentlig var blant de bedre, men hun droppet alt det fysiske og sluntret unna alt det på treningen da. Og da sendte de jo henne hjem, selv om hun prestasjonsmessig var mye bedre enn mange som var der. (Camilla)

Trenere kan derfor sies å stå i en posisjon med stor definisjonsmakt. Spillere som ønsker å være en del av et lag eller et spillerutviklingstiltak bør rette seg etter trenerens preferanser for væremåte, ellers kan de risikere å miste muligheten til å delta. Deltakerne virket bevisste over hvordan dette fungerte, for som Nora påpekte: 'Det er jo et trangt nåløyne [...] av hvem som får være med opp. Da må du jo vise gode holdninger som tilsvarer det trenerne vil ha'. Definisjonsmakten kom også tydelig frem da deltakerne snakket om planlegging og tilpasning av sin belastning. Deltakerne hadde forventninger om at deres trenere bar på mer kunnskap om belastningstilpasning enn dem selv, og derfor ikler trenerne seg ofte ekspertrollen. Diskusjonen til Gruppe D tydeliggjorde denne forventningen:

Deltaker 3: Jeg tror også det er mye det med rollen, at man tenker sånn at treneren vet. Jeg tenker jo at treneren min vet absolutt alt.

Deltaker 4: Treneren er gud liksom.

(Deretter følger en kort latter før Deltaker 3 deler en erfaring som avkrefte inntrykket om at trenere alltid visste best).

Deltaker 3: Da jeg hadde skikkelig mange håndballøkter i uka og sånn, så tenkte jeg jo at «Trenerne vet jo hva de driver med» [...], så jeg tenkte jo bare kjør, liksom! Det var

ikke før en kom bort til meg og sa at det ble for mye. Så jeg føler liksom at de ikke alltid vet best.

Deltakerne både tok og/eller fikk en underdanig rolle selv om det er deres kropp, hoder og selv som erfarer belastningen. Noen av deltakerne fikk tett oppfølging av treneren sin som hjalp dem med å vurdere belastningen. Camilla fortalte hvordan samarbeidet fungerte for henne:

Jeg må jo følge med på det selv, men jeg pleier ofte å snakke med [trener] om det hvis det er noe jeg tenker at jeg kanskje ikke bør være med på eller gjøre, så er det [trener] jeg spør om h*n kan ta en titt på det og si hva h*n mener om det da. (Camilla)

Tett oppfølgingen kunne være positivt i form av bevisstgjøring. Deltaker 3 i Gruppe D opplevde nemlig trenerkontrollen som lærerik: 'Men det at [trener] kontrollerte uka mi, gjorde sånn at jeg lærte å tenke meg om litt før jeg bare dro på trening på en måte. At jeg måtte styre belastningen litt selv også'. Samtidig så det ut til at en tett oppfølging kunne medføre utilsiktede konsekvenser. En individualisert plan som følges tett opp av eksperten, i dette tilfellet treneren, hadde en selvdisiplinerende effekt på Silje.

Opplevelsen min [ble] at det er veldig viktig å følge den planen og at liksom uka blir ... det blir ikke dag for dag, men det blir liksom «Én uke – Yes, chec! Fiksa den uka!». At det blir sånn «Ja, det var bra at jeg fikk inn den økten!». Så kommer morgendagen også kjenner du egentlig på kroppen at du trenger fri, også pusher du den likevel fordi du tenker at å droppe – da vil det virke som at du er svak, at du ikke orker å stå i at du er sliten, at du på en måte ikke klarer å pushe deg. (Silje)

I arbeidet med intervjuene kom det frem at relasjonen deltakerne hadde til sine trenere var av betydning for vurderingene de gjorde. Silje beskrev sin erfaring med en utrygg relasjon mellom henne og trenerne hennes, og det hadde resultert i at frykten for konsekvenser hadde fått henne til å pushe seg over sin tåleevne:

Før hadde jeg et veldig [asymmetrisk] trener – spiller forhold. At jeg var veldig redd for å mislykkes i deres øyne. Og jeg tror mange føler på det at, om de ikke gjør det trenerne forventer, så kan det på en måte oppleves for dem at de ikke er tilstrekkelige til deres krav. At de ikke klarer å oppnå det trenerne ønsker fra dem. Og det synes jeg er veldig

kjipt, fordi jeg vet hvordan det er å ha det sånn, og da pusher du den gjerne veldig langt for å få den aksepten og for å være god nok. (Silje)

Fra klubbkonteksten hadde noen av deltakerne erfart at spillere med en klar nytteverdi for laget kunne få friere handlingsrom for å tilpasse sin egen belastning, sammenliknet med mindre viktige spillere.

Hvis du har mange å ta av eller hvis det ikke er en av toppspillerne, så er det kanskje ikke så farlig. Eller hvis den spilleren da går an å bytte ut med en annen, så er det litt ... ja, hvis du skjønner. Men hvis det er en spiller som er veldig viktig, at da er det lettere for en trener å hjelpe den spilleren fordi man ønsker at den skal være på sitt beste. (Hanna)

Ikke alle deltakerne hadde trenere som fulgte dem tett opp, og disse deltakere forholdt seg til generelle treningsplaner fra klubb og skole. Det var vanlig praksis å sammenlikne seg selv opp mot andre sin treningsmengde for å passe på at de holdt seg innenfor, og noen ganger over, det forventede. På tross av at deltakerne visste at mange faktorer har betydning for en spillers totalbelastning, opplevde de det først og fremst som en personlig svakhet dersom de ikke klarte «det alle andre klarer». En diskusjon i Gruppe A fikk tydelig frem at deltakerne ikke ønsket å skille seg ut som svake eller dårlig trente:

Deltaker 1: Fordi hvis jeg har en kjempetøff uke i klubb da, og med egentrening med høy belastning, og så kommer jeg på skolen også har vi løping på [skolen], så sier [trenerne] at det er lov til å sette seg hvis man har hatt en tøff uke eller merker at man ikke skal være med på løping nå ... «Dere styrer belastningen selv!». Så merker jeg veldig på det at jeg har ikke lyst til å sette meg (Deltaker 5: Nei, man setter seg ikke!). Jeg har ikke lyst til å være den som (Deltaker 5: ... man har muligheten, men ...). Ja, ikke sant!

Intervjuer: Hva betyr det da? Hvis man setter seg? Hvis man ikke klarer belastningen?

Deltaker 1: Ja, da er man jo dårlig trent da.

Deltaker 5: Det er sånn, alle andre klarer det, hvorfor skal man ikke klare det.

Til sammen viser resultatene hvordan kulturelle idealer, normer og holdninger, identitetsoppfattelse og aktørers målsettinger er betydningsfulle for deltakernes sosiale navigering. Deres ønske om å vise seg fra sin beste side, både ovenfor trenere og ovenfor seg selv, fikk ringvirkninger for vurderingene deltakerne gjorde om sin belastningstilpasning. Det kom frem at deltakerne kunne skjule informasjon om plager, skader eller utmattelse for å unngå diskrediterende kjennetegn, da de frykter at slike kjennetegn kunne gi konsekvenser for spilletid, selektering til seniorlag og/eller landslag, og for deres posisjon som lovende spillere. Det kom også frem at normative forventninger til treningsmengde blant annet kommuniseres gjennom treningsplaner, og at det eksisterer en sammenlikningskultur blant spillere.

DISKUSJON

Et sterkt og kontinuerlig fokus på utvikling fremmes oftest som ensidig positivt, og det er gjerne med god grunn. Det skaper et ønske og en energi til bevegelse, og det kan være enormt tilfredsstillende å kjenne at man har nærmet seg målet sitt (Aggerholm, 2014). Mine analyser i denne studien svinger derimot pendelen mot de potensielle negative ringvirkningene av det sterke utviklings- og forbedringsfokus som dominerer norsk ungdomshåndball, med hensikt om å bidra med kunnskap vedrørende den utilsiktede problematikken som kan oppstå når det ukritisk promoterer i utviklingsarbeidet til unge utøvere.

I de to første delene av diskusjonen vil jeg legge frem min fortolkning av utilsiktede konsekvenser som de presenterte idealene, normene og holdningene kan lede med seg for spillernes meningsdannelse og tilværelse i spillerutviklingssystemet. Deretter trekker jeg disse refleksjonene inn i en problematisering av det individpsykologiske perspektivet som rammer inn måten belastningstilpasning blir snakket om. Diskusjonen trekker eksplisitt frem valget om å dele informasjon om skader, plager eller utmattelse som en sosial prosess som reguleres av blant annet kulturelle normer og idealer, identitetsoppfattelse og aktørers målsettinger. Avslutningsvis fremhever jeg noen utilsiktede konsekvenser av «riktige» og «viktige» forestillinger angående belastningstilpasning, før jeg til slutt presenterer et alternativt perspektiv (av flere alternativer) på trening, læring og utvikling. Ved å vise hvordan en kan tenke annerledes har jeg til hensikt å utfordre refleksjonen (spesielt for trenere) over hvordan alternative praksiser, treningsmetoder og pedagogikker potensielt kan gagne spilleres opplevelser av å delta i spillerutviklingssystemet.

Navigering mot selvoptimalisering

Resultatene avdekket at spillerne i studien ønsket å etterleve normene om selvrealisering og treningsvilje, og strekke seg etter idealene om kontinuerlig utvikling og tåleevne. De opptrådte bevisst med holdninger som innsats, disiplin og lærevillighet for å etterleve idealene og normene, og på den måten kunne de leve opp til en forventet væremåte som anerkjennes i miljøet.

Fra spillerne sitt perspektiv, var kravet om utvikling og forbedring sentralt for den meningen de tilla deltakelsen sin. Både Barker-Ruchti (2019a) og Gould (2019) anerkjenner at talentutvikling har blitt tillagt en større betydning i barn – og ungdomsidretten. Også blant trenere trekkes utvikling og mestring frem som dominerende fokusområder i arbeidet med utøvere (Bjørndal & Gjesdal, 2020; Gould, Nalepa & Mignano, 2020). Selv om et fokus på

ferdighetsutvikling blir anerkjent som mer hensiktsmessig enn resultatfokus for å ivareta utøveres motivasjon og trivsel (Duda & Treasue, 2015; Reinboth & Duda, 2004), kan det tenkes at et overdrevent utviklingsfokus også har potensielle negative innvirkninger på utøveres meningsdannelser, helse og velvære.

Utviklingsfokus i idrettskonteksten kan knyttes opp til den pågående debatten om hvordan den moderne ungdomskulturen består av individualisme og prestasjonsorienterte idealer (se, for eksempel Madsen, 2018). Dersom unge utøvere sin forståelse av hvorfor de driver med idrett implisitt snevres inn av en instrumentell nytteverdi, kan en tenkt fallgrube være at idretten først og fremst blir en arena for en selvrealisering mot å «bli noe mer» (Skrubbeltrang et al., 2016). Denne uttalelsen sikter mot selvrealiseringens appetitt etter konstant forandring hvor man således risikerer å gradvis temme tilfredsheten av mestring, fordi mestring kun blir et sjekkpunkt på veien mot den neste forbedringen som må administreres (Madsen, 2018). Fra dette perspektivet reduseres utviklingsprosessen til en rasjonalistisk nyttefunksjon for å kneppe avstanden mellom hvem man er og hvem man vil være, heller enn å inneha en egenverdi hvor idrettsopplevelsen i seg selv kan nytes (Martínková, 2013). Konsekvensen er potensielt en opplevelse av at det man har fått til aldri er helt godt nok og at man alltid må videre (Aggerholm, 2014). Mon tro hvor ofte unge utøvere opplever rom for å gi seg selv en klapp på skulderen for innsatsen de legger ned?

Dersom selvrealiseringsprosjektet involverer ambisjoner om å bli en toppspiller, er man avhengig av å få tilgang til gode utviklingsmiljøer (Olesen & Nielsen, 2019c). Den løse strukturen i det norske spillerutviklingssystemet er i så måte funksjonell med tanke på at den tilrettelegger for mange mulige utviklingsmuligheter og veier til elitenivå (Bjørndal et al., 2015). Likevel spisser konkurransen om de antatt beste utviklingsmiljøene seg til med alderen, og det er ikke til å legge skjul på at spillere som kjennetegnes som talentfulle har et fortrinn i konkurransen. Ifølge Olesen og Nielsen (2019b) må spillere som har blitt anerkjent i rollen som talent av trenere i ulike utviklingsmiljøer, arbeide kontinuerlig for å gi talentstatusen sin eksistens, slik at de ikke mister tilgangen til de beste utviklingsmiljøene.

Dette er en interessant måte å tenke navigering i egen kontekst, fordi det bringer inn et annet aspekt av mening med deltakelse. Tatt i betraktning Olesen og Nielsen (2019b) sin forståelse av talent som noe man *gjør*, og betydningen av strategisk informasjonskontroll (Goffman, 1959), navigerer talentfulle spillere seg bevisst etter kulturelle «koder» som lar dem forbli ansett som talentfulle (Skrubbeltrang et al., 2016). Fra dette perspektivet blir det meningsfullt å strebe etter utvikling av den enkle grunn at konteksten krever det. Dog må utviklingen skje i

et bestemt tempo, hvorav tempoet reguleres av jevnaldrende sitt prestasjonsnivå (Olesen & Nielsen, 2019b).

Som den ene av deltakerne fra et av fokusgruppeintervjuene påpekte, kunne utviklings-tempoet oppleves som en stresskilde. Til sammenlikning har andre studier vist at et overdrevent utviklingsfokus kan ha en innvirkning på motivasjonen til utøvere, for eksempel dersom de ikke klarer å følge tempoet på den idrettslige utviklingen til jevnaldrende (Ojala, 2020; Skrubbeltrang et al., 2016). Opplevelsen av stress var tett knyttet til treningsmengden deltakeren klarte, eller ikke klarte, å opprettholde sammenliknet med de hun trente sammen med. Analysen tilsier at deltakerne hadde forventninger til at utvikling skulle fungere som en lineær, kontinuerlig og progressiv prosess som avhang av deres treningskvalitet og treningsmengde. Med andre ord tolkes det som at deltakerne fant det viktig å trene så mye som deres tåleevne tillot, for å sikre best mulige forutsetninger for en ønsket utviklingskurve.

Dette forteller mye om hvor stor innflytelse ekspertiseteorier fra Ericsson med kolleger (se, for eksempel Ericsson et al., 1993) faktisk har fått på spillernes ideer om hvordan god spillerutvikling fungerer. Selv om den populærkulturelle ideen om at 10 000 timer trening er nødvendig for å utvikle seg til elitenivå har, gjennom omfattende empiriske studier, vist seg å ha liten gyldighet (Baker, Cote, & Abernethy, 2003; Ericsson, 2013; Vaeyens, Güllich, Warr, & Philippaerts, 2009), ser det likevel ut til at hovedbudskapet lever i beste velgående: Større mengder med kvalitetstrening vil fremme utviklingen mot ekspertisenivå, det finnes ikke noe tak, og derfor er det viktig at utøvere trener så mye de klarer. Som Barker med kolleger (2014) påpeker, har et vitenskapelige fokus på treningskvalitet og treningsmengde mange fordeler, men samtidig kan det også redusere vår helhetlige forståelse av lærings- og utviklingsprosesser.

Treningsvilje trekkes inn i forholdet mellom treningsmengde og utvikling, hvor dets rolle har blitt tolket på flere måter. På den ene siden kan treningsvilje absolutt bidra positivt til at spillere tar nye steg på banen, og det fungerer som en indre drivkraft som gjør lite lystbetont trening mer meningsfylt (MacNamara et al., 2010a). På den andre siden tolkes det i denne studien som et kulturelt fenomen som kommer til syne gjennom ens treningsmengde – jo mer man trener, desto mer treningsvillig er man! Det kan være urovekkende for spillere som legger mye anerkjennelse i det å være treningsvillig, og det kan bære med seg negative konsekvenser dersom treningsviljen etterleves med overdreven prinsippfasthet. Det er både Silje og en av deltakerne fra et av fokusgruppeintervjuene levende bevis på.

Diskusjonen mellom deltakerne fra et annet fokusgruppeintervju løftet tydelig frem at treningsvilje brukes som et underliggende kriterium for å vurdere spillernes seriøsitet til selvrealiseringsprosjektet, både blant medspillere og trenere. Denne analysen støttes opp av

andre studier som har poengtert at trenere foretrekker spillere som viste god innsats og vilje til å trene (Olesen & Nielsen, 2019a; Larkin & O'Connor, 2017; Schubring et al., 2015). Det representerer nemlig garantier for at spillere vil legge ned nok treningstimer til å kunne bli produktive seniorspillere i fremtiden (Christensen, 2009). Med den trusselen over seg blir spillere nødt til å kontrollere hvilken informasjon de deler angående sin treningsvilje. Deltakerne i studien demonstrerer sin treningsvilje gjennom synlig innsats eller treningsmengde. Det virker ikke til å være et problem for deltakerne å leve etter denne normen ettersom de verdsetter treningsviljen sin ekstremt høyt. Det er heller utfordrende å skjule informasjon som kan få medspillere eller trenere til å tvile på om de har den viljen som trengs for å lykkes (Goffman, 1963). Dette interaksjonsdilemmaet kommer enda tydeligere frem når belastnings-tilpasning diskuteres.

Deltakerne var også opptatt av å opptre lærevillige gjennom å spørre trenere sine om råd. På en side gjorde de det for å ta nye steg som spiller, men på en annen side visste de at trenerne verdsatte en slik holdning. Imidlertid kan man stille spørsmålsteget til hva lærevillighet faktisk betyr fra et trenerperspektiv for å skape bevissthet rundt hvilke etablerte sannheter for læring og utvikling trenere muligens differensierer spillere på bakgrunn av. Christensen (2009) trekker paralleller mellom lærevillighet og coachbar, og i så måte om spillerne klarer å handle etter treneres eksplisitte tilbakemeldinger. Derest har Denison, Mills og Konoval (2017) tatt i bruk perspektiver fra Foucault for å knytte «coachbar» opp mot det å være føyelig og «ikke være et problem». Spillere som da foretrekker andre læringsstrategier og ikke responderer like bra på eksplisitte tilbakemeldinger blir overlatt til seg selv, og får ikke noe annet valg enn å skyldes på seg selv for å «mangle det som skal til» (Denison et al., 2017).

Ronglan (2011) utdyper problemet med å eksemplifisere at utøvere som ikke tydelig responderer på treneres kommentarer grunnet naturlig beskjedenhets, kan risikere å motta mindre oppmerksomhet fra trenere på grunn av «manglende engasjement». Med tanke på å bli inkludert i gode utviklingsmiljøer, kan liknende forutinntattheter hos trenere ha store konsekvenser for hvilke utøvere som velges inn, og således konsekvenser for mangfoldet av utøvere som blir tilgjengelig ved et senere tidspunkt. Samtidig kan en slik form for definisjonsmakt, med tanke på å vie positiv oppmerksomhet til bestemte typer spillere, snevre inn spilleres muligheter til å tenke kritisk om egen læring og utvikling (Denison et al., 2017). Den konstante systematiseringen av og delingen mellom spillere er med på å sette spillere opp for sammenlikning (Markula & Pringle, 2006), noe som kan medføre flere uforutsette konsekvenser.

Hva sammenlikning gjør

Sammenlikning av og imellom spillere er essensielt å diskutere, da det har tydelige implikasjoner for hvordan spillerutvikling kan forstås fra et utøverperspektiv. Tilsynelatende virker nemlig sammenlikning både hemmende og fremmende på samme tid. Mulighetene for sammenlikning etablerer en vurdering mellom «normal» og «avvikende» oppførsel (Foucault, 1970, sitert av Markula & Pringle, 2006). Sett sammen med den subtile kontrollen som eksisterer der hvor det finnes en autoritet som kan dømme og straffe (Foucault, 1999), som eksempelvis er klart tilstede i spillerutviklingstiltak i regi av forbundet, ser det ut til å få en disiplinerende effekt på spillerne. Inntrykket av at disiplinærmakten har stor innflytelse på spillerne i denne studien bygger på det faktum at ingen av deltakerne forsøkte å opptre med motstand mot de forventede væremåtene. Det kan henge sammen med at deltakerne opplevde at et avvik fra normalen vil sette dem i fare for å dømmes, og ingen av dem virket villige til å ta risikoen ettersom de fryktet at det ledet med seg negative konsekvenser. Liknende analyser er gjort i en rekke andre studier (se, for eksempel Brown, 2016; Jones, Glintmeyer & McKenzie, 2005; Manley et al., 2016; Pringle & Markula, 2005; Roderick, 2006). I motsetning har forskning på idrettsungdom som har vært utsatt for dominerende og autoritære trenerkulturer i andre land vist hvordan utøverne yta skjulte former for motstand bak trenerens rygg som en måte å opprettholde sin egen identitet, integritet og verdighet på (Cushion & Jones, 2006). Det er dermed ikke gitt at fraværet av motstand mot de forventede væremåtene bidrar positivt til spillerens selvforståelse og utvikling.

I en forlengelse av dette er det viktig å påpeke at de kulturelle retningslinjene tilbyr adgang til et system av ideer eller meningsdannelser som gjør at spillere kan etablere en kunnskap om verden (Barker-Ruchti, 2019c), som videre infiltrerer hvordan de ser seg selv innenfor den (Perkins, 2006). Denne kunnskapen brukes inn i et kontinuerlig selvarbeid, hvor spillere «frivillig» former identitetsoppfattelsen sin mot idealene av en håndballspiller. For det blir tydelig at kunnskapen gir flere av deltakerne en kurs til å verdsette seg selv og oppnå en viss tilstand av selvtilfredshet (Markula & Pringle, 2006). Det sikrer dem en form for trygghet fordi de opplever å mestre den presserende oppgaven med å være det mennesket de ønsker å være. Derfor blir det meningsfylt for dem å opptre i tråd med de dominerende normene og verdiene. Deltakerne har dermed gjort om kontekstens retningslinjer til sine egne. Således fungerer den disiplinerende kontrollen fra kulturelle normative praksiser og dens formidlere også produktivt (Foucault, 1999).

Deltakerne sammenliknet seg selv mot andre spillere og opp mot den de ønsker å være, for å vurdere hvorvidt de mestret tilværelsen sin. For de spillerne som på forskjellig vis finner

det vanskelig å møte kravene, bidrar sammenlikningen til en opplevelse av usikkerhet og press som kan lede til at spillere prøver å tilpasse seg for hardt (Hughes & Coakley, 1991; Johns & Johns, 2000). Det blir et jag, og for noen spillere blir det presserende for deres deltakelse å bare henge med på progresjonen. Dersom de ikke klarer det, står de i fare for å «bli-en-annen» (Skrubbeltrang et al., 2016). Slike spillere blir således nødt til å yte ekstra mye, og det er blant annet noe å ha i bakhodet når belastningstilpasning skal diskuteres.

Den tradisjonelle løsningen er gjerne å motivere strebende spillere med uttalelsen: «Så lenge du vil nok, så får du det til». Dette kan trigge en god dose selvkontroll inn i det kontinuerlige selvarbeidet som kreves for å igjen komme på høyde med de spillerne de sammenlikner seg med. Selv om selvkontroll kan bidra positivt til utvikling og prestasjon (se, for eksempel Toering & Jordet, 2015), er det få som tenker over den eksistensielle tomheten og utmattelsen som kan følge av å kontinuerlig strekke seg etter det «normale» (Madsen, 2014). Kanskje er det også grunnen til at de sjeldent gir seg selv en klapp på skulderen, fordi hvem fortjener skryt for å bare leve opp til gjennomsnittet? Denne tolkningen er muligens vel kritisk, men hvis det er slik tilværelsen er for noen unge, lovende spillere, så er det kanskje ikke så rart at de mister motivasjonen eller blir utbrent selv om de skulle ha alle forutsetninger for å lykkes (se, for eksempel Bjørndal et al., 2017)? For som Denison med kolleger (2019) antyder kan man tross alt bare bli trent (les: programmert) som en maskin for en viss periode av gangen før det kan få negative konsekvenser.

De sosiale praksisene for spillerutvikling er så kulturelt veletablerte at de sjeldent blir utfordret. Dette har mye å si for hvordan trenere kan tenke rundt sine praksiser og hvordan spillere kategoriseres, men det har også stor betydning for spilleres selvrefleksjon og selv-eksaminering. Med en overordnet holdning som fremmer «den sterkeste overlever» får man kanskje frem noen enere, men en slik holdning produserer også mange tapere. Og hvem vet – kanskje hadde rollene vært snudd på hodet dersom det var andre kulturelle sannheter som dominerte. De færreste av unge, håpefulle spillere ønsker å ende i sistnevnte kategori, så de jobber beinhardt for å opprettholde mulighetene sine. Balanseringen av utviklingsfokuset og trenings- og kampbelastning er en av de største utfordringene for spillere innenfor spillerutviklingssystemet (Bjørndal & Ronglan, 2020). Hvordan trenere og spillere tenker om utvikling av ekspertise vil ha viktige konsekvenser for hvordan de tilnærmer seg denne balansegangen (Barker et al., 2014). Derfor har det i denne studien vært essensielt å presentere de mest sentrale kulturelle kodene for å oppnå og vedlikeholde en anerkjent sosial identitet, for å kunne undersøke hvilke utilsiktede konsekvenser det kan ha for en spillers belastnings-tilpasning.

Konflikter mellom forventninger gir ringvirkninger for belastningstilpasningen

Først og fremst utfordrer tolkningen av resultatene antakelsen om at lav selvkontroll er en sentral faktor for at utøvere ikke velger å tilpasse belastningen sin etter egne behov, selv om det kan være hensiktsmessig for å oppnå sine langsiktige målsettinger (Jordalen, Lemyre, Durand-Bush, 2016; Toering & Jordet, 2015). Deltakerne påpekte absolutt at lysten til å spille bidro til å gjøre vurderingen vanskelig, men det ble tydelig at vurderingen også ble påvirket av det egenproduserte kravet om å vise seg fra sin beste side. Dersom deltakerne måtte justere ned belastningen sin eller ta hensyn til skader eller plager, fryktet de å bli ansett som umotiverte, unnasluntrere eller svake. Dette er kjennetegn som kan endre deres sosiale identitet (Goffman, 1963) og potensielt flytte dem ut av rollen som en lovende toppspiller for fremtiden. Da er det kanskje ikke så rart at flere bevisst velger å tie om utfordringene sine, og heller la andre anta at det var lysten til å spille som drev dem over grensen (Manley et al., 2016). For i en toppidrettskontekst fremstår det som mer formålstjenlig for spillere å demonstrere «gode» holdninger gjennom iveren etter deltakelse, enn å dele informasjon som forteller at man ikke klarer å overholde kravene til treningsmengde (Roderick, 2006). For «når alle andre klarer det, så bør man selv også klare det!». I mine øyne er dette i seg selv en form for selvkontroll, regulert av målsettingen om å anerkjennes i utøverrollen. Det er i likhet med belastningstilpasning nødvendig for å oppnå langsiktige målsettinger om å bli eliteutøver (Ojala, 2020; Olesen & Nielsen, 2019b). Fra dette perspektivet kan det derfor argumenteres for at utøvere ikke nødvendigvis har lav selvkontroll, men i stedet velger å bruke den ut fra andre premisser.

Deltakerne påpekte at det var spilleres treningsmengde, treningskvalitet eller selvdisiplin som ble gjenstand for vurdering dersom gjentatte fysiske skader, plager eller utmattelser oppstod. I tråd med det individpsykologiske perspektivet på selvkontroll, indikerer dette at det er spillere sin evne til å regulere hverdagen og ta fornuftige valg for egen utvikling som blir granskingsobjektet dersom de ikke håndterer det andre spillere håndterer. Lav selvkontroll er ikke nødvendigvis et positivt kjennetegn å assosieres med som en spiller (Toering & Jordet, 2015). Kombiner dette med de kulturelle normene og idealene som sier at spillere skal fremvise treningsvilje og tåleevne, så blir det tydelig at spillere fort kan stå fast i det Goffman vil kalle et vanskelig interaksjonsdilemma. Ifølge Goffman (1963, s. 57) består interaksjonsdilemmaer av en balansegang mellom «to display or not to display; to tell or not to tell; to let on or not to let on; to lie or not to lie; and in each case, to whom, how, when, and where». Hvis en spiller skjuler informasjon om sine skader eller plager, og det slår bakut i form

av at skadesituasjonen forverres, kan det assosieres med lav selvkontroll og uansvarlighet i treningsarbeidet. Dersom spilleren sier ifra tidlig og ofte, kan det assosieres med lav arbeidsmoral eller at man ikke er det rette «verktøyet» som trenere bør legge sin lit på.

Fra et utøverperspektiv kan spilleren i begge situasjoner sette seg selv i fare for å diskreditere sin sosiale identitet. Med det følger en frykt for konsekvenser angående seleksjon og spilletid, og på lengre sikt hennes rolle som lovende spiller for fremtiden. Dersom man gjentatte ganger møter dette dilemmaet, kan navigeringen ut av situasjonen forklares som en sjonglering mellom riktige masker (Goffman, 1959). Noen ganger bruker spillere muligheten til å ikle seg en maske som avviker fra den sosiale identiteten, men ikke ofte nok til å faktisk bli diskreditert. Denne balansegangen er essensiell å forstå i diskusjonen om belastningstilpasning, fordi det fremhever at valgprosessen styres av en bevisst sosial navigering, og ikke bare av en form for mental svakhet (Andersen, 2011).

Selv om det har vært et økende fokus på koordineringsproblematikken i det norske spillerutviklingsystemet i de siste årene, både i mediebildet (se, for eksempel artikkelserien fra Bugge, 2019) og blant forskere (Bjørndal, 2017), presenterer likevel deltakerne individentsentrerte forklaringer på hvorfor ikke alle håndterer belastningen. Tidligere forskning har vist at det skal en del til for håndballspillere å komme seg gjennom ungdomsårene uten en form for alvorlig skade eller overbelastning (Moller, Attermann, Myklebust, & Wedderkopp, 2012; Moseid et al., 2018). I likhet med disse studiene bekreftet deltakerne at totalbelastningen deres kunne være høy til tider. Selv om de påpekte at belastningen til en viss grad var individuell, opplevde deltakerne at de alt i alt hadde en relativt lik hverdag. I tråd med Mills og Denison (2018) sine argumenter, kan det stilles spørsmål til hvorvidt alle de «individuelle» spillerne i denne studien egentlig deltar i et «individuell» tilpasset opplegg i det hele tatt, siden innholdet i treningsopplegg- og metoder sjeldent bryter ut av de etablerte forståelsene av «god praksis». I så måte er individualisering, undersøkt gjennom perspektivene til Foucault, ikke nødvendigvis så individuelt tilrettelagt likevel.

I og med at det er noen spillere som tåler tilværelsen, er deltakerne også klare over at det er mulig å få det til. Tåleevne blir forstått som et ideal deltakerne gjerne ønsker å leve opp til. En av grunnene kan være at økt sosial status blir delt ut til spillerne som tåler en høy treningsmengde uten å skade seg. Dette tenkes å henge tett sammen med at spillere som tåler høye mengder med kamp – og treningsbelastning regnes som ressurssterke og pålitelige (Barker-Ruchti, 2019a), og analysen av datamaterialet bragte frem at slike spillere har bedre forutsetninger for å bli valgt til eksempelvis landslagsaktivitet i regi av NHF. Ettersom talentstatusen også inneholder dette kravet om å vise evne til å tåle hard trening- og kampbelastning, blir

tåleevnen omgjort til et vurderingsgrunnlag og et kvalitetskriterium, noe som tilrettelegger for sammenlikningsmulighet av og mellom spillere (Foucault, 1999). Slike sammenlikninger tilsier at alle har like forutsetninger og har muligheten til et likt liv - man må bare regulere seg funksjonelt etter kravene hverdagen stiller (Jordet, 2016).

Tatt i betraktning at flere av deltakernes identitetsoppfattelse så ut til å være nært knyttet til idealet om tåleevne, er det naturlig å tro at dette også kan spille inn i valget om å tilpasse egen belastning. Eksempelvis beskrev en deltaker opplevelsen av mislykkethet fordi hun ikke fremviste den tåleevnen hun selv ønsket. Jeg tolker dette som tydelige signaler på at valgprosessen ikke kan forenkles til et spørsmål om selvkontroll. Imidlertid er det ingen tidligere kvalitative studier (så vidt jeg vet) som støtter opp under tolkningen eller som har undersøkt hvilken innvirkning identitetsfølelse kan ha på valget om å redusere treningsbelastning. Til sammenlikning har Schnell med kolleger (2014) i sin studie påpekt at de ungdomsutøverne som var opptatt av å beholde rollen som eliteutøver, spesielt de med perfektjonistiske tendenser, var svært villige til å akseptere risiko for helseplager.

Dersom spillere gjentatte ganger blir satt i situasjoner hvor de må vurdere om det er fornuftig å redusere belastningen, kan vurderingen nesten bli forstått som en «politikk mellom identiteter» (Smith, 2006). Enten kan spilleren følge den hun vil være – den som tåler – som kan øke risikoen for helseplager, assosieres med dumdristighet, men som også oppleves trygt og med en dose stolthet. Eller så kan spilleren følge situasjonens krav – den som ikke tåler – som reduserer helserisiko, blir assosiert med ansvarlighet, men som oppleves som et personlig nederlag. Slike spenninger og motsettede forventningskrav gjør det vanskelig å ivareta en sammenhengende forståelse av hvem man er sammenliknet med den man vil være (Pringle, 2001).

Denne usikkerheten håndteres selvfølgelig på forskjellige måter. Noen vil akseptere at de ikke klarer å prestere på alle fronter i denne snevre rollen og bruker erfaringen som en læringsprosess til å endre identitetsoppfattelsen sin (Nikolaus, 2019; Skrubbeltrang et al., 2016). Andre har så høy rolletilhørighet at de legger inn enda mer selvarbeid for å ivareta den ønskede identitetsoppfattelsen (Jones et al., 2005; McMahon & DinanThompson, 2011; Roderick, 2006). Valget om å dele informasjon drives i så måte av et motstridende samspill mellom personlige intensjoner på den ene siden, og rollekrav og sosiale forventninger på den andre. Disse komplekse samspillmekanismene er avgjørende for hvorfor spillere velger å ikke seg de maskene som de gjør.

Det virket til at deltakerne opplevde varierende grad av handlingsrom til belastnings-tilpasning hos de ulike aktørene i spillerutviklingssystemet. Tolkningen ses i sammenheng med

funnene fra andre studier som har løftet frem aktørenes forskjellige bidrag i en spillers utviklingsforløp (Bjørndal et al., 2015; Bjørndal & Gjesdal, 2020; Kristiansen & Houlihan, 2017; Kristiansen & Stensrud, 2020). Deltakerne opplevde størst handlingsrom på idrettskolene, noe som først og fremst skyldes at hovedfokuset til aktøren er spillerens individuelle utvikling. Spillernes mulighet til kontinuerlig å tilpasse treningshverdagen var mer betinget av lagprestasjonene i klubbkonteksten, hvor spillerens behov ikke alltid går overens med lagets resultatfokus.

I klubbhverdagen eksisterer paradokset hvor spillere skal være både en lagspiller og en individualist. Med slike paradokser følger gjerne blandede signaler om hvordan man som spiller skal prioritere (Ronglan, 2016). I noen klubblag er det gjerne slik at gode spillere er sentrale i spillsystemene og forventes å stille på treninger og kamper for å forbedre samspillet og lagsprestasjonene. For noen spillere kan det dermed være vanskelig å få rom til å tenke på seg selv. Blant annet var en av deltakerne fra et av fokusgruppeintervjuene veldig tydelig på at hun ikke ønsket å stå i en posisjon hvor hun ble nødt til å prioritere seg selv på bekostning av lagets prestasjoner, og dette gikk også igjen blant flere av de andre spillerne som opplevde at de hadde en viktig rolle i laget. Samtidig er gode spillere vanskelige å erstatte fordi de blir vurdert som viktigere ressurser (Cassidy, Jones, & Potrac, 2016). Analysen av resultatene tydet derfor på at rollen som en viktig spiller også kan lede til et friere handlingsrom for å prioritere egne behov, siden sannsynligheten for å bli tilsidesatt opplevdes mye mindre. Å bli regnet som en viktig spiller kan derfor se ut til å være både fremmende og hemmende for handlingsrommet i klubbkontekst (Ronglan, 2000).

Regionale og nasjonale samlinger i regi av NHF var den konteksten hvor spillerne erfarte at de hadde mest begrenset handlingsrom. Det er en setting hvor overvåkingen og evalueringen er klart tilstede, spillere kan lett bli erstattet, det er lite tid til å bygge opp en verdsatt sosial identitet, og lite tid til å skape en trygg relasjon til trenerne. Som følger blir usikkerheten større og konsekvensene mer reelle. Forventningene spillere har, samt hovedmålsettingene til eksempelvis landslagsaktivitet, kan sågar bidra inn i vurderingene spillere gjør seg. For å bygge videre på Goffmans illustrative sjargong, kan det sies at jo snevrere handlingsrom konteksten tilrettelegger for, desto færre masker kan spillere sjonglere mellom.

Det krever et bevisst arbeid over tid for å etablere aksept for flere masker. Blant annet viste Hemmestad (2013) sin studie at det norske kvinnelandslaget lyktes med å etablere gode muligheter for å ikle seg masken som skadet spiller, og det ble lagt krefter i å etablere dialoger som skulle bidra til å bedre ivareta personen som var skadet. Arbeidet handlet i stor grad om å gjøre det mindre truende å skifte maske, samt å redusere styrkeforholdet til de maskuline

idealene og atferdene som dominerer i idrettsverden (Markula & Pringle, 2006). Det underbygger forståelsen av at hver aktør som driver spillerutvikling har et ansvar for å normalisere og akseptere alternative maskar som går utover den maskuline. Samtidig bør både trenere og spillere være seg bevisste hvordan de underliggende hovedmålene for aktørene kan bygge opp motsetninger og blandede signaler som gjør det vanskelig for spillere å lese hvilke valg som egentlig er forventet eller ønsket av dem. Hver situasjon lever sitt eget liv, og både trenere og medspillere bør øve på å holde dialoger gående med et fokus på å åpne opp for alternativer til det antatt normale (Bjørndal & Ronglan, 2019).

Utilsiktete konsekvenser av «riktig» og «viktig»

Den beste løsningen er jo at spillere slipper å havne i valgsituasjonen i første omgang. Resultatene fra denne studien tilsier at det har blitt vanlig å snakke om individuelle tilpasninger i treningsarbeidet for å forhindre belastningsproblemer. Men hva er egentlig individuell tilpasning? Slik det kommer frem i resultatene brukes blant annet individuelle treningsplaner som en form for individuell tilpasning. Andre studier har vist at slike planer kjennetegnes med enda mer struktur og detaljstyring av en trener (les: «ekspert») og mindre kontroll hos utøveren selv, siden utøveren allerede har vist manglende dyktighet til å regulere hverdagen sin riktig (Denison et al., 2017; Mills & Denison, 2013). Dog er spørsmålet om individuelle planer egentlig er så veldig annerledes enn de felles treningsplanene? Utformingen av sted, tid, detaljer og evaluering er kanskje ulikt, men den disiplinierende effekten er gjerne den samme (Mills & Denison, 2018). For det detaljerte treningsplaner *gjør*, er at de kommuniserer en forståelse av hva som er «riktig» trening (Denison, 2010).

Dersom treneren, med sin autoritet, er den som utformer planen, kan det i verste fall ha en svært selvdisiplinerende effekt. For Silje ble eksempelvis treningsplanen et selvovervåkende vurderingsverktøy som skulle sikre at hun trente nok og riktig, både i respekt mot seg selv og sitt realiseringsprosjekt, men også i respekt av autoritetens forventninger. Når det skjer kan det være at treningsplanen får motsatt effekt, og heller bidrar til at spillere pusher belastningen for langt. Individuelle treningsplaner kan absolutt være nyttige, men trenere bør være klare over at det kan øke opplevelsen av å bli overvåket, som igjen kan gi konsekvenser for spilleres opplevde handlingsrom til å bevege seg utenfor planen. Sånn sett kan kanskje generelle treningsplaner fungere vel så bra dersom de oppleves som mindre overvåkende og kommuniserer lavere krav til konformitet.

Det er likevel ikke slik at løsningen bør være å skyve all planleggingen over på spillerne. Det er nemlig sannsynlig at spillere vil legge opp til samme former for trening og samme treningsmengde fordi det er slik de har blitt lært opp til at trening skal planlegges og utføres (Mills & Denison, 2018). I tillegg er det trolig at noen spillere ville brukt en slik mulighet til å vise hvor flinke og disiplinerte de er, og økt treningsmengden for å skille seg positivt ut fra andre. Nora er et eksempel på en slik spiller. Utfordringen er at utøvere i realiteten kan begrenses av den konstante kontrollen fra kategorisering av «riktig» og «viktig», samt frykten for å trene feil og avskrives som useriøse i treningsarbeidet. Da er det tryggere å holde seg til de veletablerte praksisene. Kanskje begrenses betydningen av individuell tilpasning av for trange forståelser av hva som er «riktig» treningshverdag, aktivitetsformer, mengde og intensitet?

Hittil har jeg forsøkt å vise hvordan dominerende idealer, normer og verdier påvirker unge spilleres håndtering av belastning. Imidlertid kan de kulturelle sannhetene også ha mer overgripende konsekvenser for spillere og treneres forståelse av læring og utvikling. I innledningen min påpekte jeg hvor dominerende posisjon fysiologiske og psykologiske perspektiver har fått i måten å forstå trening og utvikling på. Det høres derfor fornuftsstridig ut å tipse spillere og trenere om å teste ut metoder som ikke står i tråd med den naturvitenskapelige arbeidskravsanalysenes gyldne standarder.

«Hvem hadde trodd at å gjøre feil ting kunne gjøre alt så riktig?». Slik inviterer Mills med kolleger (2020) leserne sine inn i nytenkningens paradoks. For hvordan kan vi være helt sikre på at det å redusere trening, utvikling og læring til en utelukkende rasjonell, strukturert og naturvitenskapelig modell, som dominerer dagens forståelse, sikrer de prestasjonene vi higer etter i morgen? Mange spillere lykkes tilsynelatende innenfor disse rammene, men i enhver konkurranse må jo en spiller til slutt lykkes over en annen. Det betyr ikke i seg selv at denne inngangen til trening, læring og utvikling er den mest effektive eller den eneste mulige.

Problemet hvis alle gjør det samme – det forventede riktige og antatt normale – er at det til slutt står igjen som den eneste tilgjengelige måten å tenke trening, læring og utvikling på – noe som begrenser muligheten for nyskaping og innovasjon! Det blir en selvforsterkende forståelse som forhindrer mulighetene våre til å utvikle alternative måter å drive praksis på, fordi den nåværende er den eneste vi kjenner til. Samtidig låses vi frivillig inn i denne praksisen, fordi den er grunnlaget for hvordan vi kan forstå det som skjer og tillegge hendelser en mening (Cassidy, Jones, & Potrac, 2009). Logisk sett vil vi da føye oss til praksiser som vi tidligere har erfart at fungerer, rett og slett fordi vi mangler måter å tillegge mening til trening, utvikling og læring på annet vis. Det er derfor vanskelig å skulle komme opp med alternativer, fordi de

alternative måtene å tenke på ligger utenfor vår førstehånds fatteevne. Poenget kan minne om den underliggende essensen av filmen «The Matrix», hvor den tilsynelatende virkeligheten ikke egentlig er virkelig, men ingen er klar over det før de får hjelp til å frigjøre seg fra den.

Poenget som kommer til uttrykk i artikkelen til Mills med kolleger (2020) kan trekkes tilbake til den større sammenhengen mellom dominerende idealer og normer, og ringvirkningene det har på spilleres håndtering av trening, konkurranse og belastning. Individets reelle handlingsrom kan lett snevres inn av en dominerende holdning til «beste praksis» for utvikling av spillere, hvor forestillingen om talentfulle spillere bidrar til å styre både spillere og trenere i en bestemt retning. De reduksjonistiske, instrumentelle og naturvitenskapelige perspektivene på utvikling som har dominert gjennom moderniteten og senmoderniteten har redusert den kollektive forståelsen av talentutvikling (Aggerholm, 2014). Den er likevel bare én av flere måter å forstå utviklingsprosessen på. I neste del vil jeg derfor reflektere over en alternativ inngang til praksis som kanskje kan åpne opp handlingsrommet slik at unge utøvere i større grad opplever muligheter for å gjøre ting på sin egen måte og i sitt eget tempo. For eksempel som å lære og lytte til kroppen i stedet for å bruke stoppeklokke på løpsintervallene, eller lære å reflektere selv heller enn å være overdrevent avhengig av trenerens feedback. For først når døren for ulikheter åpnes kan det virkelig snakkes om individuell tilpasning, nyskaping og innovasjon.

Praktiske implikasjoner

Hensikten med den avsluttende delen er ikke å erstatte en type praksis med en ny «best praksis». Det er heller ikke tilsiktet å sette opp trenere som skyteskiver fordi de utøver disiplinerende og normaliserende praksiser. Trenere er selv ofre for kulturelle sannheter og komplekse historiske tradisjoner om hvordan praksis skal utøves (Denison et al., 2019), og de står selv i fare for å bli avskrevet dersom de ikke lever opp til forventningene tilknyttet rollen (Jones, 2006). Forhåpentligvis kan den kommende delen hjelpe trenere med å stille spørsmål til egen praksis, hva som fungerer og hva som kanskje ikke fungerer, og gjenkjenne mulige alternative måter å utforske idrettslig potensial og spillerutvikling. Formålet må være at flere spillere kan forbedre sin opplevelse av å delta i spillerutviklingssystemet. Her er det ikke snakk om noen raske løsninger, men heller et holdningsarbeid som krever ekstremt mye arbeid over tid (Hemmestad, 2013).

Det alternative perspektivet på læring og utvikling som nå presenteres er å regne som ett av flere potensielle eksempler og har grobunn i eksistensialistisk filosofi. Hovedårsaken til

at dette perspektivet trekkes frem er dets oppmerksomhet på å fremme mer enn bare det å «kunne få til noe» (Hopmann, 2007). Kompetanseutvikling og ferdighetstrening blir et perifert fokus i forhold til individuell *Bildung*, som best kan beskrives gjennom begrepene (trans)formasjon, (selv)kultivering og karakterutvikling (Aggerholm, 2014). I sentrum står den selvstendige meningsdannelsen, hvor det å være i en pågående utviklingsprosess kan være meningsfullt i seg selv (Winkler, 2012).

Læring og utvikling blir forstått som en ukontrollerbar og ikke-lineær prosess, som blant annet skapes gjennom situasjoner som forstyrrer spilleres hverdagslige måter å forstå tilværelsen sin på (Ronkainen, Aggerholm, Ryba, & Allen-Collinson, 2020). I et slikt perspektiv søker man ikke et klart definert endepunkt, slik som man gjør når utelukkende den instrumentelle verdien av utvikling blir i fokus, der man skal prestere å utvikle seg mot noe bestemt og med et bestemt tempo. For eksempel viste studien til Bjørndal et al. (2017) at spillere som hadde «mislyktes» i overgangen til seniorhåndballen, eller som valgte å slutte, opplevde tilværelsen som kravstor og overanstrengende. Kanskje kunne disse spillerne blomstret, eller i det minste fortsatt med å spille håndball, dersom det ble tilrettelagt for muligheter til å utforske egne måter å forholde seg til idretten på (Ronkainen et al., 2020).

Spillere skal selvfølgelig ha muligheten til å finne mening i streben etter elitenivå, for det kan være en svært givende opplevelse (se, eksempelvis Aggerholm, 2014). Bare tenk hvis det samtidig var mulig å tilrettelegge for at spillere som Ida kunne oppholde seg i et spillerutviklingssystem, uten å bli plassert lavere i det sosiale hierarkiet fordi hun ytrer at hun ikke driver med håndball fordi hun vil «bli noe». For selv om det ikke er et definert «noe» der, så kan hun i teorien likevel ende opp der, selv om hun ikke har utformet en plan med stram kontroll på hvordan hun skal få det til. Iboende i det eksistensielle perspektivet er kompleksitet, helhet og rom for den usikkerheten det naturvitenskapelige perspektivet i praksis ofte søker å eliminere. Paradoksalt nok kan dette også virke frigjørende og bidra positivt til å forløse potensialet på idrettsbanen (Mills et al., 2020). Det kan lede spillere i uante retninger som de ikke visste fantes da de startet, og det er en tankegang som muligens kunne redusert noe av det presset spillere føler på i deres streben etter å ivareta rollen som talentfull. Således, fra et rettferdighetsperspektiv, handler det i stor grad om å ikke tidlig frata spillere som Ida de mulighetene som spillerne med høy røst og gode sosiale navigeringsevner får.

En trener kan forsøke å vekke en spillers interesse for nye perspektiver, og således trigge følelser av tilknytning, nysgjerrighet, moralsk bevissthet og åpenhet for nye opplevelser (Ronkainen et al., 2020). I stedet for å ta posisjonen som ekspert med formålet om å lære bort spesifikke ferdigheter, vil en trener i dette tilfellet forsøke å fremme engasjement og kritisk

refleksjon rundt ulike forventede og uventede situasjoner som oppstår i livet knyttet til idretten, uten å tvinge dem til forhåndsbestemte utfall (Ronkainen et al., 2020). Det betyr ikke at treneren inntar en passiv rolle i læringsprosessen. Det betyr heller et skifte fra å skulle gjøre mest mulig (være mest mulig effektiv og overføre mest mulig kunnskap), til å akkurat gjøre nok (Beames & Brown, 2016). Det stiller krav til å kunne identifisere hva som er og ikke er viktig å kontrollere, samt i treningsmiljøet kunne åpne opp for flere muligheter for forskjell, kreativitet, kritisk tenkning, læring, uavhengighet og fantasi (Denison et al., 2019).

I en forlengelse av dette er det viktig at trenere øver seg opp på å problematisere sin praksis, hvordan de organiserer og administrerer (les: «disiplinerer») spillere foran seg hver dag, og de utilsiktede effektene den kan ha for spilleres handlingsrom (Denison et al., 2017). For trenere kan stille så mange reflekterende spørsmål de bare vil, men hvis de fortsetter å utforme treningene med samme dose trenerkontroll, så blir «det nye» i bunn og grunn mer av det samme. Å periodevis oppsøke og utforske alternative praksiser, treningsmetoder og pedagogikker som er tilstrekkelig annerledes, vil kunne virke frigjørende og inspirerende. For eksempel er måten treninger organiseres på i livstilsidretter som snøbrett og frikjøring radikalt annerledes fra hvordan en håndballtrening normalt organiseres.

Det sosiale samspillet mellom trenere og spillere må også få tilstrekkelig oppmerksomhet, for den disiplinerende effekten av «det normale» blir først trykkende dersom opplevelsen av overvåking og straff er gjeldende (Foucault, 1999). Derfor har flere lagt vekt på viktigheten av å etablere en mer nøytral maktrelasjon mellom trener og spiller (Johns & Johns, 2000; Jones et al., 2005; Shogan, 1999). Et skifte i ekspertrollen kan blant annet komme som en konsekvens av holdningsarbeidet og treneres arbeid med egen praksis, slik det har blitt diskutert ovenfor. Det er her viktig å skille mellom spillerutvikling i ungdomsidrett og profesjonell eliteidrett på seniornivå, som en kan argumentere for at burde bygge på ulike verdier og logikker (Bjørndal & Ronglan, 2019).

I tillegg viser resultatene fra denne studien at trenere kommer et stykke på vei ved å tilrettelegge for produktive og tillitsfulle interaksjoner. Da er det en forutsetning at både trenere og spillere tar initiativ til å skape en relasjon som bygger på at man vil hverandres beste. Som spiller er det viktig å kunne tro på at treneren opptreer genuint og troverdig for å tilrettelegge tillit, for tiltroen vil tynnslikes dersom spillere opplever at treneren opptreer kynisk og for egen vinning (Ronglan, 2011). I likhet må trenere kunne stole på at spillere er ærlige om hvordan de har det. Forhåpentligvis kan noen av ideene og eksemplene fra denne studien hjelpe trenere til å gjenkjenne hvordan kulturelle idealer og normer kan styre kommunikasjonen i en bestemt retning (Denison & Winslade, 2006).

Siden det er så vanskelig (for trenere og forskere med) å tenke og arbeide «utenfor boksen» (Denison, 2019), er det behov for flere prosjekter som søker å utforske ny praktisk kunnskap om læring og utvikling, treningsorganisering og -metoder, og pedagogikker. Det hadde vært spennende å utforske forslagene ovenfor for å se hvordan de kan fungere i ulike utviklingsmiljøer. I denne studien har det vært stort fokus på treneres definisjonsmakt, men det tenkes at medspillere og foreldre kan ha vel så stor innvirkning på hvordan unge spillere bygger sin sosiale identitet og egen identitetsoppfatning. Den dominerende kunnskapen om «riktig» trening, læring og utvikling er en sentral del også av deres forståelsesramme, og de inngår i de samme selvforsterkende mekanismene som reproducerer det som kan oppfattes og forstås.

Videre er det behov for å implementere mer kritisk problematisering i trenerutdanningen. Dersom trenere skal klare å tenke forbi de velforankrede praksisene de kjenner til i dag, trenger de å få opplæring i å gjenkjenne og bryte ut av kulturelle mønstre (Denison, 2019). Det krever at forbundet og andre aktører som driver trenerutdanning presenterer en forståelse av effektivt lederskap som kontekstuellet forankret og lokal produsert, og at det ikke finnes én bestemt fasit man må følge for å være som en god trener (Denison et al., 2019). Ved å utvide forståelsen angående godt lederskap, kan trenere vurdere sin effektivitet ut fra flere kriterier enn detaljert treningsplanlegging og eksplisitt kunnskapsoverføring til sine utøvere. Bare ved å utfordre oss selv og hverandre kan vi flytte praksis videre.

OPPSUMMERENDE TANKER

Overordnet har denne studien forsøkt å belyse hvordan en bestemt kulturell forståelse av en talentfull kvinnelig håndballspiller kan ha ringvirkninger for hvordan spillere velger å håndtere sin individuelle belastningstilpasning. Spillerne i denne studien ønsket å etterleve de kulturelle normene om selvrealisering og treningsvilje, og strekke seg etter idealene om kontinuerlig utvikling og tåleevne. Videre opptrådte spillerne bevisst med holdninger som innsats, disiplin og lærevillighet for å etterleve idealene og normene. Det har derfor vært en sentral del av studien å poengtere at spillere strategisk kan bruke disse idealene, normene og holdningene som kulturelle «koder» for å leve opp til forventede væremåter som anerkjennes i miljøet. Talent har blitt presentert som noe man *gjør* heller enn *er* (Olesen & Nielsen, 2019b), og derved har sosial navigering blitt trukket frem som en viktig ferdighet for spillere som ønsker å ikke seg rollen som talentfull.

Spillerne studien fryktet å bli kjennetegnet som umotiverte, unnasluntrere eller svake dersom de justerte belastningen sin eller måtte prioritere seg selv med hensyn til skader eller plager. Dette er diskrediterende kjennetegn som kan endre en spillers sosiale identitet og potensielt flytte henne ut av rollen som en lovende toppspiller for fremtiden. Samtidig ser belastningstilpasning ut til å motstride med spilleres egen fremstilling av hvem de vil være. Belastningstilpasning har derfor blitt tolket som en sosial prosess hvor informasjonskontrollen over ens belastning drives av et motstridende samspill mellom personlige intensjoner på den ene siden, og rollekrav og sosiale forventninger på den andre. Manglende belastningstilpasning har derfor blitt presentert som et produkt av sosiokulturelle krefter, heller enn bare spilleres manglende selvkontroll.

Jeg har argumentert for at spilleres meningsdannelse og reelle handlingsrom for belastningstilpasning lett kan snevres inn av en dominerende holdning til «beste praksis» for utvikling av spillere. Dette har videre ført til en refleksjon over alternative måter å tenke omkring trening, læring og utvikling. Det har vært et forsøk på å åpne opp for nye ideer om praksis som potensielt kan skape et større handlingsrom for spillere. Ønskescenarioet er at flere spillere velger å regulere aktiviteten sin, forhåpentlig uten å oppleve skamfølelse av å opptre annerledes.

Som en avsluttende refleksjon ønsker jeg å trekke inn et interessant poeng fra Denison med kolleger (2017); kanskje trenere skal begynne å stille spørsmål til sine egne metoder og praksiser, heller enn å vurdere utøverens karakter, engasjement eller selvtillit når et problem oppstår? For konsekvensen av det individpsykologiske fokuset som tenderer i dag, er at det

sjeldent stilles spørsmålstegn med definisjonsmaktens innvirkning på muligheter for å tenke kritisk på læring og utvikling i idrett, herunder talent – og spillerutvikling.

LITTERATURLISTE

- Aasheim, C., Stavenes, H., Andersson, S. H., Engbretsen, L., & Clarsen, B. (2018). Prevalence and burden of overuse injuries in elite junior handball. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine*, 4(1), 391. doi:10.1136/bmjsem-2018-000391
- Abbott, A., & Collins, D. (2004). Eliminating the dichotomy between theory and practice in talent identification and development: considering the role of psychology. *Journal of Sports Sciences*, 22(5), 395-408. doi:10.1080/02640410410001675324
- Abbott, A., Button, C., Pepping, G.-J., & Collins, D. (2005). Unnatural selection: talent identification and development in sport. *Nonlinear dynamics, psychology, and life sciences*, 9(1), 61-88.
- Aggerholm, K. (2014). *Talent Development, Existential Philosophy and Sport: On Becoming an Elite Athlete*. London: Routledge.
- Aitken, S. C. (2007). Desarrollo Integral y Fronteras/Integral Development and Borderspaces. *Children's Geographies*, 5(1-2), 113-129. doi:10.1080/14733280601108239
- Alvesson, M., & Sköldbberg, K. (2009). *Reflexive Methodology: New Vistas for Qualitative Research* (2.utg). London: SAGE Publications Ltd.
- Andersen, M. B. (2011). Who's Mental, Who's Tough and Who's Both?: Mutton Constructs Dressed up as Lamb. In S. Gordon & D. Gucciardi (Eds.), *Mental Toughness in Sport: Developments in Theory and Research* (s.69-88). London: Routledge.
- Andersen, S. (2013). *Casestudier: Forskningsstrategi, generalisering og forklaring* (2.utg). Oslo: Fagbokforlaget.
- Andersen, S. S., Bjørndal, C. T., & Ronglan, L. T. (2015). The ecology of talent development in the Nordic elite sport model. I: S. S. Andersen, B. Houlihan, & L. T. Ronglan (Eds.), *Managing elite sport systems* (s.49-66). London: Routledge.
- Araújo, D., Fonseca, C., Davids, K., Garganta, J., Volossovitch, A., & Brandão, R. (2010). The Role of Ecological Constraints on Expertise Development. *Talent Development & Excellence*, 2(2), 165-179. Hentet 19.mars 2020 fra <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&AN=63612976&site=ehost-live>
- Avner, Z., Jones, L., & Denison, J. (2014). Poststructuralism. In L. Nelson, R. Groom, & P. Potrac (Eds.), *Research Methods in Sports Coaching* (s.42-51). London: Routledge.
- Bailey, R., & Collins, D. (2013). The Standard Model of Talent Development and Its Discontents. *Kinesiology Review*, 2(4), 248. doi:10.1123/krij.2.4.248
- Barbour, R. (2007). *Doing Focus Groups*. London: SAGE Publications Ltd.

- Barker, D., Barker-Ruchti, N., Rynne, S., & Lee, J. (2014). 'Just do a little more': examining expertise in high performance sport from a sociocultural learning perspective. *Reflective Practice, 15*(1), 92-105. doi:10.1080/14623943.2013.868797
- Baker, J., Cote, J., & Abernethy, B. (2003). Sport-Specific Practice and the Development of Expert Decision-Making in Team Ball Sports. *Journal of Applied Sport Psychology, 15*(1), 12-25. doi:10.1080/10413200305400
- Barker-Ruchti, N. (2019a). Contemporary elite sport landscape. I: N. Barker-Ruchti (Ed.), *Athlete Learning in Elite Sport: A Cultural Framework* (s.7-15). Oxon, UK: Routledge.
- Barker-Ruchti, N. (2019b). Existing theories of learning. I: N. Barker-Ruchti (Ed.), *Athlete Learning in Elite Sport: A Cultural Framework* (s.16-30). Oxon, UK: Routledge.
- Barker-Ruchti, N. (2019c). Cultural perspective of learning. I: N. Barker-Ruchti (Ed.), *Athlete learning in elite sport - A cultural framework* (s.31-41). Oxon, UK: Routledge.
- Barker-Ruchti, N., Barker, D., Rynne, S. B., & Lee, J. (2016). Learning cultures and cultural learning in high-performance sport: opportunities for sport pedagogues. *Physical Education and Sport Pedagogy, 21*(1), 1-9. doi:10.1080/17408989.2015.1072512
- Barker-Ruchti, N., & Tinning, R. (2010). Foucault in Leotards: Corporeal Discipline in Women's Artistic Gymnastics. *Sociology of Sport Journal, 27*(3), 229. doi:10.1123/ssj.27.3.229
- Beames, S., & Brown, M. (2016). *Adventurous Learning: A Pedagogy for a Changing World*. NY: Routledge.
- Bjørndal, C. T. (2017). "Muddling through": the dynamics of talent development in Norwegian women's handball. Doktorgradsavhandling ved Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Bjørndal, C. T., Andersen, S. S., & Ronglan, L. T. (2017). Successful and unsuccessful transitions to the elite level: The youth national team pathways in Norwegian handball. *International journal of sports science & coaching, 12*. doi:http://dx.doi.org10.1177/1747954117740014
- Bjørndal, C. T., & Gjesdal, S. (2020). *The role of sport school programmes in athlete development in Norwegian handball and football*. Manuskript innlevert for utgivelse.
- Bjørndal, C. T., & Ronglan, L. T. (2017). Orchestrating talent development: youth players' developmental experiences in Scandinavian team sports. *Sport Coaching Review, 23*. doi:http://dx.doi.org10.1080/21640629.2017.1317172
- Bjørndal, C. T., & Ronglan, L. T. (2019). Engaging with uncertainty in athlete development – orchestrating talent development through incremental leadership. *Sport, Education and Society, 1-13*. doi:10.1080/13573322.2019.1695198

- Bjørndal, C. T., & Ronglan, L. T. (2020). Athlete development in Norwegian Handball. In: S. Copley, J. Baker, & J. Schörér (Red.), *Talent identification and development* (2nd edition). Oxon, UK: Routledge.
- Bjørndal, C. T., Ronglan, L. T., & Andersen, S. S. (2015). Talent development as an ecology of games: a case study of Norwegian handball. *Sport, Education and Society*, 14. doi:http://dx.doi.org10.1080/13573322.2015.1087398
- Bjørndal, C. T., Ronglan, L. T., & Andersen, S. S. (2016). The diversity of developmental paths among youth athletes: A 3-year longitudinal study of Norwegian handball players. *Talent Development & Excellence*, 8(2), 20-32.
- Brembeck, H. & Johansson, B. (2010). "Foodscapes and Children's Bodies". *Culture Unbound – Journal of Current Cultural Research*, 2, 797–818.
- Brink, M. S., Frencken, W. G. P., Jordet, G., & Lemmink, K. A. P. M. (2014). Coaches' and Players' Perceptions of Training Dose: Not a Perfect Match. *International Journal of Sports Physiology and Performance*, 9(3), 497. doi:10.1123/ijsp.2013-0009
- Brown, S. (2016). Learning to be a 'goody-goody': Ethics and performativity in high school elite athlete programmes. *International Review for the Sociology of Sport*, 51(8), 957-974.
- Brown, G., & Potrac, P. (2009). 'You've not made the grade, son': de-selection and identity disruption in elite level youth football. *Soccer & Society*, 10(2), 143-159. doi:10.1080/14660970802601613
- Bryant, A., & Charmaz, K. (2010). *The SAGE Handbook of Grounded Theory: Paperback Edition*: SAGE Publications. Hentet 17.april 2020 fra https://books.google.no/books?id=OrgZjp9CoN8C&dq=goffman+epistemology&lr=&hl=no&source=gbs_navlinks_s
- Bugge, M. (2019). Jaget i ungdomsidretten. *Aftenposten*. Hentet 27.mars 2020 fra <https://www.aftenposten.no/sport/i/kJM2Mk/jaget-i-ungdomsidretten-vi-lager-regler-fordi-trenerne-ikke-klarere-aa-opptre-fornuftig>
- Burgess, D. J., & Naughton, G. A. (2010). Talent Development in Adolescent Team Sports: A Review. *International Journal of Sports Physiology and Performance*, 5(1), 103. doi:10.1123/ijsp.5.1.103
- Carless, D., & Douglas, K. (2013). Living, resisting, and playing the part of athlete: Narrative tensions in elite sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 14(5), 701-708. doi:10.1016/j.psychsport.2013.05.003
- Cassidy, T., Jones, R. L., & Potrac, P. (2009). *Understanding sports coaching: the social, cultural and pedagogical foundations of coaching practice* (2. utg). London: Routledge.

- Cassidy, T., Jones, R. L., & Potrac, P. (2016). *Understanding sports coaching: the pedagogical, social and cultural foundations of coaching practice* (3.utg). London: Routledge.
- Charmaz, K. (2014). *Constructing Grounded Theory* (2.utg.). London: SAGE Publications.
- Chase, W. G., & Ericsson, K. A. (1981). Skilled Memory. I: J. R. Anderson, *Cognitive Skills and their Acquisition* (s.141-191). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Christensen, M. (2009). "An Eye for Talent": Talent Identification and the "Practical Sense" of Top-Level Soccer Coaches. *Sociology of Sport Journal*, 26(3), 365-382.
doi:10.1123/ssj.26.3.365
- Collins, D., & MacNamara, Á. (2012). The Rocky Road to the Top. *Sports Medicine*, 42(11), 907-914. doi:10.1007/BF03262302
- Collins, D., & MacNamara, Á. (2017). Making Champs and Super-Champs—Current Views, Contradictions, and Future Directions. *Frontiers in Psychology*, 8(823).
doi:10.3389/fpsyg.2017.00823
- Collins, D., MacNamara, Á., & McCarthy, N. (2016). Super Champions, Champions, and Almosts: Important Differences and Commonalities on the Rocky Road. *Frontiers in Psychology*, 6(2009). doi:10.3389/fpsyg.2015.02009
- Collins, M., Shattell, M., & Thomas, S. P. (2005). Problematic Interviewee Behaviors in Qualitative Research. *Western Journal of Nursing Research*, 27(2), 188–199. <https://doi.org/10.1177/0193945904268068>
- Corbin, J., & Strauss, A. (2015). *Basics of Qualitative Research* (4.utg.). California: SAGE Publications, Inc.
- Curry, T. J. (1993). A Little Pain Never Hurt Anyone: Athletic Career Socialization and the Normalization of Sports Injury. *Symbolic Interaction*, 16(3), 273-290.
doi:10.1525/si.1993.16.3.273
- Cushion, C., & Jones, R. L. (2006). Power, Discourse, and Symbolic Violence in Professional Youth Soccer: The Case of Albion Football Club. *Sociology of Sport Journal*, 23(2), 142-161. doi:10.1123/ssj.23.2.142
- Deleuze, G. (1994). *Difference and Repetition*. New York: Columbia University Press.
- Deleuze, G., & Guattari, F. (1987). *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Denison, J. (2007). Social Theory for Coaches: A Foucauldian Reading of One Athlete's Poor Performance. *International journal of sports science & coaching*, 2(4), 369-383.
doi:10.1260/174795407783359777
- Denison, J. (2010). Planning, practice and performance: the discursive formation of coaches' knowledge. *Sport, Education and Society*, 15(4), 461-478.

- Denison, J. (2019). What It Really Means To ‘Think Outside The Box’: Why Foucault Matters For Coach Development. *International Sport Coaching Journal*, 6(3), 354-358. doi:10.1123/iscj.2018-0068
- Denison, J., Jones, L., & Mills, J. P. (2019). Becoming a good enough coach. *Sports Coaching Review*, 8(1), 1-6. doi:10.1080/21640629.2018.1435361
- Denison, J., Mills, J. P., & Konoval, T. (2017). Sports’ disciplinary legacy and the challenge of ‘coaching differently’. *Sport, Education and Society*, 22(6), 772-783. doi:10.1080/13573322.2015.1061986
- Denison, J., & Scott-Thomas, D. (2011). Michel Foucault: Power and discourse: the «loaded» language of coaching. In R. L. Jones, P. Potrac, C. Cushion, & L. T. Ronglan (Red.), *The Sociology of Sports Coaching* (s.27-39). London: Routledge.
- Denison, J., & Winslade, J. (2006). Understanding Problematic Sporting Stories: Narrative Therapy and Applied Sport Psychology. *Junctures*, 6, 99-105.
- Dowling, F., & Flintoff, A. (2011). Getting beyond normative interview talk of sameness and celebrating difference. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 3(1), 63-79. doi:10.1080/19398441.2011.547689
- Duda, J., & Treasure, D. C. (2015). The motivational climate, athlete motivation, and implications for the quality of sport engagement. In J. M. Williams & V. Krane (Red.), *Applied Sport Psychology* (7.utg, s.57-77). New York, NY: McGraw-Hill.
- Ericsson, K. A. (2013). Training history, deliberate practice and elite sports performance: an analysis in response to Tucker and Collins review—what makes champions? *British Journal of Sports Medicine*, 47(9), 533-535. doi:10.1136/bjsports-2012-091767
- Ericsson, K. A., Krampe, R. T., & Tesch-Römer, C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological Review*, 100(3), 363-406.
- Flyvbjerg, B. (2006). Five Misunderstandings About Case-Study Research. *Qualitative Inquiry*, 12(2), 219-245. doi:10.1177/1077800405284363
- Frey, J., & Fontana, A. (1993). The Group Interview in Social Research. I: D. L. Manning (Red.). *Successful Focus Groups: Advancing the State of the Art* (s.20-34). London: Sage Publications, Inc.
- Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge and The Discourse on Language* (A. M. S. Smith, Overs.). New York: Pantheon Books.
- Foucault, M. (1999). *Overvåkning og straff: Det moderne fengsels historie* (3.utg, D. Østerberg, Overs.). Gyldendal akademisk.
- Gearity, B. T., & Mills, J. P. (2012). Discipline and punish in the weight room. *Sports Coaching Review*, 1(2), 124-134. doi:10.1080/21640629.2012.746049

- Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. New York: Anchor Books.
- Goffman, E. (1961). *Encounters: Two Studies in the Sociology of Interaction*. Indianapolis, New York: Bobbs-Merrill. Hentet 15.april 2020 fra https://books.google.no/books?hl=no&lr=&id=k6uODwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT2&dq=goffman+1961+role+attachment&ots=42lgTBkOoC&sig=gIJcE_Se77aKZh6VtvN2MqAuJqw&redir_esc=y#v=onepage&q=role%20attachment&f=false
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. London: Penguin.
- Gould, D. (2019). The Current Youth Sport Landscape: Identifying Critical Research Issues. *Kinesiology Review*, 8(3), 150. doi:10.1123/kr.2019-0034
- Gould, D., Nalepa, J., & Mignano, M. (2020). Coaching Generation Z Athletes. *Journal of Applied Sport Psychology*, 32(1), 104-120. doi:10.1080/10413200.2019.1581856
- Gutting, G., & Oksala, J. (2019). Michel Foucault. I: E. N. Zalta (Red.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Spring 2019 Edition)*. Hentet 08.april 2020 fra <https://plato.stanford.edu/entries/foucault/#MajoWork>
- Hacking, I. (2004). Between Michel Foucault and Erving Goffman: between discourse in the abstract and face-to-face interaction. *Economy and Society*, 33(3), 277-302. doi:10.1080/0308514042000225671
- Halkier, B. (2010). *Fokusgrupper*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Haraldsen, H. M. (2019). *Thriving, Striving, or Just Surviving? A Study of Motivational Processes among Elite Junior Performers from Sports and Performing Arts*. Doktorgradsavhandling ved Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Haraldsen, H. M., Nordin-Bates, S. M., Abrahamsen, F. E., & Halvari, H. (2020). Thriving, Striving, or Just Surviving? TD Learning Conditions, Motivational Processes and Well-Being Among Norwegian Elite Performers in Music, Ballet, and Sport. *Roeper Review*, 42(2), 109-125. doi:10.1080/02783193.2020.1728796
- Harrison, J., MacGibbon, L., & Morton, M. (2001). Regimes of Trustworthiness in Qualitative Research: The Rigors of Reciprocity. *Qualitative Inquiry*, 7(3), 323-345. doi:10.1177/107780040100700305
- Hemmetstad, L. (2013). *Balansekunst : ledelse, læring og makt i håndballandslaget for kvinner senior*. Doktorgradsavhandling ved Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Holstein, J., & Gubrium, J. (2003). Active interviewing. In J. Gubrium & J. Holstein (Red.), *Postmodern interviewing* (s. 67–80). London: Sage.
- Holstein, J., & Gubrium, J. (2013). The Constructionist Analytics of Interpretive Practice. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Red.), *Strategies of Qualitative Inquiry* (s.253-290). London: Sage.

- Hopmann, S. (2007). Restrained Teaching: The Common Core of Didaktik. *European Educational Research Journal*, 6(2), 109-124. doi:10.2304/eeerj.2007.6.2.109
- Howe, P. D. (2001). An Ethnography of Pain and Injury in Professional Rugby Union: The Case of Pontypridd RFC. *International Review for the Sociology of Sport*, 36(3), 289-303. doi:10.1177/101269001036003003
- Hughes, R., & Coakley, J. (1991). Positive Deviance among Athletes: The Implications of Overconformity to the Sport Ethic. *Sociology of Sport Journal*, 8(4), 307-325. doi:10.1123/ssj.8.4.307
- Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W. & Rasmussen, E. B. (2018). Teori og analyse. I: L. E. F. Johannessen, T. W. Rafoss & E. B. Rasmussen, *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. (s. 21-48). Oslo: Universitetsforlaget.
- Johns, D. P., & Johns, J. S. (2000). Surveillance, Subjectivism and Technologies of Power. *International Review for the Sociology of Sport*, 35(2), 219-234. doi:10.1177/101269000035002006
- Joncheray, H., Level, M., & Richard, R. (2016). Identity socialization and construction within the French national rugby union women's team. *International Review for the Sociology of Sport*, 51(2), 162-177. doi:10.1177/1012690213517108
- Jones, R. L. (2006). Dilemmas, Maintaining "Face," and Paranoia. *Qualitative Inquiry*, 12(5), 1012-1021. doi:10.1177/1077800406288614
- Jones, R. L., Cushion, C., Ronglan, L. T., & Davey, C. (2011). Erving Goffman: Interaction and impression management. In R. L. Jones, P. Potrac, C. Cushion, & L. T. Ronglan (Red.), *The Sociology of Sports Coaching* (s.15-26). London: Routledge.
- Jones, L., Marshall, P., & Denison, J. (2016). Health and well-being implications surrounding the use of wearable GPS devices in professional rugby league: A Foucauldian disciplinary analysis of the normalised use of a common surveillance aid. *Performance Enhancement & Health*, 5(2), 38-46. doi:https://doi.org/10.1016/j.peh.2016.09.001
- Jones, R. L., Glintmeyer, N., & McKenzie, A. (2005). Slim Bodies, Eating Disorders and the Coach-Athlete Relationship: A Tale of Identity Creation and Disruption. *International Review for the Sociology of Sport*, 40(3), 377-391. doi:10.1177/1012690205060231
- Jordalen, G., Lemyre, P.-N., & Durand-Bush, N. (2016). Exhaustion Experiences in Junior Athletes: The Importance of Motivation and Self-Control Competencies. *Frontiers in Psychology*, 7(1867). doi:10.3389/fpsyg.2016.01867
- Jordet, G. (2016). Psychology and Elite Soccer Performance. In T. Strudwick (Red.), *Soccer Science* (s.367-388). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Kitzinger, J., & Barbour, S. (1999). Introduction: the challenge and promise of focus groups. I: S. Barbour & J Kitzinger (Red.), *Developing focus group research: Politics, theory and practice* (s.1-20). London: Sage.

- Kristiansen, E., & Houlihan, B. (2017). Developing young athletes: The role of private sport schools in the Norwegian sport system. *International Review for the Sociology of Sport*, 52(4), 447-469. doi:10.1177/1012690215607082
- Kristiansen, E., & Stensrud, T. (2017). Young female handball players and sport specialisation: how do they cope with the transition from primary school into a secondary sport school? *British Journal of Sports Medicine*, 51(1), 58-63. doi:10.1136/bjsports-2016-096435
- Kristiansen, E., & Stensrud, T. (2020). Talent development in a longitudinal perspective: Elite female handball players within a sport school system. *Translational Sports Medicine*, 0(0), 1-10. doi:10.1002/tsm2.143
- Kvale, S. (2006). Dominance Through Interviews and Dialogues. *Qualitative Inquiry*, 12(3), 480–500. <https://doi.org/10.1177/1077800406286235>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *InterViews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). Det kvalitative forskningsintervju (3.utg., T. M. Anderssen & J. Rygge, Overs.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Larkin, P., & O'Connor, D. (2017). Talent identification and recruitment in youth soccer: Recruiter's perceptions of the key attributes for player recruitment. *PLOS ONE*, 12(4), e0175716. doi:10.1371/journal.pone.0175716
- Lund, O., Musaeus, P., & Christensen, M. K. (2013). Shared Deliberate Practice: A Case Study of Elite Handball Team Training. *Athletic Insight: The Online Journal of Sport Psychology*, 5(2), 211-228
- MacNamara, Á., Button, A., & Collins, D. (2010a). The Role of Psychological Characteristics in Facilitating the Pathway to Elite Performance Part 1: Identifying Mental Skills and Behaviors. *The Sport Psychologist*, 24(1), 52. doi:10.1123/tsp.24.1.52
- MacNamara, Á., Button, A., & Collins, D. (2010b). The Role of Psychological Characteristics in Facilitating the Pathway to Elite Performance Part 2: Examining Environmental and Stage-Related Differences in Skills and Behaviors. *The Sport Psychologist*, 24(1), 74. doi:10.1123/tsp.24.1.74
- Madsen, O. J. (2018). *Prestasjon generasjon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Madsen, O. J. (2014). «Det er innover vi må gå»: en kulturpsykologisk studie av selvhjelp. Oslo: Universitetsforlaget.
- Malcolm, D., & Sheard, K. (2002). "Pain in the Assets": The Effects of Commercialization and Professionalization on the Management of Injury in English Rugby Union. *Sociology of Sport Journal*, 19(2), 149-169. doi:10.1123/ssj.19.2.149

- Manley, A., Roderick, M., & Parker, A. (2016). Disciplinary mechanisms and the discourse of identity: The creation of 'silence' in an elite sports academy. *Culture and Organization*, 22(3), 221-244. doi:10.1080/14759551.2016.1160092
- Manning, K. (1997). Authenticity in constructivist inquiry: methodological considerations without prescription. *Qualitative Inquiry*, 3(1), 93-115. Hentet 20.mai 2020 fra https://www.researchgate.net/profile/Kathleen_Manning3/publication/249735382_Authenticity_in_Constructivist_Inquiry_Methodological_Considerations_Without_Prescription/links/55c4d0a708aeca747d617fcb.pdf
- Markula, P., & Pringle, R. (2006). *Foucault, sport and exercise: power, knowledge and transforming the self*. New York: Routledge.
- Markula, P., & Silk, M. (2011). *Qualitative research for physical culture*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Martínková, I. (2013). *Instrumentality and values in sport*. Praha: Karolinum. Hentet 2.juni 2020 fra https://books.google.no/books?id=bVs3BAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=no&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Mayer, J., & Thiel, A. (2018). Presenteeism in the elite sports workplace: The willingness to compete hurt among German elite handball and track and field athletes. *International Review for the Sociology of Sport*, 53(1), 49-68. doi:10.1177/1012690216640525
- McMahon, J., & DinanThompson, M. (2011). 'Body work—regulation of a swimmer body': an autoethnography from an Australian elite swimmer. *Sport, Education and Society*, 16(1), 35-50. doi:10.1080/13573322.2011.531960
- Mennesson, C. (2000). 'Hard' women and 'soft' women: The Social Construction of Identities among Female Boxers. *International Review for the Sociology of Sport*, 35(1), 21-33. doi:10.1177/101269000035001002
- Mills, J. P., & Denison, J. (2013). Coach Foucault: problematizing endurance running coaches' practices. *Sports Coaching Review*, 2(2), 136-150. doi:10.1080/21640629.2014.913871
- Mills, J. P., & Denison, J. (2014). Discourse analysis. In L. Nelson, R. Groom, & J. Denison (Red.), *Research Methods in Sports Coaching* (s.217-226). London: Routledge.
- Mills, J. P., & Denison, J. (2018). How power moves: A Foucauldian analysis of (in)effective coaching. *International Review for the Sociology of Sport*, 53(3), 296-312. doi:10.1177/1012690216654719
- Mills, J. P., Denison, J., & Gearity, B. (2020). Breaking Coaching's Rules: Transforming the Body, Sport, and Performance. *Journal of Sport and Social Issues*, 0(0). doi:10.1177/0193723520903228

- Moller, M., Attermann, J., Myklebust, G., & Wedderkopp, N. (2012). Injury risk in Danish youth and senior elite handball using a new SMS text messages approach. *British Journal of Sports Medicine*, 46(7), 531-537. doi:10.1136/bjsports-2012-091022
- Morgan, D. L. (1996). *Focus Groups as Qualitative Research*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Morgan, D. L. (1997). *The Focus Group Guidebook*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Moseid, C. H., Myklebust, G., Fagerland, M. W., & Bahr, R. (2019). The association between early specialization and performance level with injury and illness risk in youth elite athletes. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 29(3), 460-468. doi:10.1111/sms.13338
- Moseid, C. H., Myklebust, G., Fagerland, M. W., Clarsen, B., & Bahr, R. (2018). The prevalence and severity of health problems in youth elite sports: A 6-month prospective cohort study of 320 athletes. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 28(4), 1412-1423. doi:10.1111/sms.13047
- Moseid, C. H., Myklebust, G., Slaastuen, M. K., Bar-Yaacov, J. B., Kristiansen, A. H., Fagerland, M. W., & Bahr, R. (2019). The association between physical fitness level and number and severity of injury and illness in youth elite athletes. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 29(11), 1736-1748. doi:10.1111/sms.13498
- Nikolaus, A. D. (2019). "Just Act Normal": Concussion and the (Re)negotiation of Athletic Identity. *Sociology of Sport Journal*, 36(1), 22. doi:10.1123/ssj.2018-0033
- Ojala, A. L. (2020). Being an athlete and being a young person: Technologies of the self in managing an athletic career in youth ice hockey in Finland. *International Review for the Sociology of Sport*, 101269021880130. doi:10.1177/1012690218801303
- Olesen, J. S., & Nielsen, J. K. (2019a). Engagement i skole og eliteidræt. I: J. K. Nielsen & J. S. Olesen (Red.), *Talentudvikling og elitesport i skolen* (s.87-108). Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Olesen, J. S., & Nielsen, J. K. (2019b). Idrætsklasser under udvikling. I: J. K. Nielsen & J. S. Olesen (Red.), *Talentudvikling og elitesport i skolen* (s.17-38). Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Olesen, J. S., & Nielsen, J. K. (2019c). *Talentudvikling og elitesport i skolen*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative Research & Evaluation Methods: Integrating Theory and Practice* (4.utg). L.A.: SAGE Publications.
- Perkins, D. (2006). Constructivism and troublesome knowledge. In J. H. Meyer, & R. Land (Red.), *Overcoming barriers to student understanding: Threshold concepts and troublesome knowledge* (s.33-47). London: Routledge.

- Phillips, E., Davids, K., Renshaw, I., & Portus, M. (2010). Expert Performance in Sport and the Dynamics of Talent Development. *Sports Medicine*, 40(4), 271-283. doi:10.2165/11319430-000000000-00000
- Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode : en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2.utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Potrac, P., & Jones, L. (2011). Power in coaching. In L. Jones, P. Potrac, C. Cushion, & L. T. Ronglan (Red.), *The sociology of sports coaching* (s.135-150). London: Routledge.
- Pringle, R. (2001). Competing Discourses: Narratives of a Fragmented Self, Manliness and Rugby Union. *International Review for the Sociology of Sport*, 36(4), 425-439. doi:10.1177/101269001036004004
- Pringle, R., & Hickey, C. (2010). Negotiating Masculinities via the Moral Problematization of Sport. *Sociology of Sport Journal*, 27(2), 115. doi:10.1123/ssj.27.2.115
- Pringle, R., & Markula, P. (2005). No Pain Is Sane After All: A Foucauldian Analysis of Masculinities and Men's Rugby Experiences of Fear, Pain, and Pleasure. *Sociology of Sport Journal*, 22, 472-497. doi:10.1123/ssj.22.4.472
- Reinboth, M., & Duda, J. L. (2004). The Motivational Climate, Perceived Ability, and Athletes' Psychological and Physical Well-Being. *The Sport Psychologist*, 18(3), 237-251
- Richardson, L. (2000). New Writing Practices in Qualitative Research. *Sociology of Sport Journal*, 17(1), 5-20. doi:https://doi.org/10.1123/ssj.17.1.5
- Roderick, M., Waddington, I., & Parker, G. (2000). Playing hurt. *International Review for the Sociology of Sport*, 35(2), 165-180. doi:10.1177/101269000035002003
- Roderick, M. (2006). *The Work of Professional Football*. London: Routledge, https://doi.org/10.4324/9780203014950
- Ronglan, L. (2000). *Gjennom sesongen: En sosiologisk studie av det norske kvinnelandslaget i håndball på og utenfor banen*. Doktorgradsavhandling ved Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Ronglan, L. T. (2011). Social interaction in coaching. In L. R. Jones, P. Potrac, C. Cushion, & L. T. Ronglan (Red.), *The sociology of sports coaching* (s.151-165). London: Routledge.
- Ronglan, L. T. (2016). Sport Teams as Complex Social Entities: Tensions and Potentials. In J. Bangsbo, P. Krstrup, P. R. Hansen, L. Ottesen, & G. Pfister (Red.), *Science and football VIII* (s.188-198). Oxon, UK: Routledge.
- Ronkainen, N. J., Aggerholm, K., Ryba, T. V., & Allen-Collinson, J. (2020). Learning in sport: from life skills to existential learning. *Sport, Education and Society*, 1-14. doi:10.1080/13573322.2020.1712655

- Schnell, A., Mayer, J., Diehl, K., Zipfel, S., & Thiel, A. (2014). Giving everything for athletic success! – Sports-specific risk acceptance of elite adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise, 15*(2), 165-172.
doi:<https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2013.10.012>
- Schubring, A., Bub, E.-M., & Thiel, A. (2015). “How Much Is Too Much?” The Social Construction of Elite Youth Athlete Exercise Tolerances From the Coaches’ Perspective. *Journal of Sport and Social Issues, 39*(4), 308-331.
doi:10.1177/0193723514557820
- Schubring, A., & Thiel, A. (2014). Growth problems in youth elite sports. Social conditions, athletes’ experiences and sustainability consequences1. *Reflective Practice, 15*(1), 78-91. doi:10.1080/14623943.2013.868793
- Shogan, D. A. (1999). *The making of high-performance athletes: discipline, diversity, and ethics*. Toronto: University of Toronto Press.
- Simon, H. A., & Chase, W. G. (1973). Skill in chess. *American Scientist, 61*, 394-403.
- Skrubbeltrang, L. S., Olesen, J. S., & Nielsen, J. C. (2016). How to stay becoming – living up to the code of conduct in a sports class. *Ethnography and Education, 11*(3), 371-387.
doi:10.1080/17457823.2015.1109467
- Smith, B., Sparks, A. C. & Caddick, N. (2014). Judging qualitative research. I: L. Nelson, R. Groom, & P. Potrac (Red.), *Research Methods in Sports Coaching* (s.192-201). Oxon: Routledge.
- Smith, G. (2006). *Erving Goffman*. London: Routledge.
- Steinfeldt, M., & Steinfeldt, J. (2012). Athletic Identity and Conformity to Masculine Norms Among College Football Players. *Journal of Applied Sport Psychology, 24*(2), 115-128. Hentet fra 19.april 2020
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&AN=73541113&site=ehost-live>
- Taylor, W. G., Potrac, P., Nelson, L. J., Jones, L., & Groom, R. (2017). An elite hockey player’s experiences of video-based coaching: A poststructuralist reading. *International Review for the Sociology of Sport, 52*(1), 112-125.
doi:10.1177/1012690215576102
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode* (4. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Theberge, N. (2008). “Just a Normal Bad Part of What I Do”: Elite Athletes’ Accounts of the Relationship between Health and Sport. *Sociology of Sport Journal, 25*(2), 206-222.
doi:10.1123/ssj.25.2.206
- Tibbert, S. J., Andersen, M. B., & Morris, T. (2015). What a difference a “Mentally Toughening” year makes: The acculturation of a rookie. *Psychology of Sport and Exercise, 17*, 68-78. doi:<https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2014.10.007>

- Till, K., & Baker, J. (2020). Challenges and [Possible] Solutions to Optimizing Talent Identification and Development in Sport. *Frontiers in Psychology*, 11(664). doi:10.3389/fpsyg.2020.00664
- Toering, T. T., Elferink-Gemser, M. T., Jordet, G., & Visscher, C. (2009). Self-regulation and performance level of elite and non-elite youth soccer players. *Journal of Sports Sciences*, 27(14), 1509-1517. doi:10.1080/02640410903369919
- Toering, T., & Jordet, G. (2015). Self-Control in Professional Soccer Players. *Journal of Applied Sport Psychology*, 27(3), 335-350. doi:10.1080/10413200.2015.1010047
- Tynan, R., & McEvelly, N. (2017). 'No pain, no gain': former elite female gymnasts' engagements with pain and injury discourses. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 9(4), 469-484. doi:10.1080/2159676X.2017.1323778
- Vaeyens, R., Güllich, A., Warr, C. R., & Philippaerts, R. (2009). Talent identification and promotion programmes of Olympic athletes. *Journal of Sports Sciences*, 27(13), 1367-1380. doi:10.1080/02640410903110974
- Vaughan, J., Mallett, C. J., Davids, K., Potrac, P., & López-Felip, M. A. (2019). Developing Creativity to Enhance Human Potential in Sport: A Wicked Transdisciplinary Challenge. *Frontiers in Psychology*, 10(2090). doi:10.3389/fpsyg.2019.02090
- Wadel, C. (1991). *Feltarbeid i egen kultur: En innføring i kvalitativt orientert samfunnsforskning*. Flekkefjord: SEEK.
- Wasylikiw, L., & Clair, J. (2018). Help seeking in men: When masculinity and self-compassion collide. *Psychology of Men & Masculinity*, 19(2), 234-242. doi:10.1037/men0000086
- Williams, S., & Manley, A. (2016). Elite coaching and the technocratic engineer: thanking the boys at Microsoft! *Sport, Education and Society*, 21(6), 828-850. doi:10.1080/13573322.2014.958816
- Winkler, M. (2012). 'Bildung' and freedom. In: K. Schneider (Red.), *Becoming Oneself: Dimensions of 'Bildung' and the Facilitation of Personality Development* (s.89-110). Dordrecht: Springer VS.
- Yin, R. K. (2014). *Case Study Research: Design and Methods* (5.utg.). California: SAGE Publications, Inc.
- Young, K., & White, P. (1995). Sport, physical danger, and injury: the experiences of elite women athletes *Journal of Sport and Social Issues*, 19(1), 45-61. doi:10.1177/019372395019001004
- Young, K., White, P., & McTeer, W. (1994). Body Talk: Male Athletes Reflect on Sport, Injury, and Pain. *Sociology of Sport Journal*, 11(2), 175-194. doi:10.1123/ssj.11.2.175

VEDLEGG

Vedlegg 1: Intervjuguide til fokusgruppeintervjuene

Vedlegg 2: Intervjuguide til de individuelle intervjuene

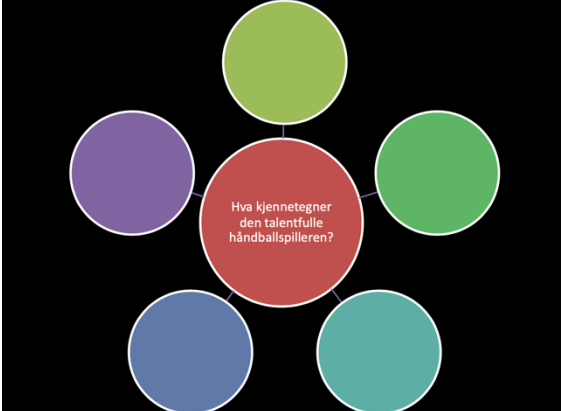

Vedlegg 3: Underkategorier etter åpen koding av de individuelle intervjuene

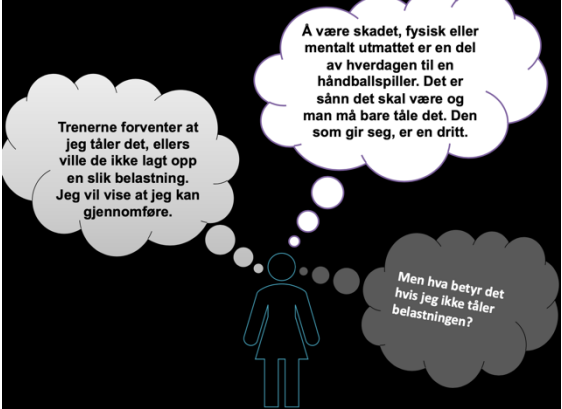

Vedlegg 4: Hovedkategorier med større underkategorier

Vedlegg 5: Etisk godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata for det overordnede forskningsprosjektet

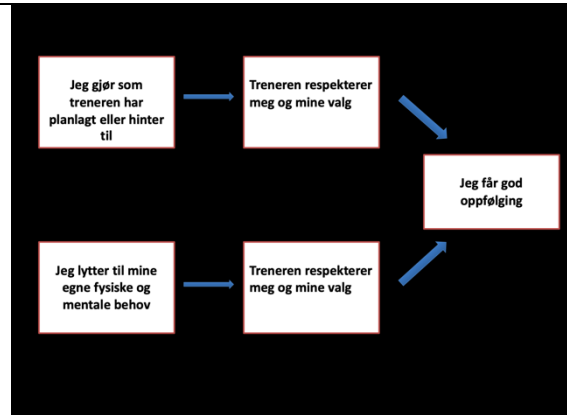
Vedlegg 6: Samtykkeskriv

Vedlegg 1: Intervjuguide til fokusgruppeintervjuene

Start: Navn, klubb, trenings- og kamparenaer, hvordan dere styrer belastningen deres.	
Bakgrunnsinfo	PowerPoin-lysbilde og oppfølgingsspørsmål
Historisk	 <ul style="list-style-type: none"> - Hvilke holdninger eller verdier må hun ha?
Fortell alt dere kan om treningstilbudet deres på skolen	<ul style="list-style-type: none"> - Hva kjennetegner det å være elev på [skole]? - Hva kjennetegner treningsgruppen(e)? <ul style="list-style-type: none"> o Noen handlinger som dere opplever blir sett opp til/ ned på? o Noen uskrevene sosiale regler? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Er det noe som gir høyere sosial status i denne gruppen? Mer prestisje? - Hva kjennetegner trenerne? <ul style="list-style-type: none"> o Hvilke forventninger har de til dere? o Er forventningene rettferdige? o Hvordan reagerer de hvis dere ikke lever opp til forventningene?
Hvordan er dette sammenliknet med klubb eller på region-landslagslag?	
Utsagn og caser	
Verdien å tåle mye trening	

	 <p>Jeg vil være best, så da må jeg trene mest mulig og spille flest mulig kamper.</p>
<p>Aksept for konsekvensen av å etterkomme kravet om å tåle mye</p>	 <p>Trenerne forventer at jeg tåler det, ellers ville de ikke lagt opp en slik belastning. Jeg vil vise at jeg kan gjennomføre.</p> <p>A være skadet, fysisk eller mentalt utmattet er en del av hverdagen til en håndballspiller. Det er sånn det skal være og man må bare tåle det. Den som gir seg, er en dritt.</p> <p>Men hva betyr det hvis jeg ikke tåler belastningen?</p> <p>La diskusjonen flyte før...</p> <p>... Trenerne forventer at jeg tåler det, ellers ville de ikke lagt opp en slik belastning. Jeg vil vise at jeg kan gjennomføre</p> <p>... Men hva betyr det hvis jeg ikke tåler belastningen?</p>
<p>Konsekvens for å ikke akseptere kravet</p>	 <p>Roer jeg ned, så...</p> <p>Sender jeg riktige signaler til trenere og medspillere</p> <p>Hvor ville dere kuttet aktivitet?</p> <p>Sender jeg feil signaler til trenere og medspillere</p>

Hvilken handling gir spilletid og god oppfølging (det man trenger for å bli god)?

Bli man tatt mer seriøst hvis man gjør det ene over det andre?

Har noen eksempler på en gang de sa ifra, men treneren reagerte på en måte som gjorde at de ikke ville gjøre det igjen?

Verdien å pushe gjennom smerte

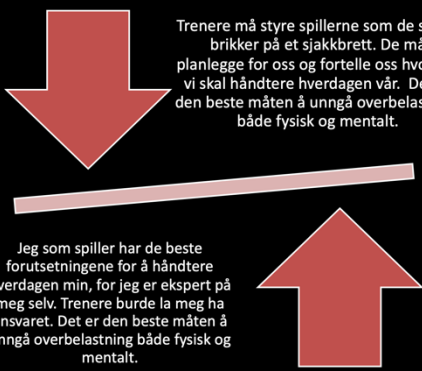
Om de opplever det – fra hvem?
Trenerne-medspillere-foreldre

Hvilke konsekvenser frykter dere med å ikke akseptere verdien?

La diskusjonen flyte før...

...jeg er redd trenere og medspillere skal se meg som svak

	<p>...da blir jeg tilsidesatt og ikke viktig lengre. Jeg vil heller trene/spille med smerter enn å ikke være viktig</p>
<p>CASE</p>	<div data-bbox="810 360 1342 741" style="background-color: black; color: white; padding: 10px;"> <p style="text-align: center;">Case:</p> <p>Du har slitt med en belastningsskade over lengre tid, så du har vært ute av spill en stund. Du har nettopp begynt å trene for fullt igjen. Det gikk fint i starten, men nå begynner du å kjenne på smerter igjen. Risikoen for å forverre skaden er tilstede hvis du spiller kamp. For første gang blir du tatt ut til kamp med seniorlaget i klubben, og det er sannsynlig med mye spilletid.</p> <p><i>Hvordan vurderer du valget om du skal delta eller ikke?</i></p> </div> <p>Hva hvis det var en ny skade?</p> <p>Hva hvis det var fysisk eller mental utmattelse?</p> <p>Hva hvis det var region- eller landslagssamling da?</p>
<p>Diskurs – trener som kunnskapsrik og høyest på hierarkiet</p>	<div data-bbox="810 1050 1374 1462" style="background-color: black; color: white; padding: 10px;"> <p>Trenere må styre spillerne som de styrer brikker på et sjakkbrett. De må planlegge for oss og fortelle oss hvordan vi skal håndtere hverdagen vår. Det er den beste måten å unngå overbelastning både fysisk og mentalt.</p> <p>Jeg som spiller har de beste forutsetningene for å håndtere hverdagen min, for jeg er ekspert på meg selv. Trenerne burde la meg ha ansvaret. Det er den beste måten å unngå overbelastning både fysisk og mentalt.</p> </div> <p>Har dere eksempler hvor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dere burde bestemt, men treneren valgte for dere? - treneren burde bestemt, men dere valgte selv? <p>Hvem hører dere på av alle trenerne deres?</p>
<p>Løsning?</p>	

Hva gjøres bra/kan gjøres annerledes
av:

Samarbeidet skole-klubb-forbund

Trenere og gruppekultur

Utøvere

**= En forsvarlig kommunikasjon om
totalmengde over tid**

Vedlegg 2: Intervjuguide til de individuelle intervjuene

<p>Presentasjon av selv</p> <p>Ambisjonsnivå og håndballidentitet</p>	<p>Hvem er du? Hvordan vil du beskrive deg selv? Hva kjennetegner deg?</p> <ul style="list-style-type: none">- Holdninger og verdier- Ambisjonsnivå<ul style="list-style-type: none">o Hvis seriøs:<ul style="list-style-type: none">▪ Hvilke handlinger gjør at du kategoriseres som seriøs i stedet for useriøs?▪ Hvordan ville det oppleves å bli stemplet som useriøs?▪ Hva skjer dersom du blir kategorisert som useriøs? <p>Hva setter du mest pris på ved deg selv som person og håndballspiller?</p> <p>Og hva tror du trenere/medspillere setter pris på ved deg som person og håndballspiller? (av det som er nevnt nå)</p> <p>Er det andre ting du ønsker at trenere og medspillere skal kjennetegne deg med?</p> <ul style="list-style-type: none">- I klubb- Skole- Landslag/regionslag <p>Har du noen eksempler på situasjoner hvor du bevisst eller ubevisst har forsøkt å få trenere/medspillere til å identifisere deg med disse kjennetegnene?</p> <p>Hvorfor er det viktig for deg å oppfattes på denne måten?</p> <ul style="list-style-type: none">- Får det noen positive konsekvenser av å være sånn, eller er det mer at det får negative konsekvenser av å ikke være sånn? <p>Hva vil du si er en generelt god side å presentere seg med hvis du er i et håndballmiljø?</p>
	<p>I de tidligere intervjuene ble det snakket mye om det å vise, både ovenfor seg selv og andre, at man har en vilje for å bli god og har en indre motivasjon til å legge ned arbeidet. Hvordan viser man det? Må jo være vanskelig å alltid fremstille seg sånn?</p> <p>Hvor farlig er det å gi et bilde av seg selv at man ikke er så motivert?</p> <ul style="list-style-type: none">- Hva gjør det med deg? (med din egen identitetsfølelse?) <p>Men det kan ikke alltid være så lett å stole på vurderingen om du vil nok eller om du trener for mye eller for lite?</p>

	<p>Har du noen gang opplevd at trenere/medspillere har fått et feil inntrykk av deg? At de har identifisert deg med noe du ikke ønsker å identifiseres med?</p> <p>Er det noen sider du gjerne vil skjule for trenere eller medspillere? - Er det noe som kan gjøre deg skamfull noen ganger?</p> <p>Hva er de verste fornærmelsene du kunne fått? Eller hvilke stempel vil du helst unngå? - Hva gjør du for å unngå det?</p>
Kan du fortelle om belastningen din og hvordan du vanligvis tilpasser den?	<p>Litt avhengig av hva hun sier. Hvis planlegging, så:</p> <p>Flere nevnte i de tidligere intervjuene at planlegging og struktur er viktig for å ha kontroll på belastningen og for å unngå skader. Men de nevnte også at det kan være vanskelig å gjøre endringer når planen først er satt. Så jeg lurer på hva du tenker rundt dette. Har du selv noen tanker eller erfaringer rundt dette?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan oppleves det å ikke kunne gjennomføre det du selv, og kanskje andre også, forventer at du skal tåle? - Hvordan er det å håndtere slike situasjoner (eller si ifra om for høy belastning) samtidig som du skal fremstå som ... ? <p>Når jeg snakket med de andre jentene så nevnte de at det var viktig å kunne skille mellom farlig og ufarlig vondt, fordi man kunne ikke rope «ulv-ulv» for mye. For hva skjer da? - er det en slags kvote på hvor mange ganger man kan si ifra før det tar seg dårlig ut?</p> <p>Hvis din identitet er sterkt knyttet til å vise vilje og innsats og alltid møte opp på treninger. Hvordan virker det inn på din vurderingsevne om noe er farlig eller ufarlig vondt?</p>
Kultur (vurdere tid)	<p>Hvordan kjennetegnes noen som er mye skadet? Hvilket bilde skaper en slik spiller av seg selv?</p> <p>Hvordan kjennetegnes noen som er fysisk eller mentalt utslitt? Hvilket bilde skaper en slik spiller av seg selv?</p> <p>Blir noen skader eller helseproblemer mer anerkjent enn andre? Hvis tilfelle, hvilke og hvordan?</p>
Spørsmål for å bekrefte en tolkning Hvis tid;	<p>Er det viktigere å «ikke være svakest/dårligst» enn å «være sterkest/best»?</p> <p>Kan kravene om å være på en bestemt måte noen ganger ha negativ (utmattende) effekt?</p>

Vedlegg 3: Underkategorier etter åpen koding av de individuelle intervjuene

Vedlegg 4: Hovedkategorier med større underkategorier

Vedlegg 5: Etisk godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata for det overordnede forskningsprosjektet

Norges idrettshøgskole
Att: Christian Thue-Bjørndal
christian.bjorndal@NiH.no

Vår dato: 29.8.2018

Vår ref: 60750/PEG/LR

Deres dato:

Deres ref:

VURDERING AV BEHANDLING AV SÆRSKILTE KATEGORIER PERSONOPPLYSNINGER I PROSJEKTET: EN LONGITUDINELL STUDIE AV SPILLERUTVIKLING I NORSK HÅNDBALL

NSD - Norsk senter for forskningsdata AS viser til meldeskjema innsendt 11.05.2018. Meldingen gjelder behandling av personopplysninger til forskningsformål.

Etter avtale med den behandlingsansvarlige, Norges idrettshøgskole (heretter NiH), har NSD foretatt en vurdering av om den planlagte behandlingen er i samsvar med personvernlovgivningen.

Resultat av NSDs vurdering:

NSD vurderer at det vil bli behandlet særskilte kategorier personopplysninger om helse frem til 31.12.2018.

NSDs vurdering er at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, og at lovlig grunnlag for behandlingen er samtykke.

Vår vurdering forutsetter at prosjektansvarlig behandler personopplysninger i tråd med:

- opplysninger gitt i meldeskjema og øvrig dokumentasjon
- dialog med NSD, og vår vurdering (se under)
- NiH sine retningslinjer for datasikkerhet, herunder regler om hvilke tekniske hjelpemidler det er tillatt å bruke

Nærmere begrunnelse for NSDs vurdering:

1. Beskrivelse av den planlagte behandlingen av personopplysninger

Formålet med prosjektet er å undersøke utviklingsforløp som leder til ulike utfall med hensyn til frafall eller fortsatt idrettsdeltagelse blant unge norske håndballspillere i alderen 13-19 år. Studien fokuserer spesielt på sammenhengen mellom hvordan (a) utøverens treningshverdag og treningsbelastning, (b) risiko for idrettsskader og (c) motivasjon og trivsel, utvikler seg gjennom ungdomsårene, samt relasjoner mellom trener og utøver.

Utvalget består av håndballspiller i alderen 16-19 år, samt deres trenere. Det samlede antallet er 250 respondenter. Utvalget rekrutteres via spillerutviklings tiltak i regi av Norges håndballforbund og via klubbesøk der muntlig og skriftlig informasjon blir gitt. Det samles inn data fra spillerne ved hjelp av elektronisk spørreskjema, og senere personlig intervju. For trenerne samles det inn data ved fokusgruppeintervju. Det fremgår av meldeskjema at det vil behandles sensitive opplysninger om helseforhold om spillerne, både i form av fysiologiske opplysninger, samt opplysninger om psykososiale forhold.

Datamaterialet oppbevares på NiH (nærmere om dette under punkt 5).

Prosjektslutt er, ifølge meldeskjema, 31.12.2020. Det fremgår av meldeskjema at du vil lagre datamaterialet med personopplysninger 31.12.2028 for oppfølgingsstudier/ny forskning. Se mer om dette under punkt 6.

2. Personvernprinsipper

NSDs vurdering er at behandlingen følger personvernprinsippene, ved at personopplysninger;

- skal behandles på en lovlig, rettferdig og åpen måte med hensyn til den registrerte (se punkt 3 og 4)
- skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og der personopplysningene ikke viderebehandles på en måte som er uforenelig med formålet (se punkt 1 og 3)
- vil være adekvate, relevante og begrenset til det som er nødvendig for formålet de behandles for (se punkt 6)
- skal lagres slik måte at det ikke er mulig å identifisere de registrerte lengre enn det som er nødvendig for formålet (se punkt 5 og 6)

3. Lovlig grunnlag for å behandle særskilte kategorier personopplysninger

Særskilte kategorier - Samtykke ((art. 6.1. a), art. 9.2 a), § 10)

Det fremgår av meldeskjema vi har fått tilsendt at det vil bli innhentet samtykke fra de registrerte. NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger er lovlig fordi:

- det skal innhentes uttrykkelig samtykke fra de registrerte og
- forsker har oppfylt den særskilte plikten til å rådføre seg med en personvernrådgiver

Ifølge prosjektmeldingen skal ungdommer over 16 år samtykke selv til å delta i prosjektet. Hovedregelen når det registreres sensitive opplysninger til forskningsformål om ungdom under 18 år, er at det må innhentes samtykke fra foreldrene. I dette prosjektet vurderer NSD imidlertid at ungdommer over 16 år kan samtykke til deltakelse på selvstendig grunnlag. Dette ut fra en helhetsvurdering av opplysningenes art og omfang. Vi viser til at ungdom i denne alderen har selvbestemmelse på en rekke områder, de kan bl.a. selv velge utdanning, samtykke til helsehjelp, de er over den seksuelle lavalder, og de kan selv melde seg inn/ut av foreninger. Det er personvernombudets vurdering at ungdommene på 16 år og eldre i dette prosjektet har forutsetninger for å forstå hva deltagelse innebærer.

Samtykket innhentes og dokumenteres via skriftlige samtykkeskjemaer.

4. De registrertes rettigheter

NSD vurderer at den registrerte har krav på å benytte seg av følgende rettigheter: Informasjon, innsyn, retting og sletting av personopplysninger, dataportabilitet begrensning.

Samtykket kan trekkes tilbake ved å henvende seg til prosjektleder Christian Bjørndal, evt. ved å henvende seg til Seksjon for personventjenester ved NSD.

NSD finner at informasjonsskrivet vil gi de registrerte god informasjon om hva behandlingen innebærer og om hvilke rettigheter de har. Vi har imidlertid følgende kommentar:

- Saksbehandlers navn skal fjernes fra informasjonsskrivet. Det er NSD som i dette tilfellet er personvernrådgiver for NiH, ikke saksbehandleren personlig.
- At eventuell videre lagring for forskningsformål (jf. meldeskjema) kun kan skje med deltakernes eksplisitte samtykke

5. Informasjonssikkerhet

I følge meldingen skal det behandles både indirekte og direkte personopplysningene behandles ved hjelp av elektroniske spørreskjemadata, herunder demografiske opplysninger og opplysninger om helseforhold hos håndballspillerne, samt personlige intervju og fokusgruppeintervjuer m/lydopptak. Det skal opprette koblingsnøkkel/navneliste.

Datamaterialet overføres i sin helhet til en ekstern harddisk innelåst på et kontor på NiH. Harddisken er ikke tilknyttet et nettverk. Navneliste/koblingsnøkkel oppbevares på stasjonær PC kontoret til en prosjektmedarbeider, i enn annen avdeling av NiH enn der harddisken oppbevares.

NSD forutsetter at personopplysningene behandles i tråd med personvernforordningens krav og institusjonens retningslinjer for informasjonssikkerhet.

6. Varighet

Ifølge meldeskjema skal personopplysninger behandles frem til 31.12.2020. Ifølge informasjonsskrivet skal opplysninger som kan knyttes til en enkeltperson da slettes/anonymiseres. Ifølge meldeskjema skal imidlertid personopplysninger oppbevares for oppfølgingsforskning frem til 2028. NSD vil, ved prosjektslutt, be om en oppdatering på om fortsatt lagring er aktuelt, og minner om at dette i så fall må komme tydelig frem i informasjonsskrivet for at samtykket skal anses å dekke slik lagring.

Når det gjelder anonymisering, må NiH kunne dokumentere at datamaterialet er anonymisert. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan bli identifisert. Det gjøres ved å: (ta vekk det som ikke passer, presiser gjerne)

- Slette navn, adresse, telefonnummer, epostadresse, IP-adresse og andre nettidifikatorer
- Slette eller grovkategorisere alder, bosted, arbeidssted, institusjon, diagnose, lokaliseringsdata og andre bakgrunnsopplysninger
- Slette eller sladde lydopptak.

Meld fra om endringer

Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD via Min side. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringen gjennomføres.

Informasjon om behandlingen publiseres på Min side, Meldingsarkivet og nettsider

Alle relevante saksopplysninger og dokumenter er tilgjengelig:

- via Min side for forskere, veiledere og studenter

- via Meldingsarkivet for ansatte med internkontrolloppgaver ved NiH

NSD tar kontakt om status for behandling av personopplysninger

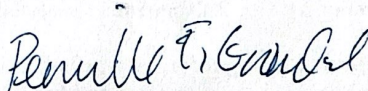
Etter avtale med NiH vil NSD følge opp behandlingen av personopplysninger underveis og ved planlagt avslutning.

Vi sender da en skriftlig henvendelse til prosjektansvarlig og ber om skriftlig svar på status for behandling av personopplysninger.

Se våre nettsider eller ta kontakt ved spørsmål. Vi ønsker lykke til med behandlingen av personopplysninger.

Med vennlig hilsen

Marianne Høgetveit Myhren
seksjonsleder

Pernille Ekornrud Grøndal
rådgiver

Lovhenvisninger

NSDs vurdering er at den planlagte behandlingen av personopplysninger:

- er regulert av personopplysningsloven, jf. § 2.
- oppfyller prinsippene i personvernforordningen om:
 - lovlighet, rettferdighet og åpenhet jf. art. 5.1 a)
 - formålsbegrensning jf. art. 5.1 b)
 - dataminimering jf. art. 5.1 c)
 - lagringsbegrensning jf. art. 5.1 e).
- kan finne sted med hjemmel i personvernforordningen art. 6.1 a), art. 9.2 a)
- gjennomføres på en måte som ivaretar de registrertes rettigheter personvernforordningen art. 11-22

NSD legger til grunn at institusjonen også sørger for at behandlingen gjennomføres i samsvar med personvernforordningen:

- art. 5.1 d) og art. 5.1. f) og art. 32 om sikkerhet

Vedlegg 6: Samtykkeskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet ”Spillerutvikling i norsk håndball”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke ulike utviklingsforløp gjennom ungdomshåndballen, frafall og klubbene og idrettsskolene sin rolle i spillerutvikling i norsk håndball. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Vi er spesielt interessert i hvordan du som spiller opplever forholdet mellom trenings- og konkurranshverdagen, motivasjon og trivsel, og håndballrelaterte helseplager. Vi er også interessert i treneres opplevelse av god spillerutvikling. Derfor ønsker vi å rekruttere håndballspillere i alderen 13- 19 år som vi kan følge gjennom ungdomshåndballen, og trenere med erfaring fra samme aldersgruppe. Forskningsprosjektet gjennomføres i sin helhet i regi av Norges Idrettshøgskole.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Prosjektleder for studien er Christian Thue Bjørndal. Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med ham på telefon 408 98 766.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i studien fordi du er mellom 13-19 år og spiller håndball i klubb og/eller går på skole med håndballtilbud.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i studien så innebærer det at du vil få tilsendt en link til en nettbasert spørreundersøkelse en gang i året. Det vil ta mellom ca. 15 og 30 minutter. Noen vil også bli forespurt om å svare på en ukentlig eller daglig undersøkelse over en kortere tidsperiode. Det vil ta deg ca. 5-10 minutter. Spørsmålene vil omhandle din opplevelse av trenings- og konkurranshverdagen, motivasjon og trivsel, og håndballrelaterte helseplager. Dine svar fra spørreskjemaet vil bli registrert elektronisk.

I tillegg vil du kunne bli kontaktet med forespørsel om å stille til intervju alene eller sammen med andre spillere. Vi tar lydopptak og notater fra intervjuene. Foreldre kan på forespørsel få tilsendt spørreskjema og intervjuguide i forkant.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Svarene dine vil ikke få noen konsekvenser for håndballspillingen din eller forholdet ditt til treneren e.l.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun prosjektgruppen ved Norges Idrettshøgskole som vil ha tilgang til personopplysninger. Navnet og kontaktopplysningene dine vil vi erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Alle data anonymiseres ved publisering og du vil ikke kunne gjenkjennes.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 31.12.2020, men du kan også bli forespurt om å være med i en videreføring av studien. Etter prosjektslutt anonymiseres alle data og intervjuopptak.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- - innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- - å få rettet personopplysninger om deg,
- - få slettet personopplysninger om deg,
- - få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- - å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine

personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Norges Idrettshøgskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Norges Idrettshøgskole ved Christian Thue Bjørndal på e-post christian.bjorndal@nih.no eller på telefon 408 98 766.
- Vårt personvernombud: Pernille Ekornerud Grøndal

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernombudet@nsd.no) eller

telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen Christian Thue Bjørndal Prosjektansvarlig

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet 'Spillerutvikling i norsk håndball', og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i spørreskjema
- å delta i intervju
- at mine personopplysninger lagres etter prosjektslutt, til bruk i oppfølgingsstudier

For ungdom og voksne over 15 år. Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 31.12.2020

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

På vegne av ungdommen under 15 år, så samtykker jeg som forelder/verge på at vi har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

Navn på ungdommen: Navn på forelder:

(Signert av forelder/verge, dato)